

**Promo - LEX**

*Promovarea democrației și a drepturilor omului*



Înțelegerea civică pentru alegeri libere și corecte

# RAPORT FINAL

**Misiunea de observare  
a Alegerilor locale noi din  
21 noiembrie 2021**

**Publicat: decembrie 2021**

## Asociația Promo-LEX

Str. Mitropolit Petru Movilă 23/13,

Chișinău, Moldova, tel./fax (+373 22) 45 00 24, 44 96 26

[info@promolex.md](mailto:info@promolex.md)

[www.promolex.md](http://www.promolex.md)

# Promo - LEX

*Promovarea democrației și a drepturilor omului*

## SE DISTRIBUIE GRATUIT

Toate drepturile sunt protejate. Conținutul raportului poate fi utilizat și reprodus în scopuri nonprofit și fără acordul prealabil al Asociației Promo-LEX cu condiția indicării sursei de informație. Conținutul raportului poate fi supus revizuirilor redacționale.



Misiunea de observare a alegerilor locale noi din 21 noiembrie 2021 a fost desfășurată de Asociația Promo-LEX cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) prin Programul „Democrație, Transparență și Responsabilitate”.

Responsabilitatea pentru opiniile exprimate în cadrul acestui raport aparține Asociației Promo-LEX și nu reflectă neapărat poziția donatorului. În cazul în care apar discrepanțe între textul în limba română și traducerea acestuia în altă limbă, va prevala varianta în limba română a raportului.

## CUPRINS

SUMAR EXECUTIV.....	5
INTRODUCERE.....	9
I. CONTEXTUL POLITIC.....	11
II. CADRUL LEGAL .....	12
III. ORGANELE ELECTORALE .....	18
IV. CONTESTAȚII ELECTORALE.....	23
V. DESEMNAREA ȘI ÎNREGISTRAREA CONCURENȚILOR.....	27
VI. LISTELE ELECTORALE ȘI REGISTRUL DE STAT AL ALEGĂTORILOR .....	30
VII. ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ.....	32
VIII. CONCURENȚII ELECTORALI.....	33
IX. FINANȚAREA CAMPANIEI ELECTORALE.....	37
X. EDUCAȚIA ȘI INFORMAREA ELECTORALĂ .....	54
XI. ZIUA ALEGERILOR.....	55
XII. PERIOADA POSTELECTORALĂ.....	58
RECOMANDĂRI.....	59
ABREVIERI .....	61
ANEXE.....	62

## SUMAR EXECUTIV

**Contextul politic.** La scrutinul din 21 noiembrie (5 decembrie) 2021 au fost aleși primari în 15 unități administrativ-teritoriale (UAT), dintre care 14 UAT de nivelul I și o unitate de nivel administrativ II (mun. Bălți). În opt cazuri funcțiile au devenit vacante pe motiv de demisie a primarilor în exercițiu (inclusiv două pe motiv de sănătate), iar în șapte cazuri – în urma decesului primarului.

Alegerile locale noi din 21 noiembrie 2021 au fost organizate la o distanță de un an de la alegerile prezidențiale și la mai puțin de jumătate de an de la alegerile parlamentare anticipate. În ambele scrutine naționale victoria a fost obținută de candidații desemnați de PAS. Din acest punct de vedere, alegerile locale noi ar putea fi tratate ca un test de verificare a rezultatelor politice imediate ale partidului de guvernământ.

În același timp, campania electorală a candidaților a fost axată preponderent pe soluționarea problemelor de interes local.

**Cadrul legal.** Alegerile locale noi din 21 noiembrie 2021 au dezvoltat și au activat într-o formă dură problema cadrului legal lacunar al organizării turului al doilea de scrutin. Atât Misiunea de observare (MO) Promo-LEX, cât și misiunile internaționale de observare au subliniat în repetate rânduri aceste deficiențe, însă legislatorul a ignorat de fiecare dată recomandările. În context, Promo-LEX nu a fost de acord cu interpretarea de către Comisia Electorală Centrală (CEC) a normelor Codului electoral privind organizarea turului al doilea al alegerilor în mun. Bălți, pe fundalul anulării înregistrării candidatului PPȘ.

Alte deficiențe ale cadrului legal identificate în contextul organizării scrutinului sunt: durata perioadei electorale în contextul stabilirii datei alegerilor locale noi și organizarea alegerilor în perioada stării de urgență prin aplicarea unei norme derogatorii dintr-o hotărâre a Parlamentului prin care se derogă de la o normă instituită în legea organică.

**Organele electorale.** Alegerile locale noi au fost organizate de o componentă nouă a CEC, care în cea mai mare parte a perioadei electorale a fost incompletă, dar funcțională. CEC s-a remarcat printr-o atitudine proactivă și determinantă pe subiectul controlului finanțării campaniei electorale. În același timp, Promo-LEX a fost în dezacord cu decizia CEC de a suspenda turul al doilea al alegerilor locale noi din mun. Bălți. Exceptând această situație, constatăm că CEC a organizat, în esență, eficient alegerile.

În cazul organelor electorale inferioare, programul de lucru a fost, în general, respectat (CECE – deschise în 93% din vizite; BESV – 96%). Componenta rămâne a fi dezechilibrată din perspectiva de gen (CECE – 85% femei și BESV – 83%). Gradul de respectare a cerințelor epidemiologice a fost unul deficitar. Doar circa jumătate din sedii au fost accesibile persoanelor cu nevoi speciale locomotorii.

**Contestații electorale.** MO Promo-LEX, în contextul alegerilor locale noi, a identificat și a analizat 20 de contestații/sesizări depuse la organele electorale: CEC (15) și CECE (5). Și la acest scrutin, care s-a desfășurat doar în 15 localități, MO Promo-LEX constată că neînregistrarea și nesoluționarea de către organele electorale, dar în special CEC, a sesizărilor depuse potrivit legislației pentru contestații a determinat diminuarea transparenței și previzibilității procesului

electoral. Tematica principală a contestațiilor/sesizărilor a fost finanțarea campaniei electorale (30%).

În privința litigiilor electorale, potrivit observatorilor, în instanțele de judecată au fost depuse și soluționate cel puțin 16 contestații. Cele mai multe contestații invocau încălcarea normelor electorale privind finanțarea campaniei electorale (31%). Atragem atenția asupra ponderii grave a cererilor declarate inadmisibile sau respinse (89%).

**Desemnarea și înregistrarea candidaților.** Din totalul de 52 de candidați înregistrați, 41 (79%) au fost desemnați de 13 partide politice și un bloc electoral, iar 11 (21%) au candidat independent. Pentru funcția de primar al mun. Bălți au fost înregistrați 11 candidați. Conform apartenenței politice, cei mai mulți candidați au fost înregistrați din partea PAS – 15 candidați, BECS – 9 candidați și PDM – 3 candidați. Doar 29% din totalul candidaților înregistrați au fost femei. În același timp, din 15 primari aleși, 7 (47%) sunt femei.

CECE au refuzat înregistrarea a trei candidați, dintre care doi independenți pe motiv că au prezentat un număr insuficient de semnături. În plus, CEC a solicitat instanței de judecată anularea înregistrării a doi concurenți electorali, invocându-se încălcarea legislației privind finanțarea campaniei electorale.

**Listele electorale.** CEC a asigurat în perioada electorală informarea periodică a părților interesate cu privire la numărul de alegători din Registrul de stat al alegătorilor (RSA). În majoritatea absolută a circumscripțiilor constatăm o ușoară, dar stabilă diminuare a numărului de cetățeni cu drept de vot. Spre deosebire de ultimele trei scrutine naționale, la alegerile curente observatorii au avut acces deplin la listele electorale în format complet. În majoritatea absolută a cazurilor, MO Promo-LEX nu a identificat probleme în conținutul listelor electorale.

**Administrația publică.** APL s-au implicat potrivit atribuțiilor în organizarea eficientă a alegerilor locale noi. În același timp, nu toate sediile identificate pentru activitatea birourilor electorale au fost accesibile persoanelor cu dizabilități sau au fost încălzite suficient în ziua alegerilor.

Comisia Națională Extraordinară de Sănătate Publică (CNESP) a actualizat și a aprobat – inclusiv pentru aceste alegeri – Instrucțiunea privind modalitatea de organizare și desfășurare a scrutinului în condițiile situației pandemice. Completările s-au referit la reglementarea graduală a restricțiilor de campanie în funcție de incidența de cazuri de infecție (pragurile de alertă verde, galben, roșu).

**Concurenții electorali.** Observatorii MO Promo-LEX au raportat desfășurarea a minimum 362 de activități de promovare de către 15 concurenți electorali. Cele mai frecvente tipuri de activități au fost întrunirile cu alegătorii (47%), distribuirea materialelor electorale (40%) și activitățile din ușă în ușă (5%). Cei mai activi concurenți au fost: PPȘ (37%), PAS (21%), Nicolai Grigorișin, CI (19%) și BECS (14%). Majoritatea absolută a activităților de campanie s-au desfășurat în mun. Bălți (82%).

Campaniile electorale sunt marcate în continuare de cazuri ce pot fi calificate drept utilizare a resurselor administrative. Au fost raportate cel puțin 22 astfel de situații, dintre care majoritatea (15) se referă la întruniri electorale cu angajații instituțiilor publice în timpul orelor de muncă. Alte cazuri țin de: utilizarea bunurilor publice și/sau a funcției publice în scop de promovare electorală (4); asumarea meritelor pentru lucrări/servicii executate din banii publici (2); utilizarea instituțiilor statului în scopul promovării inițiativelor electorale (1). Per concurenți, repartizarea constituie: Nicolai Grigorișin (CI) – 9; PPȘ – 7; PAS – 5; BECS – 1.

Observatorii Promo-LEX au identificat, de asemenea, cel puțin trei cazuri ce pot fi calificate drept oferire de cadouri cu tentă electorală (BECS). Din șirul altor încălcări identificate fac parte: utilizarea publicității electorale cu încălcarea prevederilor legale (5 cazuri: N. Grigorișin – 2; PPȘ, BECS, PPPDA – câte un caz) și promovarea candidaților cu utilizarea imaginii unor personalități de peste hotare (un caz – PPN).

**Finanțarea campaniei electorale.** Din perspectiva finanțării campaniei electorale, alegerile locale noi din 21 noiembrie 2021 s-au caracterizat prin activizarea de către CEC a funcției de supraveghere și control al procesului de raportare financiară. În consecință, Comisia pare că a aplicat cel mai mare număr de sancțiuni din istoricul scrutinelor naționale. Atragem atenția că anterior aplicării sancțiunilor prevăzute de cadrul legal, CEC, inițial, oferea posibilitatea concurenților să corecteze încălcările comise. În același timp, potrivit observărilor, în privința raportării financiare a candidaților independenți, CECE practic nu au desfășurat niciun fel de activități de supraveghere și control.

Potrivit rapoartelor concurenților, din totalul de 1 960 887 de lei declarați ca venituri, cei mai mulți au fost raportați de: PPȘ (38%), PAS (25%) și N. Grigorișin (18%). Sursele principale de finanțare sunt: donațiile din partea persoanelor fizice (42%), mijloacele proprii de pe conturile partidelor politice (37%) și donațiile în mărfuri, lucrări sau servicii (21%). Pe partea de cheltuieli, cele mai multe au fost raportate pentru publicitate (TV, radio, electronică, stradală etc.) – 51%, urmate de cheltuielile pentru materialele promoționale (ziare, pliante, chipiuri, veste etc.) – 30% și organizarea evenimentelor și întrunirilor electorale – 12%.

În urma monitorizării civice, MO Promo-LEX a estimat un quantum de cel puțin 580 261 de lei ca fiind nedeclarați de 13 concurenți. Cele mai mari sume estimate ca nedeclaraate vizează PPȘ (51%); BECS (23%); Nicolai Grigorișin, CI (17%) și PAS (8%). Pe categorii de cheltuieli, cele mai mari omisiuni, potrivit observatorilor, ar fi la raportarea cheltuielilor pentru delegare/detașare de personal.

Din totalul cheltuielilor estimate de Promo-LEX drept neraportate, 95% au fost pentru concurenții din circumscripția Bălți. În context, atragem atenția că, potrivit observatorilor, în cazul PPȘ, au fost efectuate cheltuieli de campanie care au depășit limita plafonului legal aprobat cu aproximativ 253 093 de lei.

**Activitățile de informare și instruire electorală.** Activitățile de informare organizate de Promo-LEX s-au desfășurat în circumscripția Bălți. Ele au cuprins organizarea, în parteneriat cu mass-media locală, a dezbaterilor televizate. De asemenea, s-au referit la subgrantarea elaborării și promovării știrilor cu privire la campania electorală și concurenții electorali, inclusiv platformele acestora, precum și desfășurarea a șase dezbateri electorale.

Acțiunile CICDE și CEC au vizat instruirea funcționarilor electorali și a altor categorii de participanți la procesul electoral (trezorieri, observatori, candidați independenți privind colectarea listelor de subscripție etc.).

**Ziua alegerilor.** Votarea în cadrul primului tur al alegerilor s-a desfășurat în toate cele 15 circumscripții în data de 21 noiembrie 2021. Turul al doilea (în circumscripțiile în care primarul nu a fost ales din primul tur) a fost organizat în două zile: în 5 circumscripții pe data de 5 decembrie, iar în Bălți pe 19 decembrie 2021. În 14 circumscripții, exceptând mun. Bălți, MO Promo-LEX a delegat câte un OTS static, care a observat alegerile în secțiile deschise pentru tururile întâi și al doilea. În mun. Bălți, în cazul ambelor tururi de scrutin, votarea a fost observată de patru echipe mobile a câte doi observatori.

SV s-au deschis și s-au închis regulamentar, în câteva cazuri cu întârzieri ne semnificative. Votarea, în general, a fost organizată eficient. Numărarea voturilor a fost rapidă și calmă, în același timp, au fost raportate cazuri singulare de ignorare de către membrii BESV a normei cu privire la obligativitatea prezentării la numărare a buletinului de vot doar de către un singur membru.

În urma prelucrării finale a informației raportate de către observatorii Promo-LEX, în cele două tururi de scrutin au fost recepționate 23 de semnalări, dintre care au fost constatate 19 incidente (în primul tur – 14 și în al doilea – 5). În mod separat, atragem atenția asupra a două cazuri de intimidare și influențare a observatorilor de către persoanele publice.

Rezultatele numărării în paralel efectuate de MO Promo-LEX confirmă rezultatele prezentate de organele electorale.

## INTRODUCERE

**Misiunea de observare a alegerilor locale noi din 21 noiembrie (5/19 decembrie) 2021** este un proiect realizat de Asociația Promo-LEX în cadrul Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte. Asociația Promo-LEX este o asociație obștească, care are drept scop dezvoltarea democrației în Republica Moldova, inclusiv în regiunea transnistreană, prin promovarea și apărarea drepturilor omului, monitorizarea proceselor democratice și consolidarea societății civile.

Observarea procesului electoral s-a efectuat pe durata perioadei electorale de către șase observatori pe termen lung (OTL). În ziua de 21 noiembrie 2021 (turul întâi), MO Promo-LEX a delegat câte un observator pe termen scurt (OTS) static în fiecare dintre cele 28 de secții de votare (SV) constituite în 14 localități (exceptând mun. Bălți). Ulterior, în turul al doilea de scrutin, organizat pe 5 decembrie 2021, alegerile au fost monitorizate în cinci localități de către 12 observatori statici, amplasați câte unul în fiecare SV. În mun. Bălți, în turul întâi și al doilea de scrutin au activat câte opt OTS, grupați în patru echipe mobile, care au observat desfășurarea votării în toate cele 60 SV constituite.

Toți observatorii implicați în procesul de monitorizare au fost instruiți în cadrul seminarelor organizate de Misiunea Promo-LEX. Ei au semnat Codul de conduită<sup>1</sup> al Promo-LEX pentru observatorii naționali independenți, obligându-se să acționeze operativ, cu bună-credință și în mod nonpartizan. Observatorii Promo-LEX au fost instruiți inclusiv privind standardele de protecție în context pandemic COVID-19. Activitatea observatorilor a fost coordonată de echipa centrală a Misiunii.

Pe parcursul campaniei electorale OTL au raportat evenimentele și activitățile în baza a cinci formulare tematice: eveniment, vizită (BESV), activitatea CECE, cheltuieli operaționale ale concurenților și interviu cu părțile interesate. Drept sursă pentru elaborarea raportului de observare al MO pentru ziua alegerilor au servit constatările OTS, raportate în baza a două tipuri de formulare tematice: formular pentru raportarea periodică și formular pentru raportarea incidentelor. Raportarea s-a înfăptuit prin SMS-uri transmise de către observatori și stocate pentru prelucrare pe platforma web [www.data.promolex.md](http://www.data.promolex.md). Informația acumulată a fost analizată de către echipa centrală și prezentată sub formă de rapoarte și comunicate publice.

De asemenea, Misiunea Promo-LEX gestionează platforma publică web [www.electoralamonitor.md](http://www.electoralamonitor.md), pe care, inclusiv în ziua alegerilor, au fost stocate informații relevante (cu suport foto/video, care nu conțin date cu caracter personal) din rapoartele observatorilor. În plus, pe această platformă orice cetățean a avut posibilitatea să încarce semnalările sale cu privire la activitățile și problemele observate în context electoral.

MO Promo-LEX a alegerilor locale noi din 21 noiembrie 2021 reprezintă un proiect realizat de Asociația Promo-LEX în cadrul Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte. MO Promo-LEX nu este oponent politic al concurenților implicați în procesul electoral, nu este un organ de anchetă și nu își asumă obligația expresă de a proba constatările observate. Cu toate acestea, rapoartele observatorilor sunt însoțite, în măsura posibilităților, de probe fotografice și video. Acestea pot fi puse doar la dispoziția organelor de drept, pe baza solicitărilor corespunzătoare, și în niciun caz la dispoziția concurenților electorali. Totodată, încălcările, inclusiv cele presupuse, care se regăsesc în prezentul raport, trebuie tratate de autoritățile electorale prin prisma prevederilor art. 22, alin. (1),

<sup>1</sup> [Codul de conduită](#) al observatorului național independent Promo-LEX.

lit. q) și art. 68, alin. (5) din Codul electoral, inclusiv drept sesizări ale observatorilor și urmează a fi examinate conform competenței.

Asociația Promo-LEX organizează misiuni de observare a alegerilor începând cu anul 2009. Misiunea curentă este a 22-a misiune organizată de Promo-LEX. Toate MO Promo-LEX au implicat până în prezent cel puțin 16 450 de observatori naționali. De asemenea, angajații și membrii Asociației dispun de o vastă experiență internațională și au participat la observarea alegerilor în cadrul Misiunilor Internaționale din Armenia, Estonia, Georgia, Germania, Macedonia, Marea Britanie, Muntenegru, Norvegia, România, Serbia, Suedia, Ucraina etc.

Din 2005, Promo-LEX este membru al Coaliției pentru Alegeri Libere și Corecte (CALC). În 2009, Asociația devine membru al Rețelei Europene de Organizații de Monitorizare a Alegerilor (ENEMO), în 2010, a devenit membru al Rețelei Globale a Observatorilor Electoralii Naționali (GNDEM), iar în 2013 – membru fondator al Platformei Europene pentru Alegeri Democratice (EPDE).

Standardele internaționale la care se face referire în acest raport sunt cele elaborate de ONU, OSCE, Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept, Uniunea Europeană și Consiliul European. La finele acestui raport sunt formulate recomandări pentru autoritățile publice, organele electorale, concurenții electorali/participanții la referendum și alți actori interesați, cu scopul de a asigura optimizarea procesului electoral.

Misiunea de observare a alegerilor locale noi din 21 noiembrie 2021, inclusiv prezentul Raport, au fost realizate de Asociația Promo-LEX cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) prin Programul „Democrație, Transparență și Responsabilitate”.

Responsabilitatea pentru opiniile exprimate în cadrul acestui raport aparține Asociației Promo-LEX și nu reflectă neapărat poziția donatorilor. În cazul în care apar discrepanțe între textul în limba română și traducerea acestuia în altă limbă, va prevala varianta în limba română a raportului. Conținutul acestui document poate fi supus revizuirilor redacționale.

## I. CONTEXTUL POLITIC

În scrutinul din 21 noiembrie (5 decembrie) 2021 au fost aleși primari în 15 unități administrativ-teritoriale, dintre care în 14 UAT de nivelul I și într-o localitate (mun. Bălți) de nivelul administrativ II. În opt cazuri funcțiile au devenit vacante pe motiv de demisie a primarilor în exercițiu (inclusiv două pe motiv de sănătate), iar în șapte cazuri – în urma decesului primarului. În trei localități alegerile urmau să fie organizate în primăvara anului 2021, însă din cauza declarării de către Parlament a stării de urgență, procesul electoral declanșat a fost suspendat.

Alegerile locale noi din 21 noiembrie 2021 au fost organizate la o distanță de un an de la alegerile prezidențiale și la mai puțin de jumătate de an de la alegerile parlamentare anticipate. În ambele scrutine naționale victoria a fost obținută de PAS. Astfel, președinta PAS, Maia Sandu, a învins în cursa pentru fotoliul de șef al statului, iar la alegerile parlamentare partidul a obținut majoritatea în Parlament. Respectiv, alegerile locale noi ar putea fi tratate ca un test de verificare a rezultatelor politice imediate ale partidului de guvernământ.

Subiectele principale de pe agenda politică națională s-au referit la reforma justiției și a organelor de drept, precum și la depășirea crizei gazelor naturale. Subiectul eventualelor scumpiri pe fundalul creșterii prețurilor la carburanți, la fel, a fost prezent pe agenda opiniei publice. Totuși, candidații în campania electorală s-au axat preponderent pe problemele cu caracter local.

*Contextul pandemic* a continuat să fie o realitate, însă, pentru cazul alegerilor locale noi din 21 noiembrie 2021, subiectul nu a fost unul care ar influențat categoric organizarea alegerilor și campania concurenților, în condițiile în care organele electorale au deja experiență în organizarea alegerilor pe timp de pandemie.

## II. CADRUL LEGAL

### 2.1. Contextul legal

În conformitate cu temeiurile legale de organizare a alegerilor locale noi, prevăzute la art. 150, alin. (1) din Codul electoral, CEC a luat act de circumstanțele constatate în unele localități și a adoptat hotărâri cu privire la stabilirea datei de 21 noiembrie 2021 drept zi de desfășurare a alegerilor locale noi ale primarului în 15 localități. Cu referire la circumstanțele constatate, menționăm că din 15 primari ale căror funcții au devenit vacante, opt au depus cereri de demisie sau au renunțat la funcție din diverse motive, iar alți șapte primari au decedat.

### 2.2. Aspecte problematice privind implementarea cadrului legal

#### 2.2.1. Stabilirea datei alegerilor locale noi și calcularea perioadei electorale

Potrivit art. 150, alin. (4) Cod electoral, data alegerilor noi se stabilește de către CEC în termen de cel mult 30 de zile de la data constatării circumstanțelor menționate la alin. (1), în speță – de la constatarea demisiei, revocării sau imposibilității exercitării funcțiilor primarului, cu cel puțin 60 de zile înainte de ziua alegerilor, cu condiția că alegerile noi vor avea loc concomitent, de cel mult două ori pe an, primăvara și toamna.

Analizând hotărârile CEC privind stabilirea datei alegerilor locale noi, MO Promo-LEX consemnează că *CEC nu a respectat termenul de 30 de zile de la data constatării circumstanțelor încetării mandatelor de primar în cazul com. Ucraina, r. Căușeni, com. Ișcălău și s. Pârlița, r. Fălești (Anexa nr. 1)*<sup>2</sup>.

Totodată, evidențiem că art. 150 Cod electoral prevede doar termenul minim până la ziua alegerilor – cel puțin 60 de zile înainte de ziua alegerilor, nu și termenul maxim. Totuși, luând în considerare că, potrivit art. 1 Cod electoral, perioada electorală nu poate fi mai mare de 90 de zile și începe cu ziua aducerii la cunoștința publică a datei alegerilor, am putea conchide că termenul maxim este stabilit de prevederile generale ale Codului electoral. În acest sens, prin contrapunerea art. 150, alin. (4) Cod electoral și a noțiunii de perioadă electorală de la art. 1<sup>3</sup> Cod electoral, constatăm că *în cazul alegerilor locale noi nu pot fi respectate concomitent condițiile stabilite de ambele prevederi legale*. Așa cum CEC trebuie să stabilească data alegerilor locale noi în cel mult 30 de zile de la data constatării circumstanțelor, iar alegerile locale noi trebuie să aibă loc concomitent, de cel mult două ori pe an (primăvara și toamna), este practic imposibil ca termenul care se scurge de la data anunțării zilei alegerilor pentru toate localitățile și până la confirmarea legalității alegerilor locale noi să cuprindă 90 de zile.

*Astfel, în cazul alegerilor locale noi din 21 noiembrie 2021, termenul dintre stabilirea datei alegerilor pentru 12 localități<sup>4</sup> și ziua alegerilor a variat între 87 și 403 zile, durata perioadei electorale depășind termenul de 90 de zile. Pentru alte trei localități<sup>5</sup> acest termen a variat între 68 și 75 de zile. Diferit decât prevede Codul electoral, conform programului calendaristic aprobat*

<sup>2</sup> [Hotărârea](#) CEC nr. 5026 din 17.06.2021 cu privire la stabilirea datei alegerilor locale noi ale primarilor în unele localități pentru data de 21 noiembrie 2021.

<sup>3</sup> *Perioadă electorală* – perioadă de timp cuprinsă între ziua aducerii la cunoștință publică a datei alegerilor și ziua în care rezultatele alegerilor sunt confirmate de către organele competente, dar nu mai mare de 90 de zile.

<sup>4</sup> Hârtop, r. Cimișlia; Negurenii Vechi, r. Ungheni; Camenca, r. Glodeni; Ucraina, r. Căușeni; Ișcălău, Fălești; Pârlița, r. Fălești; Cupcini, Edineț; Palanca, r. Ștefan Vodă; Ștefănești, r. Ștefan Vodă; Bălceana, r. Hâncești; Hlinaia, r. Edineț.

<sup>5</sup> Bălți; Opaci, r. Căușeni; Cneazevca, r. Leova.

de CEC, perioada electorală pentru alegerile locale noi din 21 noiembrie 2021 a început la 21 septembrie 2021 sau cu 61 de zile înainte de ziua alegerilor.

Evidențiem că în trei<sup>6</sup> din cele 15 localități, alegerile locale noi urmau să se desfășoare la 16 mai 2021, însă, prin Hotărârea nr. 4753 din 5 aprilie 2021, CEC a luat act de Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 49 din 31 martie 2021 privind declararea stării de urgență pe teritoriul Republicii Moldova pe perioada 1 aprilie – 30 mai 2021 și și-a revocat hotărârile nr. 4363/2020, nr. 4581/2021 și nr. 4677/2021, anulând astfel procesul de organizare și desfășurare a alegerilor. Potrivit pct. 3 din Hotărârea CEC nr. 4753 din 05.04.2021, după încheierea stării de urgență, CEC urma să stabilească data alegerilor locale noi. Ulterior, Curtea Constituțională, prin Hotărârea nr. 15 din 28 aprilie 2021, a declarat *neconstituțională* Hotărârea Parlamentului nr. 49/2021 privind declararea stării de urgență, iar la 17 iunie 2021, prin Hotărârea CEC nr. 5026, s-a stabilit data alegerilor locale noi în unele localități pentru 21 noiembrie 2021, inclusiv pentru localitățile în care alegerile locale noi urmau să se desfășoare la 16.05.2021.



Respectiv, considerăm că procesul electoral urma să fie reluat imediat după declararea drept neconstituțională a Hotărârii Parlamentului privind instituirea stării de urgență, nefiind clar motivul tergiversării stabilirii datei alegerilor locale noi pentru localitățile Hârtop, r. Cimișlia; Negurenii Vechi, r. Ungheni; Camenca, r. Glodeni; Ucraina, r. Căușeni și Ișcălu, r. Fălești.

Amintim că în 2020, după anularea procesului de organizare a alegerilor locale noi din 17 mai 2020 din cauza instituirii stării de urgență, data alegerilor locale noi a fost stabilită pentru 6 septembrie 2020<sup>7</sup>. Ulterior, alegeri locale noi au avut loc și la 1 noiembrie 2020<sup>8</sup>, astfel toamna desfășurându-se două scrutine de alegeri locale noi. După acest model puteau fi desfășurate alegeri locale noi și în anul 2021 sau, cel puțin, puteau fi anunțate alegerile mai devreme, pentru a nu prelungi vacanța funcției de primar și pentru a evita continuarea exercitării interimatului funcției în localitățile respective. Evidențiem că, în conformitate cu alin. (2) al art. 150 Cod electoral, legiuitorul admite vacanța funcției de primar nu mai mult de un an doar pentru cazul în care vacanța funcției de primar al localității a apărut în ultimul an înainte de expirarea mandatului. În acest caz, alegeri noi pentru funcția de primar nu se organizează.

<sup>6</sup> Hârtop, r. Cimișlia; Negurenii Vechi, r. Ungheni; Camenca, r. Glodeni.

<sup>7</sup> [Hotărârea](#) CEC nr. 3973 din 09.06.2021 cu privire la stabilirea datei alegerilor locale noi ale primarilor s. Nucăreni, r. Telenești și c. Târnova, r. Dondușeni.

<sup>8</sup> [Hotărârea](#) CEC nr. 4104 din 15.08.2020 cu privire la stabilirea datei alegerilor locale noi în unele localități pentru data de 1 noiembrie 2020.

### 2.2.2. Instituirea stării de urgență și organizarea desfășurării alegerilor în perioada stării de urgență

La 22 octombrie 2021, în legătură cu problema aprovizionării cu gaze naturale a Republicii Moldova, Parlamentul, la propunerea Guvernului, a declarat stare de urgență pe întregul teritoriu al țării pe perioada 22 octombrie – 20 noiembrie 2021<sup>9</sup>. Conform art. 4 din Legea nr. 212/2004, în perioada stării de urgență *nu se admite desfășurarea alegerilor autorităților publice centrale și locale* și a referendumurilor republicane și locale, iar legile și alte acte normative adoptate până la instituirea stării de urgență acționează în măsura în care nu contravin acestei legi.

Totodată, potrivit art. 6 din Hotărârea Parlamentului nr. 148 din 22.10.2021 privind declararea stării de urgență, „prezenta stare de urgență nu afectează desfășurarea alegerilor locale noi din 21 noiembrie 2021 pentru funcția de primar în unele unități administrativ-teritoriale”.

În acest sens, evidențiem că o normă derogatorie din Hotărârea Parlamentului nu ar putea fi aplicată, dacă norma de la care se derogă este instituită în legea organică. Pentru a respecta ierarhia și forța juridică a actelor normative, principiu prevăzut de art. 3, alin. (1) din Legea cu privire la actele normative, o normă derogatorie de la o lege trebuie să fie instituită printr-o lege cel puțin de același nivel. Totodată, art. 5, alin. (4) din Legea cu privire la actele normative prevede că în caz de divergență între o normă generală sau specială și o normă derogatorie, *care se conțin în acte normative de același nivel*, se aplică norma derogatorie.

În același timp, atragem atenția că și procedura de vot a categoriilor respective de acte normative este diferită. Potrivit art. 74 din Constituția Republicii Moldova, hotărârile Parlamentului se adoptă cu votul majorității deputaților prezenți, iar legile organice cu votul majorității deputaților aleși, după cel puțin două lecturi.

Astfel, considerăm că autoritățile urmau să procedeze în felul următor:

- fie Parlamentul trebuia să modifice Legea nr. 212/2004 prin reglementarea situațiilor în care starea de urgență instituită nu afectează desfășurarea alegerilor;
- fie CEC trebuia să ia act de instituirea stării de urgență și să-și revoce hotărârile ce țin de organizarea alegerilor locale noi din 21 noiembrie 2021, iar după încheierea stării de urgență să stabilească noua dată a alegerilor locale noi, după modelul hotărârilor CEC adoptate anterior<sup>10</sup>.

### 2.2.3. Cadrul legal lacunar privind desfășurarea turului al doilea de scrutin

Potrivit art. 145 Cod electoral, în cazul în care niciun candidat nu întrunește mai mult de jumătate din numărul de voturi valabil exprimate, în termen de două săptămâni se va proceda la al doilea tur de scrutin cu doi candidați care au întrunit cel mai mare număr de voturi în primul tur de scrutin. Acești doi candidați se înscriu în buletinele de vot în ordinea descrescătoare a numărului de voturi acumulate în primul tur de scrutin.

Evidențiem că legea electorală nu reglementează situația în care în turul al doilea de scrutin, dintre cei doi candidați care au acumulat cele mai multe voturi, unul sau ambii candidați fie se retrag, fie îi/le este anulată înregistrarea. Cu titlu de exemplu, arătăm că pentru scrutinul prezidențial, art. 120, alin. (7) Cod electoral prevede că dacă unul dintre candidați se retrage, cel care rămâne se

<sup>9</sup> [Hotărârea](#) Parlamentului nr. 148 din 22.10.2021 privind declararea stării de urgență.

<sup>10</sup> [Hotărârea](#) CEC nr. 3842 din 20.03.2020, [Hotărârea](#) CEC nr. 4753 din 05.04.2021.

consideră ales dacă a întrunit cel puțin jumătate din voturile alegătorilor care au participat la alegeri. Astfel, lipsa acestor reglementări a creat o situație incertă și lipsită de previzibilitate în organizarea și desfășurarea turului al doilea în mun. Bălți.

La 4 decembrie 2021, cu doar o zi înainte de desfășurarea turului al doilea, Judecătoria Bălți a obligat CECE nr. 2 Bălți să emită hotărârea de anulare a înregistrării concurentului electoral Marina Tauber<sup>11</sup>. Evidențiem că deși, potrivit art. 74, alin. (5) Cod electoral, hotărârea instanței de judecată este definitivă și executorie din momentul pronunțării, în ziua de 4 decembrie 2021 CECE nr. 2 Bălți nu a emis o hotărâre de anulare a înregistrării concurentului electoral Marina Tauber.

Hotărârea Judecătoriei Bălți a fost contestată, iar Curtea de Apel Bălți a pronunțat decizia la 5 decembrie 2021 (în ziua alegerilor, dar până la deschiderea secțiilor de votare), prin care a respins apelurile declarate<sup>12</sup>. Totodată, deși Curtea de Apel Bălți a pronunțat hotărârea aproximativ la ora 06.00, aceasta a stabilit un termen de atacare la Curtea Supremă de Justiție de doar o oră – „până la ora 07.00 a zilei alegerilor din 05 decembrie”. Curtea a motivat această decizie prin faptul că pentru 05.12.2021 a fost stabilită data desfășurării turului al doilea al alegerilor locale noi și ținând cont de celeritatea procesului, care urmează a se încheia cu rapiditate.

*MO Promo-LEX constată că stabilirea unui termen de contestare mai scurt decât prevede legea<sup>13</sup>, pe lângă faptul că a restrâns drepturile părților de a contesta decizia instanței în termenul prevăzut de lege și a-și formula poziția argumentată și motivată, s-a dovedit a fi și nejustificată, din cauza deciziei luate ulterior de către Comisia Electorală Centrală.*

Astfel, după pronunțarea Deciziei Curții de Apel Bălți, CEC a decis suspendarea executării Hotărârii sale nr. 170/2021<sup>14</sup>, în partea ce ține de desfășurarea turului al doilea de scrutin în circumscripția electorală mun. Bălți la data de 5 decembrie 2021 până actele judecătorești respective rămân irevocabile<sup>15</sup>. Comisia și-a motivat decizia prin constatarea imposibilității desfășurării turului al doilea de scrutin, pornind de la prevederea potrivit căreia al doilea tur de scrutin se organizează cu doi candidați care au întrunit cel mai mare număr de voturi în primul tur de scrutin (art. 145, alin. (2) Cod electoral). Notăm că suspendarea executării hotărârii a dus, de fapt, la suspendarea desfășurării turului al doilea de scrutin în mun. Bălți.

În contextul suspendării turului al doilea de scrutin în mun. Bălți, MO Promo-LEX a publicat, la 5 decembrie 2021, Opinia sa<sup>16</sup>, prin care și-a exprimat nedumerirea și dezacordul cu privire la decizia CEC. Promo-LEX consideră că turul al doilea al alegerilor urma să fie organizat în condițiile art. 51, alin. (7) Cod electoral, în buletinul de vot fiind aplicată ștampila cu mențiunea „Retras” în dreptul candidatului a cărui înregistrare a fost anulată.

<sup>11</sup> [Hotărârea](#) Judecătoriei Bălți din 4 decembrie 2021, în cauza CEC vs CECE Bălți nr. 2, privind anularea înregistrării concurentului electoral Marina Tauber.

<sup>12</sup> [Decizia](#) Curții de Apel Bălți din 5 decembrie 2021, în cauza CEC vs CECE Bălți nr. 2, privind anularea înregistrării concurentului electoral Marina Tauber.

<sup>13</sup> Art. 74, alin. (6) Cod electoral: împotriva hotărârii instanței de judecată poate fi depus un apel în termen de o zi de la pronunțare, iar împotriva deciziei instanței de apel – un recurs în termen de o zi de la pronunțare.

<sup>14</sup> [Hotărârea](#) CEC nr. 170/2021 cu privire la stabilirea datei de 5 decembrie 2021 pentru desfășurarea turului al doilea al alegerilor locale noi pentru funcția de primar în unele localități.

<sup>15</sup> [Hotărârea](#) CEC nr. 195 din 05.12.2021 privind suspendarea executării Hotărârii CEC nr. 170/2021 cu privire la stabilirea datei de 5 decembrie 2021 pentru desfășurarea turului al doilea al alegerilor locale noi pentru funcția de primar în unele localități.

<sup>16</sup> [Opinia](#) MO Promo-LEX cu privire la suspendarea desfășurării turului doi de scrutin la 5 decembrie 2021 în circumscripția electorală municipală Bălți.

Suplimentar Opiniei Promo-LEX menționate mai sus, evidențiem următoarele aspecte:

1) Legiuitorul nu a prevăzut posibilitatea de suspendare a desfășurării alegerilor, indicând termene exacte atât în cazul stabilirii datei alegerilor locale noi (art. 150, alin. (4) Cod electoral), cât și în cazul desfășurării turului al doilea de scrutin (art. 145, alin. (2) Cod electoral), fără ca CEC să poată interveni.

Mai mult, legiuitorul nu a prevăzut, în cazul alegerilor locale, faptul că CEC va stabili prin hotărârea sa data desfășurării turului al doilea de scrutin, or, aceasta este expres reglementată de lege. În acest sens, atragem atenția că emiterea unei asemenea hotărâri este posibilă doar în măsura în care nu contravine prevederilor legale și doar pentru a facilita procesul de organizare a turului al doilea de scrutin (de exemplu, stabilirea listei circumscriptiilor unde urmează să fie organizat turul al doilea de scrutin). Corespunzător, chiar dacă Comisia are dreptul să suspende executarea propriilor hotărâri, aceasta nu este în măsură să suspende executarea legii care stabilește că în termen de două săptămâni se va proceda la al doilea tur de scrutin.

2) Legiuitorul a stabilit doar suspendarea votării – conform art. 56 Cod electoral – în caz de dezordine în masă, de calamități naturale, de alte circumstanțe neprevăzute, care îi pun pe alegători în pericol sau fac imposibilă efectuarea votării. În același timp, organizarea și desfășurarea alegerilor ar putea fi considerată suspendată în perioada stării de urgență, de asediu sau de război – perioadă în care nu se admite desfășurarea alegerilor (art. 4 din Legea nr. 212/2004). În concluzie, în lege au fost prevăzute doar circumstanțele excepționale, în calitate de condiții în care nu se desfășoară alegerile în ziua stabilită, iar anularea înregistrării unui concurent electoral nu se încadrează în temeiurile stabilite de legiuitor. În context, amintim că, inclusiv în perioadele de stare de urgență, Comisia nu a admis suspendarea procesului electoral, ci și-a revocat hotărârile și a inițiat, după încheierea stării de urgență, procesul de organizare a alegerilor<sup>17</sup>.

Totodată, evidențiem că anterior CEC a mai adoptat hotărâri de suspendare a desfășurării alegerilor, însă aceasta avea loc în cazurile în care instanța de judecată dispunea suspendarea sau anularea hotărârilor respective ale CEC<sup>18</sup>, sau actele pe care se baza stabilirea datei alegerilor erau supuse controlului de legalitate<sup>19</sup>, sau CEC constata existența unei situații tensionate<sup>20</sup>, care punea în imposibilitate autoritățile locale să întreprindă măsurile necesare desfășurării unui proces electoral liber și democratic (Corjova, r. Dubăsari, 2007).

3) Constatarea imposibilității desfășurării alegerilor locale (turului întâi sau al doilea) cu un singur candidat ar însemna că alegerile *a priori* nu ar putea avea loc dacă s-a înscris un singur candidat sau dacă din diverse motive obiective (retragere, anulare a înregistrării, deces) a rămas în cursa electorală un singur candidat. Considerăm că această practică ar putea cauza desfășurarea continuă a alegerilor în unele circumscriptii și ar fi în măsură să încalce dreptul candidatului rămas de a fi ales, dar și al alegătorilor de a alege.

4) Deși în turul întâi de scrutin în circumscripția Bălți nu exista o hotărâre irevocabilă privind admiterea sau respingerea cererii de anulare a înregistrării concurentului electoral Vladimir Dachi (PPN), Comisia nu a suspendat executarea hotărârii privind stabilirea datei alegerilor din 21 noiembrie 2021. Astfel, se atestă, cel puțin, o practică neuniformă în această privință.

<sup>17</sup> Alegeri locale noi din 16.05.2021; Alegeri locale noi din 17.05.2020.

<sup>18</sup> [Hotărârea](#) CEC nr. 2586 din 13.06.2014, [Hotărârea](#) CEC nr. 3248 din 01.06.2010, [Hotărârea](#) CEC nr. 1136 din 04.09.2007, [Hotărârea](#) CEC nr. 1089 din 25.09.2007.

<sup>19</sup> [Hotărârea](#) CEC nr. 905 din 02.05.2017.

<sup>20</sup> [Hotărârea](#) CEC nr. 1126 din 02.10.2007.

Evidențiem că actele judecătorești prin care a fost obligat CECE să anuleze înregistrarea concurentului electoral au rămas irevocabile tot la 5 decembrie 2021. *Corespunzător, suspendarea desfășurării turului al doilea de scrutin în circumscripția Bălți și-a încheiat efectul, la fel, la 5 decembrie, moment în care procesul electoral trebuia reluat de la situația care era înainte de suspendare.* Totuși, CEC a reluat procesul de la totalizarea rezultatelor alegerilor din turul întâi de scrutin, stabilind la 6 decembrie desfășurarea turului al doilea al alegerilor pentru data de 19 decembrie 2021<sup>21</sup> cu participarea candidatului rămas și a următorului candidat care a acumulat cel mai mare număr de voturi în primul tur. În context, amintim că MO Promo-LEX, la 3 decembrie 2021<sup>22</sup>, a atras atenția asupra faptului că legea electorală nu prevede posibilitatea suplinirii locului candidatului retras.

---

<sup>21</sup> [Hotărârea](#) CEC nr. 203 din 06.12.2021 cu privire la stabilirea datei de 19 decembrie 2021 pentru desfășurarea turului doi al alegerilor locale noi pentru funcția de primar în circumscripția electorală municipală Bălți.

<sup>22</sup> [Opinia](#) Promo-LEX privind modalitatea de desfășurare a turului II de scrutin în eventualitatea admiterii cererii CEC de anulare a înregistrării concurentului electoral Marina Tauber în cadrul alegerilor locale din mun. Bălți.

## III. ORGANELE ELECTORALE

### 3.1. Activitatea CEC

#### 3.1.1. Componența și hotărârile CEC

Mandatul actualei componente a CEC a început la 16 septembrie 2021, odată cu confirmarea în baza Hotărârii Parlamentului nr. 114 a noii componente în număr de 6 persoane din cele 9 prevăzute de lege (un membru desemnat de Președintele țării și cinci de către majoritatea parlamentară – PAS). Chiar dacă mandatul CEC a fost unul funcțional, organizarea alegerilor a fost inițiată de o componentă incompletă. Promo-LEX, împreună cu alte organizații-membre ale CALC, într-un Apel adresat Parlamentului<sup>23</sup>, a solicitat opoziției parlamentare să urgenteze procesul de desemnare a membrilor CEC. Ulterior, la 28 octombrie și 3 decembrie 2021, în componența CEC au fost desemnați și confirmați în Parlament ceilalți 3 membri, propuși de BECS. Candidatul desemnat de PPȘ nu a întrunit numărul necesar de voturi în Parlament.

Prin urmare, procesul de organizare și desfășurare a alegerilor locale noi din noiembrie 2021 a fost asigurat de CEC, în cea mai mare parte, în componență incompletă, de șase, opt și doar spre final nouă membri (trei femei și șase bărbați).

În vederea organizării alegerilor locale noi în cele 15 circumscripții electorale, CEC s-a întrunit în format mixt în cadrul a 32 de ședințe, depășind numărul de ședințe organizate în contextul scrutinului parlamentar anticipat. Și la acest scrutin numărul ședințelor extraordinare a depășit numărul ședințelor ordinare (59% la 41%). În total, autoritatea electorală a adoptat 85 de hotărâri care au reglementat modul de organizare și desfășurare a alegerilor.

#### 3.1.2. Acțiuni întreprinse în vederea combaterii transportului organizat al alegătorilor

În vederea prevenirii și evitării transportului organizat la secțiile de votare fie de către concurenții electorali, fie de părți terțe în interesul concurenților, la 16 noiembrie 2021, CEC a adoptat Hotărârea nr. 149. Potrivit documentului, în ziua alegerilor locale noi din 21 noiembrie, 5 decembrie și 19 decembrie, în perioada de timp rezervată votării (7:00 – 21:00), în toate cele 15 circumscripții electorale, după caz, a fost permisă deplasarea doar a autovehiculelor a căror capacitate de transportare nu este mai mare de 8 persoane și a transportului rutier de persoane prin curse regulate care funcționează potrivit art. 70 din Codul transporturilor rutiere.

Amintim că transportul organizat al alegătorilor în ziua alegerilor a fost un fenomen la care Promo-LEX a atras atenția în permanență. În opinia MO, combaterea acestui fenomen este una imperioasă în măsura în care afectează grav integritatea procesului electoral. În context, subliniem că legislativul a aprobat în prima lectură proiectul de lege nr. 347 din 11.11.2021 privind modificarea unor acte normative prin care se sancționează inclusiv transportul organizat al alegătorilor<sup>24</sup>.

Observatorii Promo-LEX nu au raportat cazuri de transport organizat al alegătorilor în zilele scrutinului monitorizat.

<sup>23</sup> [APEL](#) către Parlamentul Republicii Moldova privind numirea noii componente a CEC și realizarea unor obiective prioritare în domeniul electoral.

<sup>24</sup> [Proiectul de lege](#) privind modificarea unor acte normative.

### 3.1.3. Informarea CEC privind efectuarea sondajelor de opinie

Potrivit datelor plasate pe pagina CEC, compartimentul *Înștiințări pentru desfășurarea sondajelor de opinie*, pe adresa autorității electorale au fost depuse trei cereri de informare privind inițierea sondajelor de opinie la nivelul municipiului Bălți de către Compania IMAS-Cercetare și Strategii SRL și Compania Date Inteligente SRL (iData).

În urma analizei conformității cererilor cu prevederile legale, MO Promo-LEX a constatat un caz de neconformitate a înștiințării cu prevederile normative: lipsa informației privind comanditarul sondajului (iData). Amintim că, în contextul alegerilor parlamentare anticipate din iulie 2021, MO Promo-LEX a subliniat necesitatea instituirii unui mecanism legal de verificare și control al gradului de respectare de către realizatorii de sondaje a cerințelor normative privind înștiințarea organului electoral.

### 3.1.4. Acreditarea și înregistrarea persoanelor autorizate să participe la procesul electoral

*Acreditarea observatorilor.* CEC a acreditat 151 de observatori naționali și 5 internaționali. Cei mai mulți observatori au fost acreditați din partea Asociației Obștești „Centrul pentru Investigații Juridice și Apărarea Drepturilor Omului” (CIJADO) – 75 (50%) de observatori naționali, urmată de Asociația Promo-LEX – 72 (48%), Asociația pentru Siguranța Urbană și Mediere – 3 observatori naționali, Ambasada Republicii Federale Germania – un observator național și 2 observatori internaționali și Ambasada Republicii Turcia – 3 observatori internaționali. În total, în vederea monitorizării celor două tururi ale alegerilor locale noi au fost acreditați 342 de observatori.

În vederea monitorizării procesului la CECE au fost acreditați în total 186 de observatori desemnați de concurenți. Concurenții, de altfel, au demonstrat un interes diferențiat pentru procedura de acreditare, după cum urmează: PAS – 85 de observatori; PPȘ – 64 de observatori; BECS – 16 observatori; PDM – 9 observatori și 12 observatori din partea a 5 candidați independenți<sup>25</sup>.

Cu referire la acreditarea observatorilor naționali CIJADO, în opinia MO Promo-LEX, apar dubii privind imparțialitatea acestora și respectarea obligației de a nu face agitație electorală în favoarea concurentului electoral desemnat de PPȘ. Or, subliniem că, începând cu luna iulie 2021, președintele CIJADO, Sergiu Sârbu, deține funcția de vicepreședinte al PPȘ. Monitorii Promo-LEX au identificat cel puțin 15 persoane<sup>26</sup>, acreditate în calitate de observatori din partea Centrului, care au fost în listele PPȘ cel puțin la două scrutine (alegeri parlamentare noi din 2020 și alegeri locale generale din 2019). De asemenea, potrivit MO Promo-LEX, cel puțin doi observatori CIJADO au participat cu discursuri la mitingul electoral organizat de candidatul PPȘ în data de 3 decembrie 2021 la Bălți. Mai mult, în ziua alegerilor pentru turul al doilea de scrutin, observatorii Promo-LEX au raportat cel puțin un caz de implicare a observatorului CIJADO în procesul de numărare a voturilor.

De asemenea, subliniem că, în premieră, observatorii acreditați au putut semnala, în regim online, încălcările comise în secția de votare în ziua alegerilor. Noul instrument, elaborat și implementat de CEC, a asigurat recepționarea, examinarea și soluționarea de către reprezentanții organelor electorale a sesizărilor depuse prin intermediul modulului SIAS „Alegeri” „Observatorii”. Din păcate însă, instrumentul a fost foarte puțin utilizat: potrivit informației statistice, spre examinare

<sup>25</sup> Ludmila Magu (Cupcini, r. Edineț) – 6 observatori; Radu Corlăteanu (Hârtop, r. Cimișlia) – 3 observatori; Vitalie Caraja (Hârtop, r. Cimișlia) – un observator; Viorel Marlean (Palanca, r. Ștefan Vodă) – un observator; Valeriu Istrati (Pârlița, r. Fălești) – un observator.

<sup>26</sup> Persoanele cu numerele 1, 3, 6, 12, 15, 18, 40, 45, 49, 52, 55, 63, 64, 74, 75 din [lista](#) observatorilor naționali acreditați din partea Asociației Obștești „Centrul pentru Investigații Juridice și Apărarea Drepturilor Omului”.

au fost depuse doar 4 sesizări, toate în primul tur. Totodată, menționăm că autoritatea electorală a desfășurat o instruire a observatorilor acreditați cu privire la utilizarea modulului menționat.

*Înregistrarea persoanelor de încredere.* Ca urmare a analizei rapoartelor observatorilor Promo-LEX, constatăm că și la acest scrutin majoritatea concurenților electorali nu au făcut uz de dreptul de a înregistra persoane de încredere. Din cei 52 de candidați înregistrați în cele 15 circumscripții electorale, doar doi concurenți electorali au înregistrat cumulativ 60 de persoane de încredere, dintre care 59 de persoane au fost desemnate de Nicolai Grigorișin (CI), iar o persoană a fost înaintată de PAS.

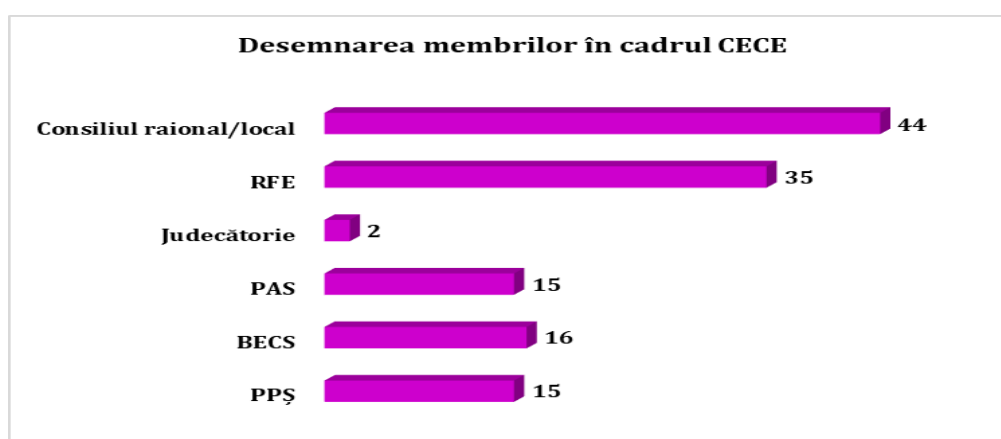
*Confirmarea reprezentanților cu drept de vot consultativ.* În perioada monitorizată, din informațiile obținute de observatorii Promo-LEX, organele electorale au confirmat cumulativ cel puțin 33 de reprezentanți cu drept de vot consultativ: în cadrul CEC – 2 reprezentanți cu drept de vot consultativ din partea BECS și PPȘ; la nivel de CECE – 17 (PAS (3); BECS (2); PDM (2); PUN, PPPDA, PPȘ, PPN, PPMAN, PL, PVE, Nicolai Grigorișin și Nicolae Guștiuc (CI) – câte un reprezentant); în cadrul BESV – 14 (BECS (8), PDM (5), PPVP (1)).

### 3.2. Activitatea consiliilor electorale de circumscripție electorală de nivelul II și I

În conformitate cu Programul calendaristic, CEC a constituit în termene legale circumscripțiile electorale și consiliile electorale de nivelul II și nivelul I în cele 15 localități din țară. Din cele 15 consilii electorale de nivelul II și I, CECE I nr. 17/26 Pârlița a fost constituit din 11 membri, CECE II nr. 2 mun. Bălți și alte 8 consilii electorale de nivelul I au avut în componența numerică 9 membri, iar 5 consilii au fost formate din 7 membri.

În urma examinării hotărârilor CEC cu privire la constituirea consiliilor electorale, constatăm respectarea prevederilor legale privind *desemnarea membrilor de către entitățile care dețin acest drept*. Astfel, conform informației reflectate în graficul nr. 1, cei mai mulți membri desemnați în componența CECE au fost din partea consiliilor raionale/locale, urmași de funcționarii electorali desemnați de către CEC din RFE și partide<sup>27</sup>. În context, menționăm că două partide reprezentate în Parlament (PAS și PPȘ) au delegat membri în fiecare din consiliile electorale constituite.

**Graficul nr. 1**



Și la aceste alegeri *componența consiliilor a fost dezechilibrată din perspectiva de gen*: 85% – femei și 15% – bărbați. De asemenea, funcțiile de conducere au fost ocupate în mare majoritate de femei: președinte – 14 (93%); vicepreședinte – 14 (93%) și secretar – 15 (100%).

<sup>27</sup> Menționăm că în cazul BECS desemnarea a avut loc separat de partidele politice – PSRM și PCRM.

*Programul de lucru* a fost, în general, respectat, consiliile electorale fiind deschise în 93% din vizitele observatorilor Promo-LEX. Cerințele privind afișarea informațiilor de interes public la sediul CECE au fost respectate diferențiat: 93% au afișat informația privind orarul de lucru; 87% privind componența CECE și 60% au făcut publică lista concurenților (a se vedea graficul nr. 3).

*Accesibilitatea sediilor organelor electorale inferioare* pentru persoanele cu nevoi speciale este în continuare precară: sediile consiliilor electorale sunt în proporție de 53% inaccesibile.

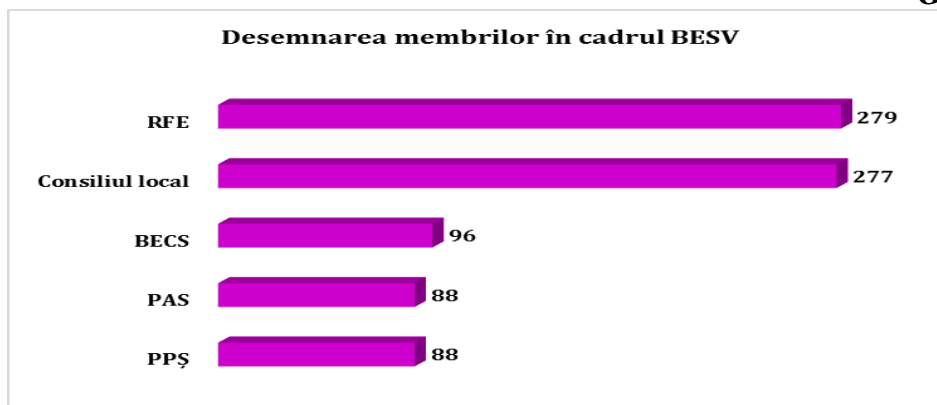
*Cu referire la activitatea CECE în condiții de pandemie*, potrivit observațiilor, gradul de respectare a cerințelor epidemiologice a fost unul deficitar. Doar 9 consilii (60%) au deținut un registru de monitorizare a temperaturii funcționarilor electorali; doar 7 consilii (47%) au asigurat termometria funcționarilor electorali și doar 3 consilii (20%) au asigurat termometria vizitatorilor. Cu referire la același subiect menționăm că la sediul tuturor consiliilor au fost afișate informații privind regulile de protecție a sănătății, iar accesul a fost posibil doar cu purtarea măștilor de către vizitatori (a se vedea graficul nr. 4).

### 3.3. Activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare (BESV)

Toate cele 88 BESV au fost organizate în termene legale, cu respectarea prevederilor privind constituirea biroului electoral dintr-un număr impar de membri. Astfel, 11 BESV și-au desfășurat activitatea în componența de 7 membri; 48 BESV – în componența de 9 membri, iar 29 BESV – în componența de 11 membri.

În urma examinării hotărârilor CECE cu privire la constituirea birourilor electorale, constatăm că toate partidele parlamentare deținătoare ale dreptului de desemnare a membrilor BESV au făcut uz de acest drept pentru fiecare secție de votare. Conform informației reflectate în graficul nr. 2, cei mai mulți funcționari electorali au fost desemnați de către CEC din RFE, urmași de cei desemnați din partea consiliilor locale.

**Graficul nr. 2**



*Din perspectiva de gen*, conform rapoartelor observatorilor Promo-LEX, constatăm în componența BESV predominarea femeilor (83%): 687 de femei și 141 de bărbați din totalul de 828 de membri. Raportul de gen respectiv se menține și în funcțiile de conducere, femeile fiind alese în calitate de președinte și vicepreședinte în proporție de 83% și de secretar în proporție de 99%.

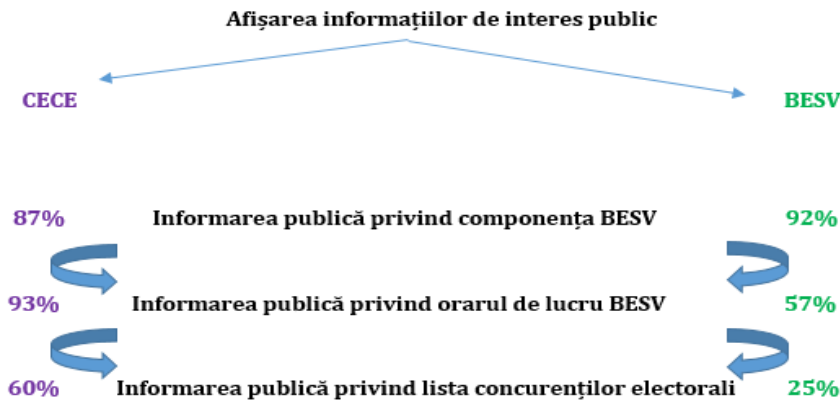
*Procedura de alegere* prin vot deschis a conducerii a fost respectată de toate birourile electorale, cu excepția BESV 16/38 Hlinaia, Edineț.

*Privind sediile BESV*, conform informațiilor prezentate de observatorii Promo-LEX, 93% din secțiile de votare au fost deschise în instituții publice (instituții de învățământ – 55; case de cultură – 22; instituții de stat – 5). În urma evaluării gradului de accesibilitate fizică a sediilor organelor electorale, am constatat că doar 54% dintre secțiile de votare au fost accesibile grupurilor de

persoane vulnerabile. de asemenea, potrivit monitorilor Promo-LEX, nu toate secțiile de votare au fost asigurate cu agent termic.

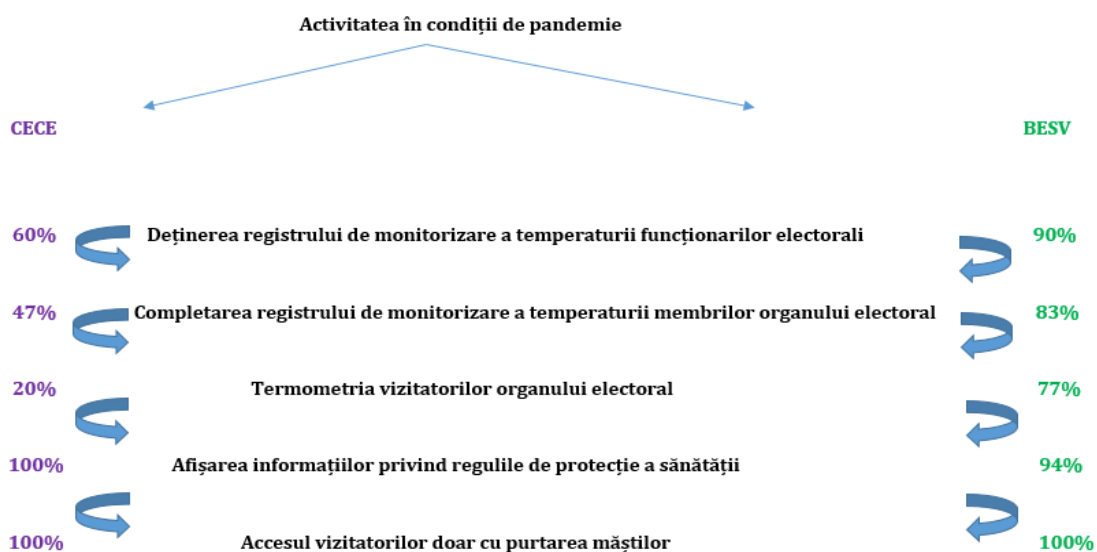
*Programul de lucru* a fost respectat de către BESV în proporție de 96%. Ca urmare a analizei informațiilor raportate, constatăm respectarea lacunară de către BESV a obligației privind afișarea informațiilor de interes public la sediul organului electoral: 8% nu au afișat informația privind componența BESV; 43% – privind orarul de lucru, iar 75% – privind lista concurenților electorali.

**Graficul nr. 3**



Cu referire la *activitatea BESV în condiții de pandemie*, potrivit observațiilor, nu toate birourile electorale au respectat cerințele epidemiologice. Astfel, 9 birouri (10%) nu au deținut un registru de monitorizare a temperaturii funcționarilor electorali; alte 6 birouri (8%), chiar dacă dețineau un registru de monitorizare a temperaturii, nu au asigurat termometria funcționarilor electorali, iar 20 de birouri (23%) nu au asigurat termometria vizitatorilor. Cu referire la același subiect menționăm că la sediul a cinci BESV nu au fost afișate informații privind regulile de protecție a sănătății. Accesul vizitatorilor în toate birourile electorale a fost posibil doar cu purtarea măștilor de protecție.

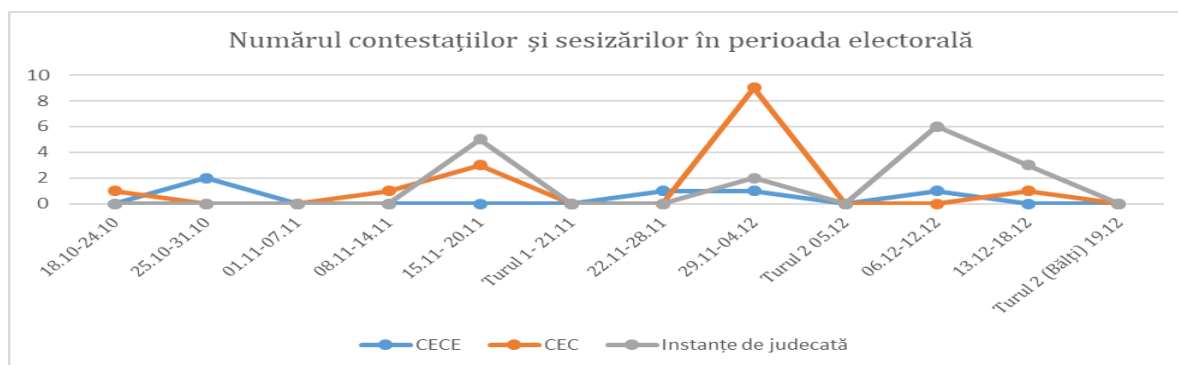
**Graficul nr. 4**



## IV. CONTESTAȚII ELECTORALE

### 4.1. Contestații depuse la CEC

Potrivit observatorilor Promo-LEX, în perioada electorală, alegătorii, concurenții electorali, dar și alți subiecți au depus cel puțin 16 contestații în instanțele de judecată, 15 contestații și sesizări la CEC și cinci contestații și sesizări la CECE. Cele mai multe contestații și sesizări au fost depuse înainte de turul al doilea de scrutin din 5 decembrie 2021.



Pe adresa CEC au fost depuse trei contestații, care au fost înregistrate ca atare și publicate pe pagina web. Totodată, MO Promo-LEX a identificat cel puțin alte 12 contestații/sesizări/plângeri, în care se invocă încălcarea normelor Codului electoral, dar care nu au fost înregistrate drept contestații. În același timp, deși unele dintre acestea au fost menționate/examinate în etapa de supraveghere și control al reflectării veniturilor și cheltuielilor concurenților electorali, niciun răspuns la adresa depunătorilor de sesizări/contestații nu a fost acordat conform informațiilor publicate la compartimentul *Corespondență de ieșire* de pe pagina web a CEC.

Astfel, constatăm că și în acest scrutin neînregistrarea și nesoluționarea sesizărilor depuse în modul stabilit de legislația în vigoare pentru contestații, împreună cu lipsa unei proceduri clare de examinare a sesizărilor, au dus la diminuarea transparenței și previzibilității procesului electoral.

În privința subiecților care au depus contestații și sesizări, constatăm că cel puțin 10 contestații și sesizări au fost depuse de către candidații la funcția de primar (PPN – 3; PPS – 1; PAS – 1; PPM – 1; CI – 4); alegătorii au depus 4 sesizări, iar o sesizare a fost depusă de Inspectoratul de Poliție Bălți. Cele mai multe contestații au fost depuse împotriva acțiunilor/inacțiunilor concurenților electorali (PPS – 7, CI – 1), precum și împotriva hotărârilor organelor electorale (CECE 2 Bălți – 5, CECE 22/8 Cneazevca – 1).

Contestațiile și sesizările depuse în cadrul CEC vizau, în principal, modul de finanțare a campaniei electorale și nedeclararea mijloacelor financiare utilizate – 6; înregistrarea/anularea înregistrării concurentului electoral – 3; utilizarea resurselor administrative – 2 și agitația electorală – 2.

Examinând contestațiile, CEC a aprobat trei hotărâri de respingere a acestora. O sesizare a fost remisă pentru examinare conform competenței către CECE 2 Bălți. Totodată, șase sesizări și plângeri au fost menționate/examinate în cadrul Hotărârii CEC nr. 188 din 1 decembrie 2021<sup>28</sup>, iar

<sup>28</sup> [Hotărârea](#) CEC nr. 188 din 1 decembrie 2021 cu privire la controlul reflectării veniturilor și cheltuielilor concurentului electoral PPS în campania electorală aferentă alegerilor locale noi pentru perioada de până la 30 noiembrie 2021.

o sesizare a fost menționată în cadrul Hotărârii CEC nr. 190 din 4 decembrie 2021<sup>29</sup>. În privința altor patru contestații/sesizări, care nu au fost înregistrate drept contestații, CEC se pare că nu s-a pronunțat în niciun fel. Mai mult, subiectul privind examinarea uneia dintre sesizări a fost inclus pe ordinea de zi a ședinței din 19 noiembrie 2021, însă membrul CEC care a fost desemnat raportor a refuzat să prezinte proiectul de hotărâre pregătit<sup>30</sup>. Ulterior nu s-a mai revenit asupra examinării acestui subiect în ședință publică.

În privința respectării termenelor de soluționare a contestațiilor și sesizărilor, remarcăm că majoritatea dintre acestea au fost luate în considerare sau soluționate în termene de până la 3 zile. O contestație a fost soluționată cu depășirea nesemnificativă a termenului de 3 zile, prevăzut de art. 73, alin. (2) Cod electoral. În același timp, MO Promo-LEX apreciază pozitiv faptul că Comisia a soluționat și a reacționat în termene restrânse la contestațiile și sesizările privind finanțarea campaniei electorale, chiar dacă art. 71, alin. (6) Cod electoral prevede că examinarea contestațiilor privind finanțarea campaniilor electorale ale partidelor politice nu se supune termenelor de prescripție.

#### 4.2. Contestații depuse la consiliile electorale de circumscripție

Potrivit observatorilor Promo-LEX, în cadrul consiliilor electorale de circumscripție au fost depuse cinci contestații și sesizări (CECE 2 Bălți – 4, CECE 11/10 Hârtop, Cimișlia – 1). Subiecții contestațiilor respective au fost în trei cazuri concurenții electorali (2 – candidat independent, 1 – PPM), iar în două cazuri – alegătorii.

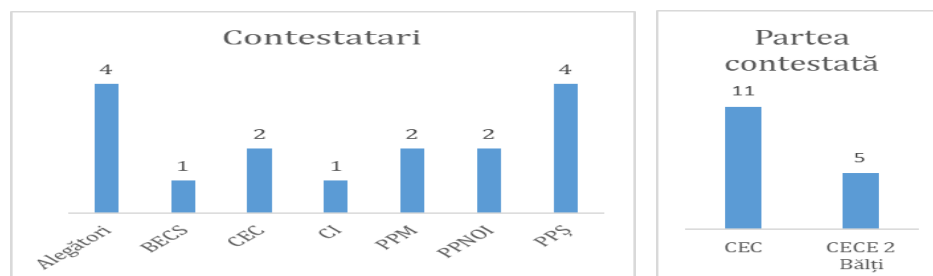
Contestațiile au fost depuse împotriva acțiunilor/inacțiunilor candidaților la funcția de primar desemnați de BECS – un caz; PAS – 2 cazuri și împotriva unui candidat independent – 2 cazuri și se refereau la utilizarea resurselor administrative (3), dar și la publicitatea electorală (2).

În privința soluțiilor adoptate, CECE, în termenele prevăzute de legislație, au admis o contestație, au respins două contestații și o sesizare și au remis spre examinare conform competenței (către Inspectoratul de Poliție Cimișlia) o contestație.

#### 4.3. Litigii în instanță

Potrivit observatorilor Promo-LEX, în perioada electorală în instanțele de judecată au fost depuse și soluționate cel puțin 16 contestații în materie electorală. În privința subiecților care au depus contestații, se atestă că 10 dintre acestea au fost depuse de concurenți electorali, 4 au fost depuse de alegători/grup de alegători, iar două de către CEC (în procedura de anulare a înregistrării).

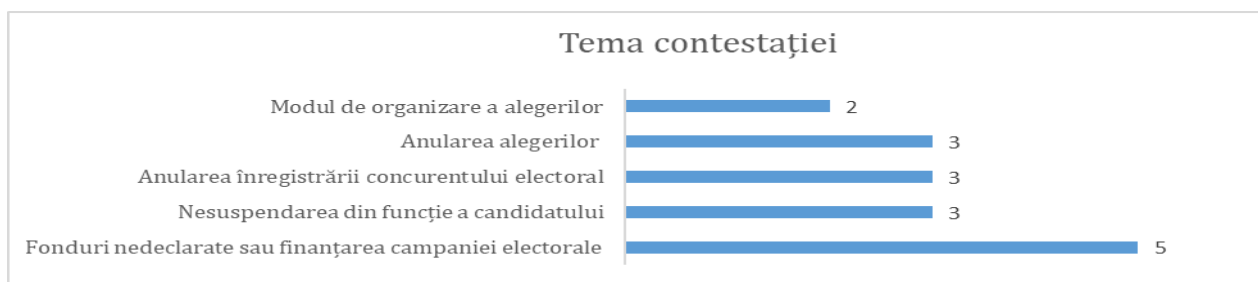
**Graficul nr. 5**



Toate contestațiile au fost depuse împotriva acțiunilor/inacțiunilor și a hotărârilor organelor electorale, dintre care 11 – împotriva CEC și 5 – împotriva consiliilor electorale.

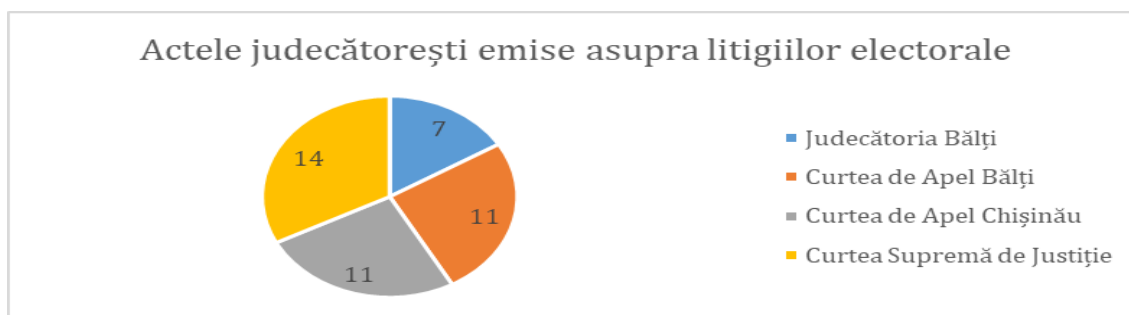
<sup>29</sup> [Hotărârea](#) CEC nr. 190 din 4 decembrie 2021 cu privire la supravegherea veniturilor și cheltuielilor concurenților electorali în campania electorală aferentă turului doi al alegerilor locale noi pentru funcția de primar din 5 decembrie 2021, pentru perioada 27 noiembrie – 3 decembrie 2021.

<sup>30</sup> [Procesul-verbal](#) nr. 21 al ședinței ordinare a CEC din 19 noiembrie 2021.

**Graficul nr. 6**

Cele mai multe contestații invocau încălcarea normelor electorale privind finanțarea campaniei electorale (5).

În privința soluțiilor adoptate, instanțele de judecată de fond, apel și recurs au pronunțat pe marginea contestațiilor depuse cel puțin 11 decizii, 23 de încheieri și 9 hotărâri. Dintre acestea, cel puțin trei încheieri au fost emise de instanțele ierarhic superioare pentru examinarea cererilor de strămutare, iar o hotărâre, o încheiere și două decizii (16%) au fost emise în cadrul examinării repetate a litigiului, drept urmare a anulării actelor judecătorești anterioare.

**Graficul nr. 7**

În privința soluțiilor emise de instanțe, acestea au respins 18 (42%) cereri formulate la adresa lor (Judecătoria Bălți – 3; Curtea de Apel Bălți – 8; CAC – 3; CSJ – 4); au declarat inadmisibile 20 (47%) de cereri (Judecătoria Bălți – 2; Curtea de Apel Bălți – 1; CAC – 8; CSJ – 9); au admis parțial sau integral cinci (11%) cereri (Judecătoria Bălți – 2; Curtea de Apel Bălți – 2; CSJ – 1).

La fel ca în precedentele scrutine, MO Promo-LEX constată tendința de declarare a contestațiilor inadmisibile. Misiunea reiterează că dreptul la un recurs efectiv trebuie să fie asigurat concurenților electorali, alegătorilor, dar și altor actori implicați în procesul electoral. Amintim că, potrivit Codului de bune practici în materie electorală, procedura de recurs trebuie să fie simplă și lipsită de formalitate, *în special cu privire la stabilirea admisibilității contestațiilor*, iar pentru a evita deciziile de inadmisibilitate, în special în cazuri delicate din punct de vedere politic, trebuie eliminat orice formalism<sup>31</sup>.

În privința respectării termenelor de soluționare a contestațiilor, remarcăm că majoritatea cererilor au fost examinate și soluționate de instanțe în termenele prevăzute de Codul electoral. Totuși, MO Promo-LEX a constatat în cazul a 11 cereri depășirea termenului de soluționare a contestațiilor (26%). Astfel, contrar prevederilor legale stabilite la art. 73, alin. (1) și (2) Cod electoral, Judecătoria Bălți a depășit în cazul unei contestații termenul legal de 3 zile cu 5 zile, Curtea de Apel Bălți a depășit în cazul unei contestații termenul legal de 3 zile cu 4 zile, Curtea de Apel Chișinău a depășit de două ori termenul legal de 5 zile cu 1-2 zile, iar Curtea Supremă de Justiție a depășit de

<sup>31</sup> [Codul](#) bunelor practici în materie electorală, pct. 3.3.b, Raport explicativ, pct. 96.

trei ori termenul legal de 3 zile cu 1-2 zile. Totodată, în cazul a patru cereri depuse în ziua alegerilor, acestea au fost soluționate de instanțe în termene de 2-4 zile de la ziua alegerilor.

Este relevant faptul că unii contestatari au depus un șir de cereri și demersuri în procesul de examinare a litigiilor electorale (de recuzare a judecătorilor, de strămutare a cauzei în altă instanță, de examinare a cauzei în ședințe publice), inclusiv cereri și demersuri repetate. *MO Promo-LEX apreciază aceste situații ca factori de tergiversare a soluționării contestațiilor electorale în termene restrânse, iar aceasta poate duce inclusiv la obstrucționarea procesului de organizare și desfășurare a alegerilor.* În acest sens, evidențiem că și Curtea Supremă de Justiție a apreciat cererea cu privire la strămutarea cauzei la o altă instanță egală în grad Curții de Apel Bălți ca fiind o modalitate de tergiversare a examinării cauzei<sup>32</sup>.

*În concluzie, în alegerile locale noi s-a observat, la fel ca în scrutinele precedente, problema privind lipsa cadrului legal care vizează modul de soluționare de către organele electorale a sesizărilor (care invocă încălcarea unei prevederi din Codul electoral), dar și lipsa practicii uniforme a CEC în soluționarea acestor sesizări. O altă problemă care persistă este cea a ratei înalte de inadmisibilitate a contestațiilor în instanțele de judecată (47%) și în acest sens reiterăm că Parlamentul ar urma să intervină pentru ajustarea prevederilor Codului electoral cu Codul administrativ. Este de apreciat că majoritatea contestațiilor au fost soluționate în termenele prevăzute de Codul electoral. Totuși, legiuitorul ar urma să intervină pentru a elucida cazurile în care participanții la proces abuzează de drepturile lor procedurale pentru a împiedica instanța să pronunțe o hotărâre în termen restrâns.*

---

<sup>32</sup> [Încheierea](#) CSJ din 4 decembrie 2021, în cauza CEC vs CECE Bălți 2.

## V. DESEMNAREA ȘI ÎNREGISTRAREA CONCURRENTILOR

### 5.1. Desemnarea și înregistrarea candidaților la funcția de primar

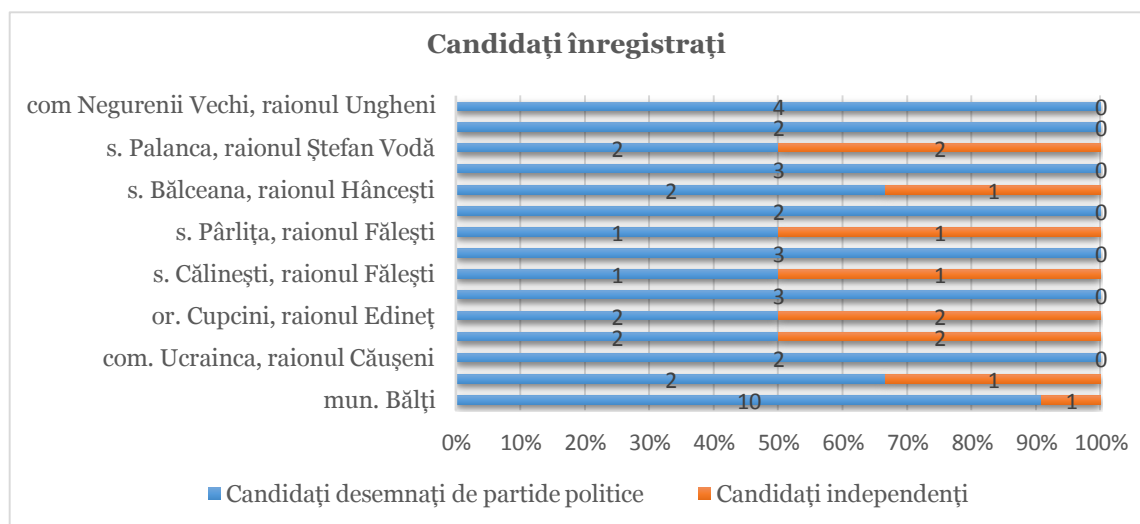
Potrivit Hotărârii CEC nr. 5<sup>33</sup> din 20 septembrie 2021, 54 de partide și organizații social-politice, înregistrate la Agenția Servicii Publice (ASP), au avut dreptul să participe la alegerile locale noi din 21 noiembrie 2021. Unul dintre partide, PPMAN, recent înregistrat, conform datelor de la ASP, la data de 16 august 2021, a putut participa la alegeri doar în 7 localități<sup>34</sup>, adică în acele localități unde data alegerilor locale noi a fost stabilită după data înregistrării partidului. În context, la 1 octombrie 2021<sup>35</sup>, CEC a înregistrat pentru participarea la alegerile locale noi un bloc electoral – Blocul electoral al Comuniștilor și Socialiștilor (BECS), constituit de către PSRM și PCRM.

Conform Programului calendaristic al CEC<sup>36</sup>, termenul de depunere a dosarelor de înregistrare a fost stabilit pentru 1 – 22 octombrie în cazul CECE II (Bălți) și, respectiv, 11 – 22 octombrie 2021, în cazul celorlalte CECE I. Potrivit observatorilor, termenele legale au fost respectate.

În total au fost înregistrați 52 de candidați pentru 15 funcții electiv. Cei mai mulți – 11 – au fost înregistrați pentru funcția de primar al mun. Bălți, iar cei mai puțini – 2 – în alte 5 circumscripții.

Din totalul celor 52 de candidați, 41 (79%) au fost desemnați de către partidele politice și blocul electoral, iar 11 (21%) au candidat independent (graficul nr. 8). În cadrul acestui scrutin, candidații au fost desemnați de 13 partide politice și un bloc electoral.

**Graficul nr. 8**



<sup>33</sup> [Hotărârea CEC nr. 5 din 20 septembrie 2021](#) „Cu privire la lista partidelor și a altor organizații social-politice care au dreptul de a participa la alegerile locale noi pentru funcția de primar în unele localități din 21 noiembrie 2021”.

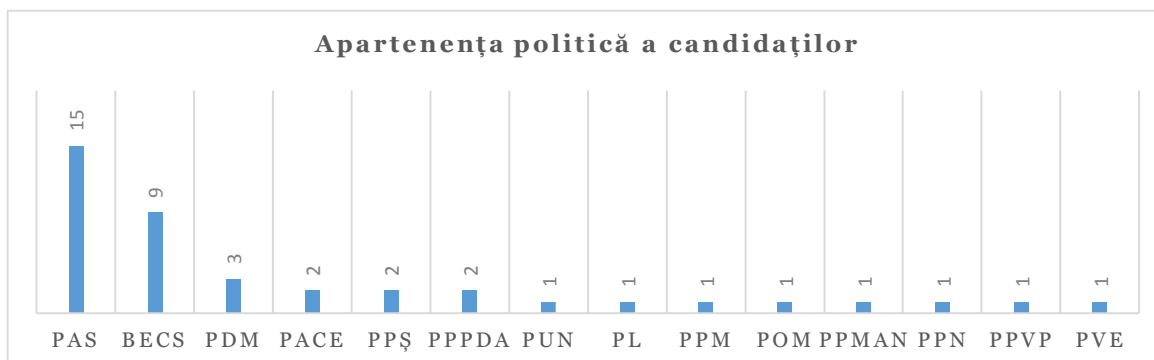
<sup>34</sup> PPMAN a avut dreptul de a participa la alegerile locale noi în următoarele localități: mun. Bălți, s. Palanca și s. Ștefănești, raionul Ștefan Vodă; s. Bălceana, raionul Hâncești; s. Hlinaia, raionul Edineț; s. Opaci, raionul Căușeni și com. Cneazeveca, raionul Leova. Partidul a desemnat și a înregistrat în calitate de candidat la funcția de primar doar în mun. Bălți.

<sup>35</sup> [Hotărârea nr. 14/2021](#) cu privire la cererea de înregistrare a Blocului electoral al Comuniștilor și Socialiștilor și a simbolului electoral.

<sup>36</sup> [Programul calendaristic](#) pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor locale noi pentru funcția de primar în unele localități din 21 noiembrie 2021.

În funcție de apartenența politică, conform datelor reflectate în graficul nr. 9, cei mai mulți candidați au fost înregistrați din partea PAS – 15 candidați (pentru toate circumscripțiile electorale), urmat de BECS – 9 candidați, PDM – 3 candidați, iar câte 2 candidați – din partea PPȘ, PACE și PPPDA. Celelalte partide politice participante (PUN, PL, PPM, POM, PPMAN, PPN, PPVP, PVE) au desemnat doar câte un candidat la acest scrutin.

Graficul nr. 9



Doar 29% din totalul candidaților înregistrați sunt femei, ceea ce reconfirmă faptul că femeile rămân a fi subreprezentate la nivelul funcției electivă de primar. La alegerile locale generale din 2019, ponderea femeilor în categoria candidaților înregistrați era de 27%.

## 5.2. Refuzul organelor electorale de a înregistra candidații în alegeri

În cadrul acestui scrutin au fost consemnate trei cazuri privind refuzul organelor electorale de a înregistra dosarele candidaților. Dintre acestea, în două cazuri au fost vizați candidați independenți și într-un caz – PPN. Candidații independenți nu au fost înregistrați (de CECE Bălți<sup>37</sup> și Cupcini<sup>38</sup>) pe motiv că aceștia au prezentat un număr insuficient de semnături pentru a fi înregistrați în calitate de concurenți.

*În acest context, amintim că Promo-LEX, în mod constant, a atras atenția legislatorului asupra numărului exagerat de semnături necesare pentru a fi înregistrat în calitate de candidat independent. Respectiv, se impune revederea formulei de calcul pentru ca numărul de semnături din listele de subscripție să se încadreze în limitele impuse de Codul bunelor practici în materie electorală (nu mai mult de 1% din totalul alegătorilor).*

Cu privire la cazul candidatei Arina Spătaru, de asemenea, amintim concluzia Promo-LEX ce ține de *atitudinea inechitabilă față de candidatele independente la funcția de primar, în raport cu candidatele independente la funcția de deputat (lipsa avantajelor în procesul de colectare a semnăturilor, ce ar încuraja femeile să candideze la funcția de primar).*

În situația candidatului PPN, CECE Bălți a respins înregistrarea candidatului desemnat pe motiv că acesta nu deține cetățenia Republicii Moldova și, respectiv, actul de identitate din dosarul depus era nevalabil.

<sup>37</sup> [Hotărârea nr. 29 din 25 octombrie 2021](#) „Cu privire la demersul de înregistrare a dnei Spătaru Arina în calitate de candidat independent la funcția de primar al mun. Bălți”.

<sup>38</sup> [Hotărârea nr. 25 din 28 octombrie 2021](#) „Cu privire la cererea de înregistrare a dlui Ivan Șirchin în calitate de candidat independent la funcția de primar al orașului Cupcini”.

### 5.3. Anularea înregistrării și retragerea concurenților electorali

În acest scrutin au fost înregistrate două situații în care CEC a solicitat instanței de judecată anularea înregistrării concurentului electoral la funcția de primar al circumscripției electorale municipale Bălți. Într-un caz înregistrarea concurentului a fost anulată.

În primul tur de scrutin, CEC, prin Hotărârea<sup>39</sup> nr. 155 din 17 noiembrie 2021, a constatat folosirea de către concurentul electoral desemnat de PPN a fondurilor financiare și materiale nedeclarate, solicitând Judecătoriei Bălți anularea înregistrării concurentului electoral la funcția de primar al municipiului Bălți. La data de 20 noiembrie 2021, Judecătoria Bălți<sup>40</sup> a respins cererea de chemare în judecată a CEC, calificând-o drept neîntemeiată, iar concurentul electoral a participat la scrutin. După epuizarea căilor de atac de către CEC, la 29 noiembrie 2021, CSJ a emis încheierea irevocabilă privind inadmisibilitatea recursului depus de Comisia Electorală Centrală.

În contextul celor expuse mai sus, atragem atenția asupra faptului că în hotărârea judecătorei Bălți este inclus argumentul potrivit căruia pentru ca CEC să poată solicita excluderea unui candidat pe motiv de utilizare a fondurilor nedeclarate, suma acestora trebuie să atingă un minimum comparabil ca cuantum cu suma plafonului mijloacelor financiare ce pot fi virate în fondul electoral al concurentului electoral. Considerăm această concluzie periculoasă pentru practica ulterioară. MO Promo-LEX susține utilizarea principiului proporționalității măsurii întreprinse în raport cu scopul urmărit, însă consideră disproporționată condiționarea excluderii candidatului de constatarea nedeclarării sumei mijloacelor cel puțin egală cu suma plafonului.

Al doilea caz de solicitare a anulării înregistrării concurentului ține, la fel, de campania electorală din circumscripția Bălți. Astfel, înainte de desfășurarea turului al doilea de scrutin, CEC constată folosirea de către concurentul electoral Marina Tauber, desemnat de PPS, a fondurilor financiare și materiale nedeclarate și, respectiv, depășirea plafonului maxim. Astfel, prin Hotărârea nr. 188<sup>41</sup> din 1 decembrie 2021, CEC a solicitat Judecătoriei Bălți anularea înregistrării concurentului electoral. După epuizarea de către concurentul electoral a tuturor căilor de atac în instanțele de judecată, însă deja după suspendarea desfășurării turului al doilea de scrutin în circumscripția electorală Bălți, înregistrarea acestuia a fost anulată prin hotărârea<sup>42</sup> CECE Bălți la data de 6 decembrie 2021<sup>43</sup>.

Potrivit hotărârii organelor electorale turul doi la Bălți a fost organizat la 19 decembrie 2022, cu participarea candidatului rămas și a următorului candidat care a acumulat cel mai mare număr de voturi în primul tur. Ulterior, din cursa electorală pentru funcția de primar al municipiului Bălți, și-au retras candidaturile 2 concurenți electorali, care în rezultatul primului tur ocupau locurile 3 și 4: Marcoci Boris (PAS) și Nesterovschi Alexandr (BECS).

Drept rezultat, în cursa electorală, în turul doi de scrutin la alegerile locale noi din circumscripția electorală municipală Bălți au participat: Grigorișin Nicolai (CI) și Chirilciuc Nicolae (PPM).

<sup>39</sup> [Hotărârea CEC nr. 155 din 17 noiembrie 2021](#) „Cu privire la controlul reflectării veniturilor și cheltuielilor Partidului Politic «NOI» în campania electorală a alegerilor locale noi din 21 noiembrie 2021, pentru perioada până la 16 noiembrie 2021”.

<sup>40</sup> [Hotărârea Judecătorei Bălți](#) (dosarul nr. 3-168/2021) din 20 noiembrie 2021.

<sup>41</sup> [Hotărârea CEC nr. 188 din 1 decembrie 2021](#) „Cu privire la controlul reflectării veniturilor și cheltuielilor concurentului electoral Partidul Politic «Șor» în campania electorală aferentă alegerilor locale noi, pentru perioada până la 30 noiembrie 2021”.

<sup>42</sup> CECE Bălți a anulat înregistrarea concurentului electoral desemnat de PP „Șor” la data de 6 decembrie 2021 prin [Hotărârea nr. 181](#).

<sup>43</sup> O analiză mai detaliată a aspectelor de ordin legal și financiar privind anularea înregistrării concurentului electoral Marina Tauber (PPS) pot fi găsite în subcapitolele 2.2.3. și 9.2.2..

## VI. LISTELE ELECTORALE ȘI REGISTRUL DE STAT AL ALEGĂTORILOR

### 6.1. Evoluția datelor din Registrul de stat al alegătorilor

În contextul alegerilor locale noi din 21 noiembrie 2021, CEC a publicat săptămânal (la 15 octombrie<sup>44</sup>, 22 octombrie<sup>45</sup>, 29 octombrie<sup>46</sup>, 5 noiembrie<sup>47</sup>, 12 noiembrie<sup>48</sup> și 19 noiembrie 2021<sup>49</sup>) datele din RSA privind numărul de alegători în cele 15 circumscripții electorale unde vor avea loc alegeri. Promo-LEX apreciază deschiderea CEC în actualizarea și publicarea la intervale de timp scurte și regulate a informației din Registrul de stat al alegătorilor.

La alegerile parlamentare din 21 noiembrie curent, la urnele de vot au fost așteptați peste 130 de mii de cetățeni cu drept de vot, dintre care 101 867 de alegători au fost atribuiți mun. Bălți. În majoritatea absolută a localităților constatăm o ușoară diminuare a numărului de alegători (a se vedea tabelul nr. 1).

**Tabelul nr. 1. Dinamica numărului de alegători pentru perioada 5 octombrie – 19 noiembrie 2021, pe baza datelor din RSA**

Nr.	Localitatea	Numărul de alegători la data de:							Dinamica
		05.10	15.10	22.10	29.10	05.11	12.11	19.11	
1.	Municipiul Bălți	102 555	102 040	102 019	102 020	101 922	101 937	101 867	-688
2.	Opaci, r. Căușeni	2 570	2 584	2 587	2 585	2 586	2 587	2 589	+19
3.	Ucrainca, r. Căușeni	1 207	1 208	1 207	1 207	1 207	1 207	1 208	+1
4.	Hârtop, r. Cimișlia	1 788	1 788	1 785	1 782	1 784	1 786	1 786	-2
5.	Cupcini, r. Edineț	7 186	7 182	7 178	7 178	7 165	7 166	7 164	-22
6.	Hlinaia, r. Edineț	1 442	1 440	1 439	1 433	1 433	1 433	1 429	-13
7.	Călinești, r. Fălești	2 115	2 114	2 114	2 116	2 108	2 108	2 107	-8
8.	Ișcălău, r. Fălești	2 020	2 014	2 015	2 014	2 009	2 010	2 008	-12
9.	Pârlița, r. Fălești	2 582	2 575	2 573	2 578	2 575	2 575	2 577	-5
10.	Camenca, r. Glodeni	1 528	1 522	1 523	1 518	1 517	1 517	1 520	-8
11.	Bălceana, r. Hâncești	1 325	1 325	1 324	1 324	1 322	1 323	1 321	-4
12.	Cneazevca, r. Leova	946	946	945	943	941	941	941	-5
13.	Palanca, r. Ștefan Vodă	1 534	1 533	1 532	1 530	1 530	1 531	1 530	-4
14.	Ștefănești, r. Ștefan Vodă	939	939	939	938	937	937	937	-2
15.	Negurenii Vechi, r. Ungheni	1 573	1 572	1 571	1 572	1 570	1 568	1 570	-3
	<b>TOTAL</b>	<b>130 810</b>	<b>130 782</b>	<b>130 751</b>	<b>130 738</b>	<b>130 606</b>	<b>130 626</b>	<b>130 554</b>	<b>-756</b>

<sup>44</sup> [Numărul](#) total de alegători în cele 15 circumscripții electorale înscrși în RSA la data de 15 octombrie 2021.

<sup>45</sup> [Numărul](#) total de alegători în cele 15 circumscripții electorale înscrși în RSA la data de 22 octombrie 2021.

<sup>46</sup> [Numărul](#) total de alegători în cele 15 circumscripții electorale înscrși în RSA la data de 29 octombrie 2021.

<sup>47</sup> [Numărul](#) total de alegători în cele 15 circumscripții electorale înscrși în RSA la data de 5 noiembrie 2021.

<sup>48</sup> [Numărul](#) total de alegători în cele 15 circumscripții electorale înscrși în RSA la data de 12 noiembrie 2021.

<sup>49</sup> [Numărul](#) total de alegători în cele 15 circumscripții electorale înscrși în RSA la data de 19 noiembrie 2021.

## **6.2. Recepționarea listelor electorale și asigurarea accesului la acestea de către BESV**

În conformitate cu art. 45 din Codul electoral și pct. 57 din Programul calendaristic al CEC, listele electorale urmau a fi transmise către BESV până la 1 noiembrie 2021, inclusiv. Potrivit rapoartelor observatorilor Promo-LEX, dintre cele 88 BESV vizitate în perioada 25 octombrie – 18 noiembrie 2021, 4 BESV (35/53 – 35/56 Negurenii Vechi, r. Ungheni) au recepționat listele electorale cu întârziere de o zi.

MO Promo-LEX salută respectarea de către organele electorale inferioare a prevederilor legale privind accesul observatorilor la toate informațiile cu caracter electoral, inclusiv la listele electorale, la procesele-verbale întocmite de organele electorale etc. Subliniem că la acest scrutin observatorii au avut acces la listele electorale în format deplin în toate BESV care își aveau sediul deschis în timpul vizitelor efectuate.

Potrivit observatorilor MO Promo-LEX, în baza discuțiilor cu membrii birourilor, au fost constatate următoarele probleme în conținutul listelor electorale: erori de adresă (1); atribuirea eronată a alegătorului la o altă secție de votare (1); lipsa alegătorilor în listele de bază (1); prezența persoanelor decedate în liste (2).

Amintim că alegătorii au putut să verifice corectitudinea informațiilor din listele electorale atât online (accesând paginile [www.cec.md](http://www.cec.md) și [verifica.cec.md](http://verifica.cec.md)), cât și fizic (în localurile birourilor electorale), până pe data de 20 noiembrie 2021.

## VII. ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ

### 7.1. Gestionarea de către autoritățile publice a contextului pandemic

La 26 octombrie 2021, prin Hotărârea nr. 64, Comisia Națională Extraordinară de Sănătate Publică (CNESP) a actualizat și a aprobat Instrucțiunea privind modalitatea de organizare și desfășurare de către CEC a scrutinelor în condițiile situației pandemice prin infecția cu COVID-19<sup>50</sup>. Noile recomandări elaborate s-au referit la tratarea graduală a restricțiilor de campanie în funcție de incidența cazurilor de infecție în UAT și pragul de alertă instituit (verde, galben sau roșu). Subliniem că, potrivit informațiilor prezentate de Agenția Națională pentru Sănătate Publică, în perioada 15 noiembrie – 19 decembrie curent, în nicio unitate administrativ-teritorială în care au fost desfășurate alegerile locale noi nu a fost stabilit pragul de alertă roșu.

### 7.2. Activități de organizare a alegerilor cu implicarea administrației publice locale

Observatorii Promo-LEX au vizitat cele 15 APL și au monitorizat gradul de realizare a obligațiilor autorităților publice cu privire la informarea cetățenilor despre alegeri. În context, subliniem că toate APL au aprobat decizia privind asigurarea spațiilor de afișaj și decizia privind oferirea spațiilor destinate întâlnirilor cu alegătorii. De cealaltă parte, patru<sup>51</sup> din cele 15 primării nu au afișat deciziile respective la sediul APL. Potrivit monitorilor, spațiul a fost suficient pentru plasarea publicității electorale a concurenților electorali (minimum 1 m<sup>2</sup> per concurent electoral). Cu referire la spațiul destinat întâlnirilor cu alegătorii, menționăm că în cazul a 13 primării acesta a fost oferit gratuit, iar în cazul a două primării spațiul a fost oferit contra cost (50 de lei și 200 de lei per oră).

Promo-LEX a constatat că, comparativ cu alegerile parlamentare anticipate din iulie 2021, Programul calendaristic pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor locale noi nu a prevăzut un termen-limită de stabilire a minimului de locuri de afișaj electoral și a minimului de localuri pentru desfășurarea întâlnirilor cu alegătorii.

### 7.3. Atribuțiile APL în desemnarea membrilor în organul electoral

Potrivit art. 30, alin. (10) din Codul electoral, candidaturile a 3 membri ai BESV se propun de către consiliile locale. Candidaturile celorlalți membri se propun de către partidele parlamentare, iar dacă nu este suficient, numărul de membri se completează de CECE, la propunerea CEC, din RFE.

În urma analizei hotărârilor CECE privind constituirea BESV, MO Promo-LEX a dedus că majoritatea autorităților administrației publice locale nu și-au exercitat pe deplin dreptul de a propune membri în componența BESV. Astfel, din cele 15 autorități publice locale doar două consilii locale<sup>52</sup> au propus câte două candidaturi în vederea desemnării în calitate de membri ai organului electoral.

<sup>50</sup> [Instrucțiunea](#) privind modalitatea de organizare și desfășurare de către Comisia Electorală Centrală a scrutinelor în condițiile situației pandemice prin infecția cu COVID-19.

<sup>51</sup> Camenca, r. Glodeni; Hârtop, r. Cimișlia; Negurenii Vechi, r. Ungheni; Opaci, r. Căușeni.

<sup>52</sup> Hlinaia, r. Edineț; Ișcălău, r. Fălești.

## VIII. CONCURENȚII ELECTORALI

### 8.1. Activități de promovare a concurenților electorali

În campania electorală, observatorii MO Promo-LEX au raportat desfășurarea a minimum 362 de activități de promovare de către 15 concurenți electorali (tabelul nr. 2). Cele mai frecvente tipuri de activități au fost întrunirile cu alegătorii (47%), distribuirea materialelor electorale (40%) și activitățile din ușă în ușă (5%).

**Tabelul nr. 2. Activitățile de promovare a candidaților**

<b>Activități electorale</b>	<b>PPȘ</b>	<b>PAS</b>	<b>Nicolai Grigorișin</b>	<b>BECS</b>	<b>PPM</b>	<b>PPPDA</b>	<b>Alții<sup>53</sup></b>	<b>Total</b>
Întâlniri electorale	100	20	37	6	5	1	1	<b>170</b>
Distribuirea materialelor electorale	25	44	30	35		2	7	<b>143</b>
Activități din ușă în ușă	3	6		5		1	4	<b>19</b>
Dezbateri electorale		2	1		1		9	<b>13</b>
Conferințe de presă	3	1	1					<b>5</b>
Proteste/Flashmoburi	3			2				<b>5</b>
Altele		2		4		1		<b>7</b>
<b>Total</b>	<b>134</b>	<b>75</b>	<b>69</b>	<b>52</b>	<b>6</b>	<b>5</b>	<b>21</b>	<b>362</b>

Potrivit observatorilor Promo-LEX, cele mai multe activități au fost desfășurate de PPȘ (37%), urmat de PAS (21%), Nicolai Grigorișin, CI (19%) și BECS (14%). În funcție de regiunile în care au fost desfășurate activitățile electorale, s-a constatat că cele mai multe au fost în CECE Bălți (82%).

### 8.2. Activități ce pot fi calificate drept utilizare a resurselor administrative în scop de agitație

În opinia Promo-LEX, prin utilizarea resurselor administrative în scop de promovare electorală, sunt încălcate principiile fundamentale ale unor alegeri libere și corecte. În prezent, utilizarea resurselor administrative în perioada electorală, în special în campanie, este una insuficient reglementată. Totuși, constatăm că la 11 noiembrie 2021, a fost înregistrat proiectul de lege privind modificarea unor acte normative<sup>54</sup> prin care urmează a fi reglementată noțiunea de „resurse administrative”, precum și interdicția utilizării acestora în scop de agitație electorală. Proiectul a fost votat în primă lectură cu votul a 85 de deputați din totalul a 86 de deputați prezenți la ședința Parlamentului din 3 decembrie 2021.

În procesul analizei activităților desfășurate de concurenții electorali în contextul alegerilor locale noi, MO Promo-LEX s-a ghidat de standardele internaționale în domeniu<sup>55</sup>, fiind identificate 22 de situații ce pot fi calificate drept utilizare a resurselor administrative în scop de promovare a concurenților electorali, după cum urmează:

<sup>53</sup> Alții: PPMAN (4 activități), PUN, PL, PACE și CI Vitalie Carața (câte 3 activități), PPN (2 activități), PVE, PDM și CI Ludmila Magu (câte o activitate).

<sup>54</sup> [Proiectul](#) de lege privind modificarea unor acte normative (Codul electoral nr. 1381/1997 – art. 1, 52, 5493, 75; Codul penal nr. 985/2002 – art. 181, 181<sup>1</sup>, 181<sup>2</sup> ș.a.), care va reglementa noțiunea de „resurse administrative”, precum și interdicția utilizării acestora în scop de agitație electorală în perioada electorală.

<sup>55</sup> [Report](#) on the misuse of administrative resources during electoral processes adopted by the Council for Democratic Elections at its 46th meeting (Venice, 5 December 2013) and the Venice Commission at its 97th Plenary Session (Venice, 6-7 December 2013).

➤ *Utilizarea instituțiilor statului în scopul promovării inițiativelor electorale – un caz (PAS).*

La 30 septembrie 2021, în plină perioadă electorală<sup>56</sup>, în ziua precedentă începerii desemnării candidaților<sup>57</sup>, deputatul Boris Marcoci, candidat PAS la funcția de primar al mun. Bălți, a înregistrat proiectul de lege privind statutul municipiului Bălți<sup>58</sup>. Informația privind înregistrarea proiectului menționat a fost distribuită pe paginile de socializare ale PAS și ale candidatului Boris Marcoci. Ulterior, cu doar două zile până la ziua alegerilor, la 18 noiembrie 2021, proiectul menționat a fost inclus spre examinare în ordinea de zi a ședinței Parlamentului. La începutul ședinței însă, proiectul a fost retras, motivul invocat fiind lipsa avizului Guvernului Republicii Moldova pe marginea acestuia.

În context, menționăm că în perioada 2014 – 2021, în Parlament au fost înregistrate cel puțin 5 proiecte de legi privind statutul municipiului Bălți – majoritatea în ajunul perioadei electorale pentru alegerile locale. Până în prezent însă, niciunul dintre proiectele menționate nu a fost aprobat. Totodată, constatăm că până la prezentarea raportului, proiectul înregistrat de Boris Marcoci nu a fost inclus repetat în ordinea de zi a Parlamentului.

➤ *Utilizarea bunurilor publice și/sau a funcției publice în scop de promovare electorală – 4 cazuri (3 cazuri – Marina Tauber, PPS, un caz – Nicolai Grigorișin, CI).*

La această categorie au fost observate trei cazuri în care Marina Tauber, candidat PPS la funcția de primar al mun. Bălți, a desfășurat trei conferințe de presă cu tematică electorală de la tribuna Parlamentului Republicii Moldova<sup>59</sup>.

În cel de-al patrulea caz, la 8 decembrie 2021, într-un live pe Facebook<sup>60</sup>, Nicolai Grigorișin, CI, viceprimar al mun. Bălți, suspendat din funcție pentru perioada campaniei electorale a alegerilor locale noi (21 octombrie – 19 decembrie 2021), a vorbit despre mai multe activități realizate de primăria mun. Bălți, menționând în cadrul discuției: „24 декабря будет открытие елки, как мне доложили (...)”.

➤ *Asumarea meritelor pentru lucrări/servicii executate din banii publici – 2 cazuri (PAS și Nicolai Grigorișin, CI).*

La 30 noiembrie 2021, în deschiderea ședinței Consiliului Municipal Bălți, unul dintre consilierii PN a menționat că inițiativa de acordare cetățenilor mun. Bălți a alocațiilor mai mari pentru căldură aparține lui Nicolai Grigorișin. Astfel, în cadrul ședinței, autoritățile locale au decis că timp de 5 luni, două categorii de persoane defavorizate vor primi câte 3 500 de lei din bugetul local. În aceeași zi, într-un live pe rețelele de socializare<sup>61</sup>, Nicolai Grigorișin, CI a menționat că alocațiile respective au fost votate în baza inițiativei sale.

În cazul PAS, la 25 octombrie 2021, în discursul său de susținere și promovare a candidatului PAS la funcția de primar al orașului Cupcini, Edineț, Boris Urzică, deputatul PAS Mihai Popșoi și-a asumat meritele pentru majorarea pensiilor, promițând că acestea vor fi majorate și mai mult<sup>62</sup>.

<sup>56</sup> Potrivit [Programului](#) calendaristic al CEC, perioada electorală pentru alegerile locale noi din 21 noiembrie 2021 a început din 21 septembrie 2021.

<sup>57</sup> Potrivit [Programului](#) calendaristic al CEC, desemnarea candidaților pentru funcția de primar al municipiului Bălți a început din 1 octombrie 2021.

<sup>58</sup> [Proiectul](#) de lege privind statutul municipiului Bălți.

<sup>59</sup> Conferințele de presă din 18 noiembrie 2021, 1 și 2 decembrie 2021.

<sup>60</sup> [Discuția](#) despre pregătirile de Anul Nou și reparația străzii Sadoveanu.

<sup>61</sup> [Discuțiile](#) live ale candidatului Nicolai Grigorișin din 30 noiembrie 2021.

<sup>62</sup> [Discursul](#) deputatului Mihai Popșoi în contextul lansării în campania electorală a candidatului PAS la funcția de primar al or. Cupcini, Edineț.

➤ *Organizarea întrunirilor electorale în cadrul instituțiilor de stat, cu angajații acestor instituții, în timpul programului de lucru al acestora* – 15 cazuri, conform anexei nr. 2 (7 cazuri – Nicolai Grigorișin, CI, 4 cazuri – PPȘ, 3 cazuri – PAS, un caz – BECS).

### 8.3. Activități ce pot fi calificate drept oferire de cadouri cu tentă electorală

Potrivit prevederilor legale, oferirea sau darea de bani, bunuri, servicii ori de alte foloase în scopul determinării alegătorului să își exercite sau să nu își exercite drepturile electorale în cadrul alegerilor ori în cadrul referendumului este considerată o acțiune de corupere a alegătorilor<sup>63</sup>.

În perioada electorală, observatorii MO Promo-LEX au raportat cel puțin 3 cazuri (Anexa nr. 2) ce pot fi calificate drept oferire de cadouri electorale. În toate cele 3 cazuri au fost vizați candidații BECS (2 cazuri – candidatul la funcția de primar al s. Ștefănești, Ștefan Vodă, un caz – candidatul la funcția de primar al mun. Bălți Alexandr Nesterovschi). Cheltuielile totale pentru cazurile raportate au fost estimate la aproximativ 5 885 de lei.

### 8.4. Cazuri ce pot fi calificate drept promovare a candidaților cu implicarea persoanelor străine

Potrivit art. 52, alin. (3) din Codul electoral, în activitățile de agitație electorală este interzisă implicarea sub orice formă a persoanelor care nu sunt cetățeni ai Republicii Moldova, iar potrivit alin. (8), nu poate fi utilizată în scop de publicitate electorală imaginea unor persoane oficiale străine. Contrar prevederilor expuse, în perioada observată a fost constatat cel puțin un caz în care în activitățile de campanie ale concurentului PPN a fost implicată o persoană care nu deține cetățenia Republicii Moldova (Mihai (Rizea) Cristian)<sup>64</sup>.

### 8.5. Publicitatea electorală stradală/promoțională/online

În campania electorală, observatorii MO Promo-LEX au raportat cel puțin 890 de situații de utilizare a publicității în cadrul activităților de promovare a concurenților electorali (tabelul nr. 3). Cei mai activi au fost: PAS (28%), BECS (27%), PPȘ (27%) și Nicolai Grigorișin, CI (16%).

**Tabelul nr. 3. Tipurile de publicitate per concurent electoral**

<b>Publicitatea utilizată</b>	<b>PAS</b>	<b>BECS</b>	<b>PPȘ</b>	<b>Nicolai Grigorișin</b>	<b>PPPDA</b>	<b>Alții<sup>65</sup></b>	<b>Total</b>
Publicitate sponsorizată (cazuri)	57	89	100	25			<b>271</b>
Ziare, pliante, broșuri, afișe etc.	57	44	27	41	4	8	<b>181</b>
Veste, tricouri, genți, chipiuri etc. (cazuri)	35	37	40	24		2	<b>138</b>
Spoturi video/live Facebook	32	20	29	21	1		<b>103</b>
Corturi (cazuri)	23	33	18	27		1	<b>102</b>
Bannere (cazuri)	35	12	23	2	1		<b>73</b>
Billboarduri/Panouri stradale	8	5	3	6			<b>22</b>
<b>Total</b>	<b>247</b>	<b>240</b>	<b>240</b>	<b>146</b>	<b>6</b>	<b>11</b>	<b>890</b>

Potrivit observatorilor Promo-LEX, cele mai frecvente tipuri de publicitate au fost materialele promoționale și de vizibilitate (ziare, flyere, veste etc. – 36%), urmate de postările plătite pe rețelele de socializare (30%) și, respectiv, spoturile video sau live-urile pe rețelele de socializare (12%). *Prin urmare, deducem o creștere constantă pe parcursul ultimelor scrutine a ponderii activităților de promovare electorală prin intermediul rețelelor de socializare.*

<sup>63</sup> Codul penal al Republicii Moldova, art. 181<sup>1</sup>.

<sup>64</sup> La 13 noiembrie 2021, Mihai (Rizea) Cristian a distribuit materiale electorale pentru promovarea candidatului PPN la funcția de primar al mun. Bălți.

<sup>65</sup> Alții: PPMAN (4 cazuri), PACE, PDM, PL, PPN, PUN, PVE și Ludmila Magu, CI (câte un caz).

### **8.5.1. Cazuri ce pot fi calificate drept utilizare a publicității electorale cu încălcarea prevederilor legale**

Conform art. 70, alin. (6) din Codul electoral, răspunderea pentru conținutul materialelor electorale publicitare, difuzate sau publicate, o poartă concurentul electoral. Fiecare material publicitar va include: denumirea concurentului electoral, data tipăririi, tirajul materialului și denumirea tipografiei.

În baza rapoartelor observatorilor MO Promo-LEX, au fost constatate cel puțin 5 cazuri de distribuire a publicității electorale fără respectarea cerințelor pentru materialele publicitare. Dintre acestea, în două cazuri a fost vizat Nicolai Grigorișin<sup>66</sup> și în câte un caz PPȘ, BECS și PPPDA<sup>67</sup>.

---

<sup>66</sup> A fost raportată distribuirea flyerelor și calendarelor pe care nu era indicată data la care au fost tipărite materialele electorale.

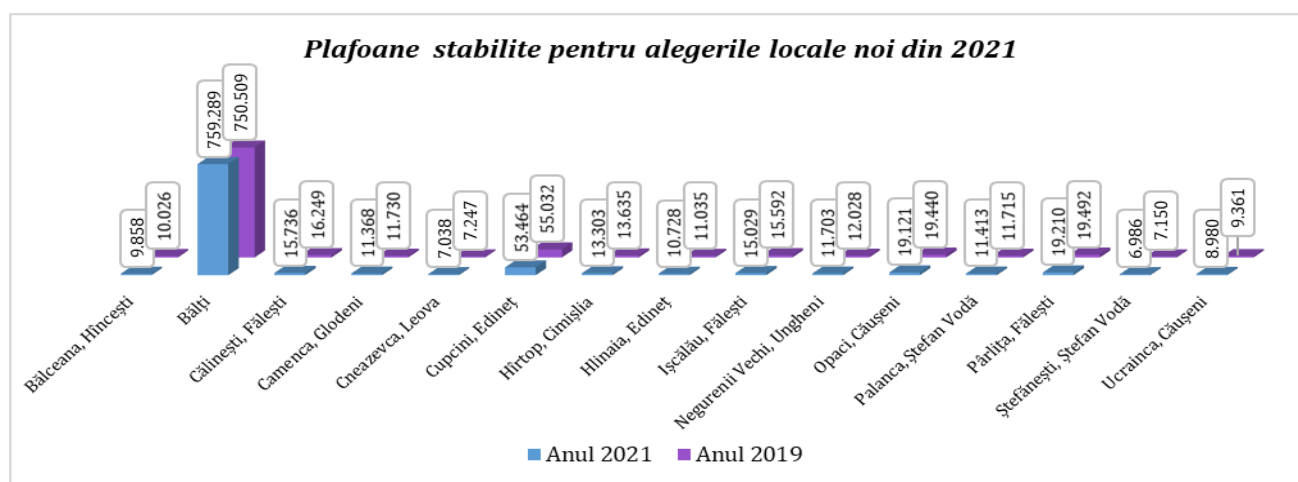
<sup>67</sup> În cazul PPȘ, BECS și PPPDA au fost raportate bannere care nu conțineau informația privind data tipăririi, tirajul și tipografia care a executat lucrările.

## IX. FINANȚAREA CAMPANIEI ELECTORALE

### 9.1. Reglementări stabilite de CEC în contextul campaniei electorale

**Stabilirea plafoanelor mijloacelor ce pot fi virate în contul „Fond electoral”.** Conform normei legale, CEC a stabilit plafonul mijloacelor financiare ce pot fi virate în fondul electoral al concurentului la alegerile locale noi din 21 noiembrie 2021<sup>68</sup>, pornind de la normativul de 7,44 lei pentru un alegător. Cel mai ridicat plafon a fost stabilit pentru mun. Bălți – 759 289 de lei.

**Graficul nr. 10**



Comparativ cu plafoanele stabilite pentru aceleași circumscripții electorale în contextul alegerilor locale generale din 2019, a fost constatăată o diferență nesemnificativă, provocată în mare parte de evoluția numărului total de alegători înregistrați în circumscripția electorală respectivă.

### 9.2. Raportarea financiară la CEC și gestionarea procesului de către organul electoral

#### 9.2.1. Conformarea concurenților electorali termenelor și condițiilor de raportare financiară

Potrivit legislației, concurenții electorali înregistrați urmează să execute următoarele acțiuni în vederea raportării datelor privind finanțarea campaniei electorale:

- desemnarea la CEC a responsabilului de finanțe (trezorier)<sup>69</sup>

Dintre cei 52 de concurenți electorali înregistrați, dintre care 41 – desemnați de 14 partide politice, iar 11 – candidați independenți (CI), doar 40 au desemnat trezorieri pentru campania electorală (36 de concurenți desemnați de 9 partide politice<sup>70</sup> și, respectiv, 4 candidați independenți<sup>71</sup>, a se vedea Anexa nr. 4).

<sup>68</sup> [Hotărârea](#) CEC nr. 28 din 4 octombrie 2021 cu privire la stabilirea plafonului general al mijloacelor financiare ce pot fi transferate pe contul „Fond electoral” al concurentului electoral la alegerile locale noi din data de 21 noiembrie 2021.

<sup>69</sup> Art. 41, alin. (2), lit. a) din [Codul](#) electoral.

<sup>70</sup> PAS, BECS, PDM, PPS, PACE, PPPDA, PPMAN, PL și PPM.

<sup>71</sup> Nicolai Grigorișin, CI, Vitalie Carața, CI, Radu Corlăteanu, CI, Ludmila Magu, CI.

În continuare, pentru simplificarea expunerii, la analiza procesului de raportare financiară se va reflecta informația pentru 14 partide politice înregistrate în calitate de concurenți (cu 41 de candidați înregistrați) și, respectiv, 11 CI.

– deschiderea contului „Fond electoral” în termen de 3 zile de la înregistrarea în calitate de concurent, prin intermediul căruia vor fi recepționate mijloacele bănești transferate, precum și efectuate cheltuielile pentru campania electorală, cu informarea CEC despre deschiderea sau nu a acestuia<sup>72</sup>.

Dintre cele 14 partide politice care au desemnat candidați, doar 8 partide au deschis cont „Fond electoral”<sup>73</sup>. Ca și în scrutinele anterioare, au informat despre dificultăți întâmpinate în procesul de deschidere a contului „Fond electoral” cel puțin trei partide politice: PPȘ, PACE și PL. Astfel, PPȘ a informat CEC despre tentativele nereușite de deschidere a contului bancar începând cu 21 octombrie 2021<sup>74</sup> (contul a fost deschis abia la 10 noiembrie 2021), PACE – începând cu 25 octombrie 2021<sup>75</sup> (cont deschis abia la 9 noiembrie 2021). Din această cauză, toate cheltuielile efectuate până la deschiderea contului „Fond electoral” fie au fost raportate ca fiind efectuate din donații în mărfuri, obiecte, lucrări sau servicii – cazul PPȘ, care până la 9 noiembrie 2021 a raportat 24% din totalul cheltuielilor de campanie în donații în mărfuri, obiecte, lucrări sau servicii, fie nu au raportat cheltuieli până la deschiderea contului – cazul PACE.

În situația PL, în contextul investigării de către CEC a situației privind distribuirea materialelor electorale nedeclareate de către candidatul desemnat de PL la funcția de primar al mun. Bălți, acesta a comunicat autorității electorale, la 19 noiembrie 2021, că din cauza refuzului băncii de a deschide cont „Fond electoral”, a admis efectuarea cheltuielilor financiare electorale din contul curent al partidului. Prin urmare, constatăm că PL a încălcat prevederile art. 41 din Codul electoral.

În opinia Promo-LEX, prin refuzul de deschidere a contului sau restricționarea contului partidului politic de către mai multe instituții bancare, se limitează activitatea acestuia, inclusiv dreptul de a participa la alegeri, fără a fi constatată vreo încălcare a legii. Or, potrivit art. 21 din Legea privind partidele politice, activitatea partidului politic poate fi limitată dacă prin acțiunile acestuia se aduc prejudicii grave pluralismului politic sau principiilor democratice fundamentale. Concomitent, prin refuzul de deschidere a contului pentru un concurent electoral se limitează dreptul cetățeanului de a fi ales.

În cazul a 6 partide politice, au fost prezentate informații privind nedeschiderea conturilor „Fond electoral” sau despre neefectuarea cheltuielilor de campanie.

Cu referire la acest aspect, constatăm că, în pofida termenelor legale stabilite pentru prezentarea informației, cel puțin 8 partide politice care au desemnat candidați<sup>76</sup> au admis încălcarea acestora, prezentând informația relevantă cu întârziere sau doar după ce au fost somate de CEC să execute obligațiile respective.

În privința celor 11 CI, potrivit observatorilor Promo-LEX, doar 4 CI<sup>77</sup> au deschis cont „Fond electoral”, iar alți 4 CI<sup>78</sup> au informat CECE despre nedeschiderea contului „Fond electoral” și,

<sup>72</sup> Art. 41, alin. (2) din Codul electoral.

<sup>73</sup> PAS, BECS, PDM, PPȘ, PACE, PPMAN, PPN și PPM.

<sup>74</sup> [Notă](#) informativă a PPȘ privind solicitările remise către unele bănci în vederea deschiderii conturilor speciale destinate campaniei electorale pentru ALN din 21.11.2021.

<sup>75</sup> [Notele](#) informative ale PACE privind nedeschiderea contului cu mențiunea „Fond electoral”.

<sup>76</sup> PPMAN, PPN, PUN, PPVP, PL, PVE, POM și PPM.

<sup>77</sup> Nicolai Grigorișin, CI, Bălți, Vitalie Caraja, CI, Hârtop, Cimișlia, Radu Corlăteanu, CI, Hârtop, Cimișlia, și Ludmila Magu, CI, Cupcini, Edineț.

<sup>78</sup> Roman Pinteac, CI, Opaci, Căușeni, Ghenadi Russu, CI, Cupcini, Edineț, Ala Procopciuc, CI, Călinești, Fălești și Valeriu Istrati, CI, Pârlița, Fălești.

respectiv, desfășurarea activităților de campanie care nu implică cheltuieli financiare. În cazul a 3 CI<sup>79</sup>, nu au fost prezentate informații privind finanțarea campaniei electorale.

Un caz aparte a fost constatat în privința PPN, al cărui cont „Fond electoral” a fost deschis abia la 17 noiembrie 2021 – sfârșitul campaniei electorale, cu doar 3 zile până la ziua alegerilor, în aceeași zi în care CEC a solicitat Judecătoria Bălți excluderea din cursa electorală a concurentului PPN la funcția de primar al mun. Bălți, Vladimir Dachi, din cauza folosirii fondurilor financiare și materiale nedeclarate<sup>80</sup>. Astfel, menționăm că până la 17 noiembrie 2021, partidul nu a prezentat nicio informație privind finanțarea campaniei electorale, fapt pentru care până la 12 noiembrie a fost sancționat de trei ori (avertizare, avertizare repetată și lipsirea de alocații de la bugetul de stat pentru 6 luni).

În pofida celor expuse, potrivit observatorilor Promo-LEX, la 13 noiembrie 2021, concurentul electoral a distribuit flyere de promovare a candidatului la funcția de primar al mun. Bălți, Vladimir Dachi. Pe materialele respective era indicat faptul că flyerele au fost achitate din contul „Fond electoral” al PPN la data de 26 octombrie 2021 pentru un tiraj de 10 000 de exemplare. Prin urmare, constatăm nedeclararea mijloacelor financiare utilizate în campanie – contrar prevederilor art. 41 din Codul electoral, precum și reflectarea datelor false de către concurentul electoral – ceea ce constituie o încălcare a art. 70 din Codul electoral<sup>81</sup>. Potrivit art. 75, alin. (5) din Codul electoral, pentru utilizarea fondurilor financiare și materiale nedeclarate în campanie, CEC/CECE urmează să solicite instanțelor de judecată anularea înregistrării concurentului electoral, acțiune realizată de CEC prin Hotărârea nr. 155 din 17 noiembrie 2021<sup>82</sup>.

– *prezentarea la începutul campaniei a raportului financiar de către partidele politice care intenționează să transfere pe contul „Fond electoral” al concurentului mijloace financiare proprii, deținute pe contul lor la data începerii campaniei electorale*<sup>83</sup>.

Rapoartele respective au fost depuse de 3 partide politice (PAS, PSRM și PDM), care au efectuat transferuri din contul curent al partidului politic în contul „Fond electoral”. În cazul PACE, cu toate că a fost înregistrat un transfer din contul curent al partidului politic în contul „Fond electoral”, pe pagina CEC nu a fost publicat raportul partidului ce urma a fi prezentat până la începutul campaniei electorale.

– *depunerea raportului privind finanțarea campaniei electorale în termen de 3 zile de la deschiderea contului „Fond electoral” și, ulterior, depunerea săptămânală a acestuia (la fiecare două săptămâni în cazul CI) la CEC/CECE*<sup>84</sup>.

Raportul inițial (3 zile de la deschiderea contului) a fost depus de 4<sup>85</sup> concurenți (partide politice) din cei 8 care au deschis contul „Fond electoral” și, respectiv, de 3 CI<sup>86</sup> din cei 4 care au deschis contul „Fond electoral”.

<sup>79</sup> Nicolae Guștiuc, CI, Bălceana, Hânțești, Tatiana Barbei, CI, Palanca, Ștefan Vodă și Viorel Marlean, CI, Palanca, Ștefan Vodă.

<sup>80</sup> [Hotărârea](#) CEC nr. 155 din 17 noiembrie 2021 cu privire la controlul reflectării veniturilor și cheltuielilor PPN în campania electorală a alegerilor locale noi din 21 noiembrie 2021, pentru perioada de până la 16 noiembrie 2021.

<sup>81</sup> Art. 70, alin. (6) din [Codul](#) electoral prevede că răspunderea pentru conținutul materialelor electorale publicitare, difuzate sau publicate, o poartă concurentul electoral. Fiecare material publicitar trebuie să includă denumirea concurentului electoral, data tipăririi, tirajul materialului și denumirea tipografiei care l-a tipărit.

<sup>82</sup> Hotărârea CEC nr. 155 din 17 noiembrie 2021 cu privire la controlul reflectării veniturilor și cheltuielilor PPN în campania electorală a alegerilor locale noi din 21 noiembrie 2021, pentru perioada de până la 16 noiembrie 2021.

<sup>83</sup> Art. 43, alin. (1) și (7) din Codul electoral.

<sup>84</sup> Art. 43, alin. (1) din Codul electoral.

<sup>85</sup> PAS, BECS, PPS și PACE. În cazul PPS, raportul respectiv a coincis cu raportul depus săptămânal.

<sup>86</sup> Nicolai Grigorișin, CI, Bălți, Vitalie Caraja, CI, Hârtoș, Cimișlia, Radu Corlăteanu, CI, Hârtoș, Cimișlia. În cazul CI Vitalie Caraja, raportul respectiv a coincis cu perioada de raportare de la fiecare două săptămâni.

În perioada campaniei electorale, au fost depuse rapoarte privind finanțarea campaniei electorale de către 12 concurenți (partide politice), cel puțin un raport de fiecare partid politic – a se vedea Anexa nr. 4<sup>87</sup>. În cazul a două partide politice care nu au deschis cont „Fond electoral” (PPPDA și PVE), constatăm că în raport au fost incluse venituri doar din donații în mărfuri, lucrări sau servicii.

Cu referire la CI, constatăm că rapoarte la CECE au fost depuse de toți cei 4 CI care au deschis cont „Fond electoral”.

Cu referire la corectitudinea și acuratețea completării rapoartelor depuse la CEC, constatăm în continuare un nivel scăzut al calității informației raportate. Astfel, ca și în contextul scrutinelor anterioare, s-a constatat că după depunerea raportului în termenul-limită prevăzut de cadrul legal, unii concurenți au depus suplimentar rapoarte de corectare a raportului inițial – situație ce face dificilă urmărirea și monitorizarea veniturilor și cheltuielilor raportate de concurenți în campania electorală.

### **9.2.2. *Supravegherea și controlul de către CEC al procesului de raportare financiară***

Activitatea CEC privind supravegherea și controlul finanțării campaniei electorale pentru alegerile locale noi din 21 noiembrie 2021 s-a axat pe două direcții principale:

- *Analiza veniturilor și cheltuielilor concurenților electorali raportate săptămânal la CEC.*

Direcția respectivă de activitate s-a axat pe analiza respectării termenelor și condițiilor de raportare săptămânală a informației privind finanțarea campaniei electorale. Astfel, CEC a adoptat 10 hotărâri prin care a fost analizat procesul de raportare financiară săptămânală a concurenților electorali. În baza acestora, pentru neconformarea concurenților electorali prevederilor legale privind raportarea financiară<sup>88</sup>, CEC a aplicat 7 sancțiuni, după cum urmează:

- 5 sancțiuni sub formă de avertisment (PL, POM și PPN);
- 2 sancțiuni complementare sub forma lipirii de alocații de la bugetul de stat pe o perioadă de 6 luni (PPN și POM).

În cazul PPN și POM, sancțiunea sub formă de avertisment a fost aplicată repetat, din care cauză CEC a dispus ulterior aplicarea în cazul acestora a sancțiunii complementare sub forma lipirii de alocații de la bugetul de stat pe o perioadă de 6 luni. Potrivit cuantumului lunar al subvențiilor stabilite pentru perioada august – decembrie 2021, în cazul PPN sancțiunea constituie aproximativ 5 005 lei (834 de lei/lunar), iar în cazul POM – aproximativ 6 252 de lei (1 042 de lei/lunar).

În opinia Promo-LEX, sancțiunile impuse de CEC vor contribui la disciplinarea concurenților electorali și la conformarea acestora prevederilor legale privind finanțarea campaniei electorale. În plus, apreciem că anterior aplicării sancțiunilor prevăzute de cadrul legal, prin hotărârile adoptate, CEC inițial a obligat concurenții să corecteze încălcările comise, fiindu-le oferit un termen de 24 de ore, după care pentru cazurile de neconformare au fost aplicate sancțiunile corespunzătoare.

- *Controlul reflectării veniturilor și cheltuielilor concurenților electorali.*

În contextul alegerilor locale noi din 21 noiembrie 2021, CEC, în premieră, a întreprins acțiuni în vederea asigurării controlului veniturilor și cheltuielilor raportate de concurenții electorali. În acest scop, a fost constituit un Grup de lucru interinstituțional, format din reprezentanți a patru instituții

<sup>87</sup> PAS, BECS, PDM, PPS, PACE, PPPDA, PPMAN, PPN, PL, PVE, POM și PPM. Au prezentat doar informații PUN și PPVP.

<sup>88</sup> Neprezentarea rapoartelor în termen, neexecutarea hotărârilor autorității electorale, prezentarea incompletă a rapoartelor etc.

de stat<sup>89</sup> (în continuare – grup de lucru). În urma activității grupului de lucru, precum și în baza sesizărilor recepționate de la MAI, CEC a adoptat 8 hotărâri cu privire la controlul reflectării veniturilor și cheltuielilor concurenților electorali. În baza acestora, pentru neraportarea tuturor cheltuielilor de campanie (fonduri financiare și materiale nedeclarate), CEC a dispus aplicarea a 7 sancțiuni și 3 atenționări, după cum urmează:

- atenționarea a 3 partide politice (PAS, BECS și PPM);
- 3 sancțiuni sub formă de avertisment (PL – avertisment repetat, PPȘ – avertisment și avertisment repetat);
- 2 sancțiuni complementare sub forma lipirii de alocații de la bugetul de stat: în cazul PL pe o perioadă de 6 luni (aproximativ 133 917 lei, câte 22 319 lei/lunar), iar în cazul PPȘ – pe 12 luni<sup>90</sup> (aproximativ 2 390 450 de lei, câte 199 204 lei/lunar);
- 2 solicitări de anulare a înregistrării a doi concurenți electorali (PPN și PPȘ – ambii în cazul candidaților la funcția de primar al mun. Bălți).

De cealaltă parte, dacă în privința concurenților electorali colectivi (partidelor politice) au fost aplicate un număr-record de sancțiuni, comparativ cu scrutinele anterioare (inclusiv cele organizate la nivel național), atunci în privința procesului de raportare financiară a CI, activități de supraveghere și control asigurate de către CECE practic nu au fost desfășurate. Astfel, constatăm că în cazul a 3 CI care nu au depus nicio informație privind raportarea financiară, CECE<sup>91</sup> nu au adoptat hotărâri privind corectarea sau sancționarea cazurilor respective.

În ceea ce privește hotărârile adoptate la nivel de CECE în baza rapoartelor financiare depuse de 2 CI<sup>92</sup>, constatăm că acestea se rezumă la constatarea depunerii lor de către concurenți, fără a se analiza conținutul și calitatea completării rapoartelor. Analiza rapoartelor respective denotă o completare necorespunzătoare și incorectă a acestora, iar în unele cazuri chiar cu încălcări ale prevederilor legale privind finanțarea campaniilor electorale.

Astfel, de exemplu, în cazul candidatei Ludmila Magu (CI, or. Cupcini, r. Edineț), donațiile financiare de la persoane fizice au fost raportate drept mijloace financiare proprii, iar raportarea pentru o anumită perioadă a fost substituită cu raportarea în funcție de data la care a fost recepționată o anumită donație. În alt caz, candidatul Vitalie Caraja (CI, s. Hârtoș, r. Cimișlia) a raportat mai multe cheltuieli decât venituri (diferență de aproximativ 4 mii de lei). În cazul candidatului Nicolai Grigorișin (CI, mun. Bălți), rapoartele au fost publicate prin ascunderea completă a datelor despre donatori (inclusiv numele, prenumele și ocupația, cu 1-2 excepții). Cu toate acestea, a fost posibilă identificarea donațiilor (financiare și materiale) efectuate în numerar de Nicolai Grigorișin, care cumulativ depășesc suma de 27 de mii de lei, suma maximă ce poate fi donată în numerar fiind de 26 148 de lei. În pofida încălcărilor menționate, niciun CI nu a fost sancționat.

*În contextul celor expuse, considerăm că este imperativ necesară eficientizarea mecanismului de control al finanțării campaniei electorale prin consolidarea capacităților CEC în vederea instituirii unui mecanism de verificare/estimare a cheltuielilor concurenților electorali. Totodată, menționăm că mecanismul respectiv urmează a fi aplicat uniform în raport cu toți concurenții electorali – adică și la nivel de CECE. Plecând de la prevederile legale actuale, considerăm necesară organizarea de către CEC a seminarelor de instruire pentru membrii CECE, precum și*

<sup>89</sup> Comisia Electorală Centrală, Inspectoratul General al Poliției, Serviciul Fiscal de Stat și Inspectia Financiară.

<sup>90</sup> În cazul PPȘ, CEC a decis aplicarea sancțiunii privind lipsirea de alocațiile de la bugetul de stat pentru 12 luni din cauza că sancțiunea privind lipsirea de alocațiile de la bugetul de stat pentru 6 luni a fost aplicată partidului pentru aceleași încălcări în contextul alegerilor parlamentare noi din martie 2020, motiv din care s-a considerat că termenul de 6 luni nu a fost motivațional pentru disciplinarea concurentului.

<sup>91</sup> CECE Bălceana, Hâncești (1 CI) și CECE Palanca, Ștefan Vodă (2 CI).

<sup>92</sup> În cazul a 2 CI din CECE Hârtoș, Cimișlia, cu toate că au fost prezentate rapoartele financiare, organul electoral nu a aprobat o hotărâre cu privire la analiza acestora.

aprobarea instrucțiunilor de lucru/ghidurilor de activitate pentru membrii CECE pe subiectul controlului veniturilor și cheltuielilor raportate de concurenții electorali.

Totodată, în vederea asigurării corectitudinii, eficienței și încrederii actorilor electorali în activitatea CEC de control al finanțelor, recomandăm autorității:

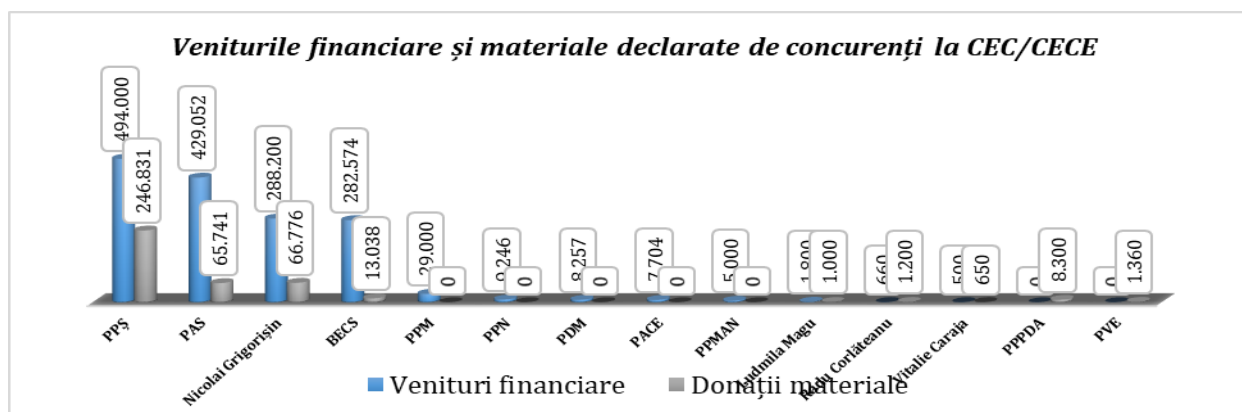
- să dezvolte în continuare o metodologie clară și argumentată de identificare, control și calcul/estimare a cheltuielilor neraportate de concurenții electorali;
- să asigure transparența activității grupurilor de lucru/subdiviziunilor constituite în scop de control al veniturilor și cheltuielilor;
- să elaboreze instrucțiuni explicite și detaliate privind raportarea financiară a partidelor politice și a campaniilor electorale;
- să aplice sancțiuni în mod echidistant și corect concurenților electorali care comit încălcări de același gen (atât partidelor politice, cât și candidaților independenți).

### 9.3. Veniturile și cheltuielile reflectate în rapoartele privind finanțarea campaniei electorale

#### 9.3.1. Veniturile declarate și sursa acestora

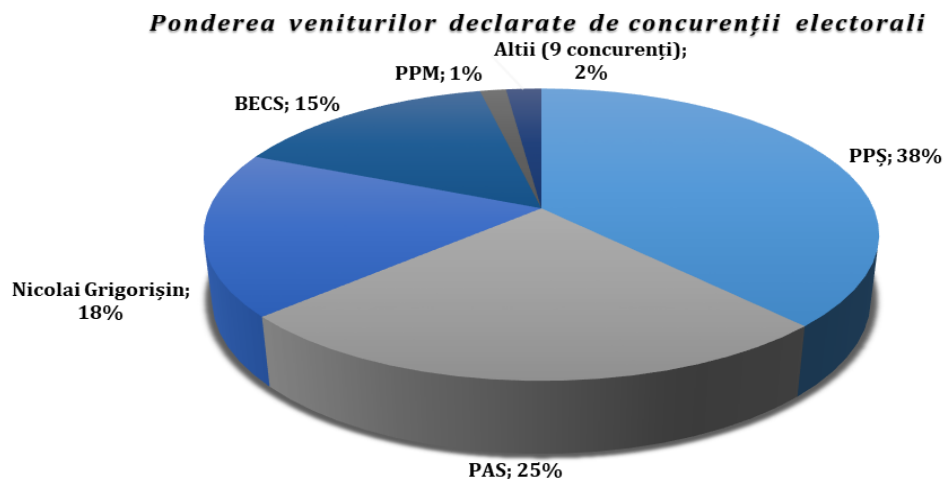
Potrivit rapoartelor depuse la CEC/CECE, volumul total al veniturilor declarate de concurenții electorali în campania electorală a fost de 1 960 887 de lei, inclusiv donațiile în mărfuri, obiecte, lucrări sau servicii (graficul nr. 11).

Graficul nr. 11



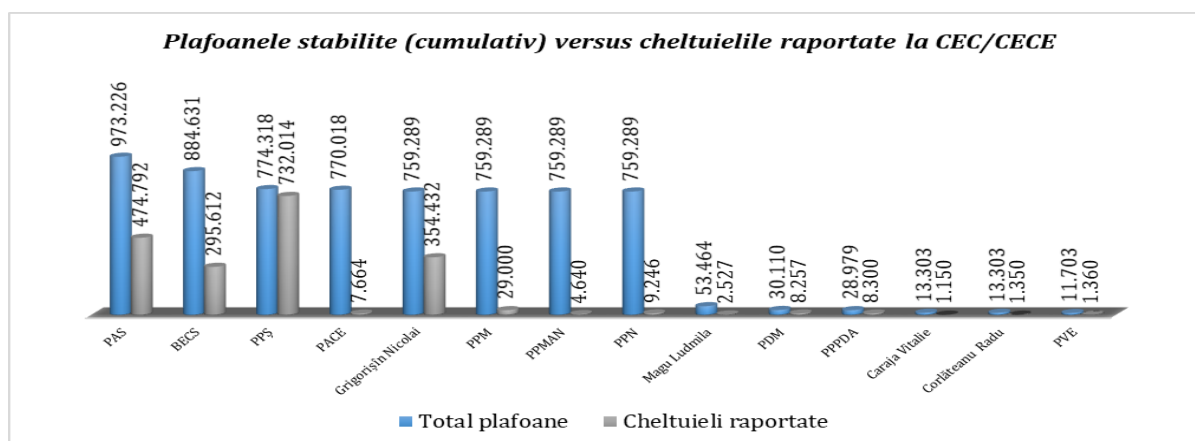
Din totalul veniturilor raportate, 3 partide politice (26 de candidați) au raportat 78% dintre acestea, iar un candidat independent – Nicolai Grigorișin – a raportat alte 18% din totalul veniturilor raportate (graficul nr. 12).

Graficul nr. 12



Potrivit datelor reflectate în rapoartele prezentate la CEC/CECE, niciunul dintre concurenții electorali nu a depășit plafonul legal stabilit în vederea acumulării veniturilor pentru desfășurarea campaniei electorale (graficul nr. 13).

Graficul nr. 13



Veniturile declarate au fost acumulate din următoarele surse (graficul nr. 14):

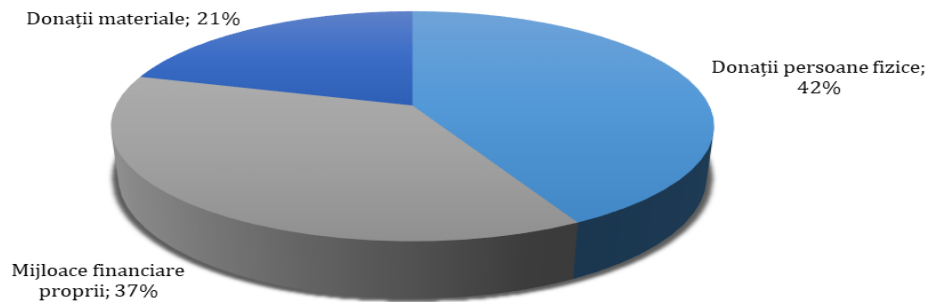
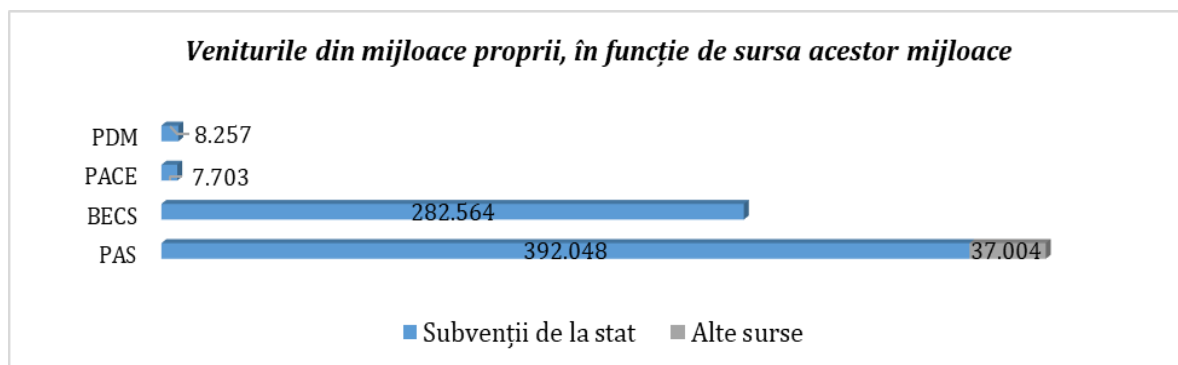
- 42% (828 416 lei) au fost acumulate din donațiile efectuate de persoane fizice. Dintre acestea, 60% au fost efectuate pentru PPS<sup>93</sup>, 35% – pentru Nicolai Grigorișin, CI, 4% – pentru PPM, iar 1% – pentru alte 3 formațiuni politice<sup>94</sup> și 3 CI<sup>95</sup>. Atragem atenția că 96% din donațiile financiare au fost efectuate în numerar (9 concurenți, dintre care 5 formațiuni politice și 4 CI), și doar 4% au fost prin transfer bancar (PPS);
- 37% (727 576 de lei) au fost acumulate din mijloace proprii (transfer din contul curent al partidului politic în contul „Fond electoral”). Dintre acestea, 59% au fost pentru PAS, 39% – pentru BECS, iar câte 1% – pentru PACE și PDM. Concomitent, menționăm că 95% din totalul mijloacelor proprii utilizate în campanie au constituit mijloace financiare provenite din subvențiile primite de partidele politice din bugetul de stat;

<sup>93</sup> În cazul PPS, atragem atenția că donațiile financiare, în valoare totală de 412 000 de lei, colectate de la 91 de persoane fizice, au fost efectuate în decurs de 4 zile (16 – 19 noiembrie 2021).

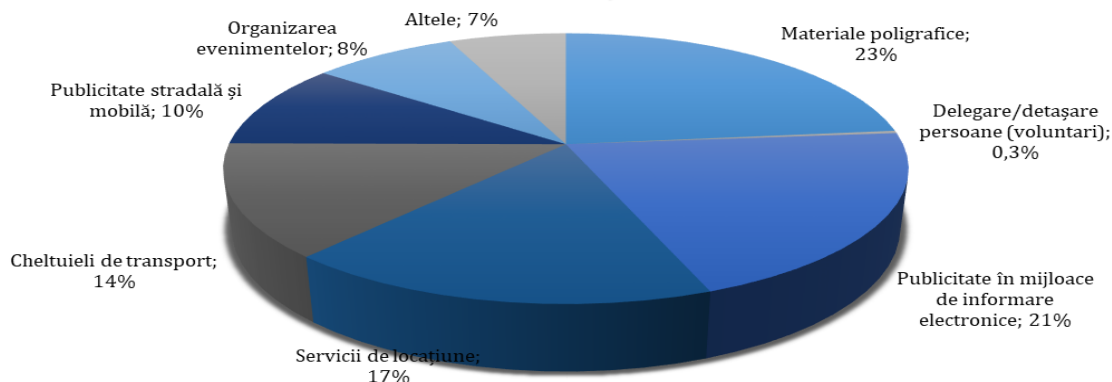
<sup>94</sup> BECS, PPMAN și PPN.

<sup>95</sup> Radu Corlăteanu, CI, Vitalie Caraja, CI, Ludmila Magu, CI.

- 21% (404 896 de lei) au fost acumulate din donațiile în mărfuri, lucrări sau servicii, dintre care 61% au fost pentru PPȘ, câte 16% – pentru PAS și Nicolai Grigorișin, CI, 3% – pentru BECS, 2% – pentru PPPDA, iar alte 2% – pentru 4 concurenți (PVE, Radu Corlăteanu, CI, Vitalie Caraja, CI, Ludmila Magu, CI).

**Graficul nr. 14****Sursa veniturilor acumulate de concurenții electorali****Graficul nr. 14.1****Veniturile din mijloace proprii, în funcție de sursa acestor mijloace**

În privința donațiilor în mărfuri, obiecte, lucrări sau servicii declarate, menționăm că în urma distribuirii acestora în funcție de destinație, s-a constatat că 54% au constituit cheltuieli pentru publicitate și materiale poligrafice, 17% – pentru servicii de locațiune, 14% – pentru transport, iar 8% – pentru organizarea evenimentelor (graficul nr. 15).

**Graficul nr. 15****Destinația donațiilor materiale raportate de concurenții electorali la CEC/CECE**

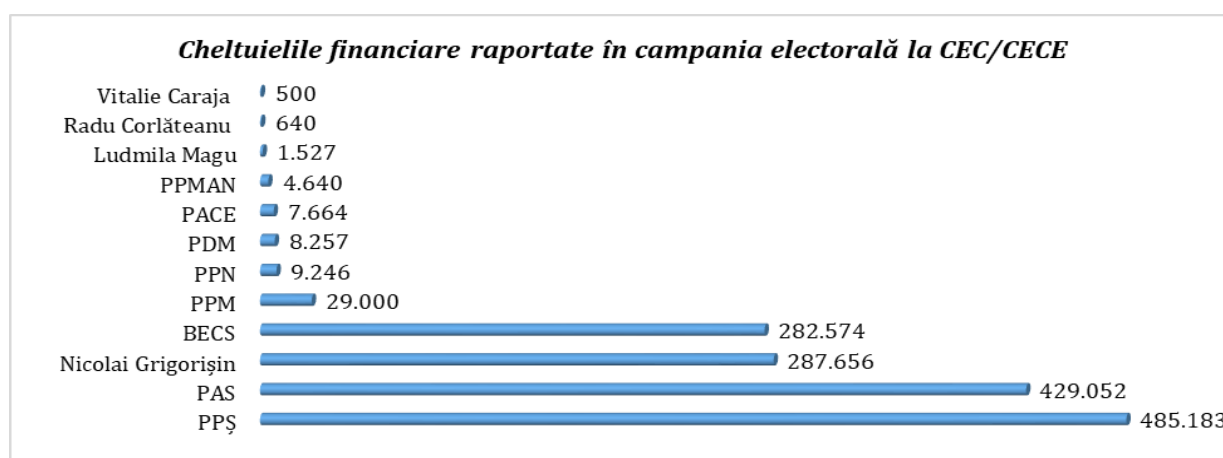
În contextul celor expuse, reiterăm recomandările Promo-LEX formulate și în rapoartele anterioare privind necesitatea includerii donațiilor materiale sau a celor care provin din servicii cu titlu gratuit în balanța raportului, la rubrica rulaje financiare, atât ca sursă de finanțare (cu indicarea persoanelor fizice sau juridice care au donat, a sursei de proveniență a acestor donații), cât și la cheltuieli (destinațiile de cheltuieli).

Concomitent, CEC urmează să reglementeze clar și exhaustiv declararea donațiilor respective, inclusiv categorisirea donațiilor materiale în funcție de destinația acestora.

### 9.3.2. Cheltuielile financiare declarate și destinația acestora

Potrivit rapoartelor depuse la CEC, în campania electorală, 8 partide politice și 4 CI au declarat cheltuieli financiare totale în valoare de 1 545 938 de lei (graficul nr. 16).

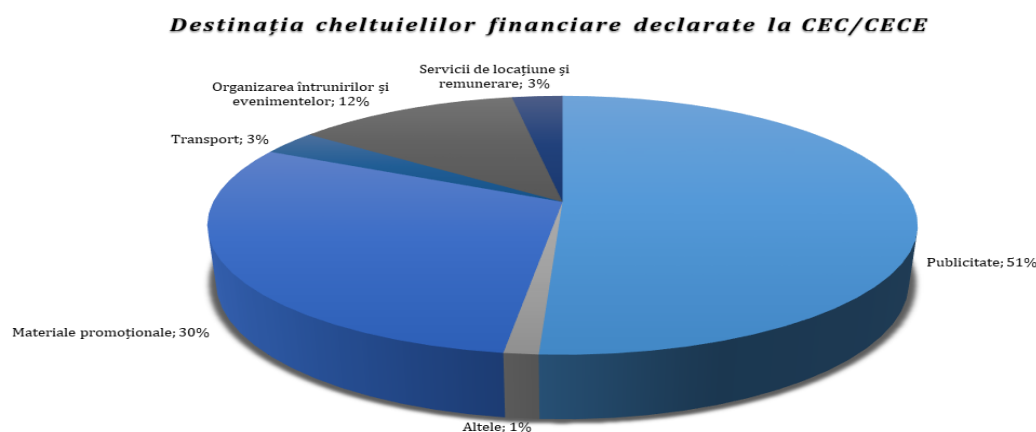
**Graficul nr. 16**



Din totalul cheltuielilor financiare declarate la CEC/CECE, s-a constatat că cele mai multe au fost raportate de PPȘ – 31%, urmat de PAS – 28%, Nicolai Grigorișin, CI – 19% și BECS – 18%.

În funcție de destinația cheltuielilor, constatăm că cele mai multe cheltuieli au fost efectuate pentru publicitate (TV, radio, electronică, stradală etc.) – 51%, urmate de cheltuielile pentru materialele promoționale (ziare, pliante, chipiuri, veste etc.) – 30%, organizarea evenimentelor și întrunirilor electorale – 12% și pentru transport – 3% (graficul nr. 17).

**Graficul nr. 17**

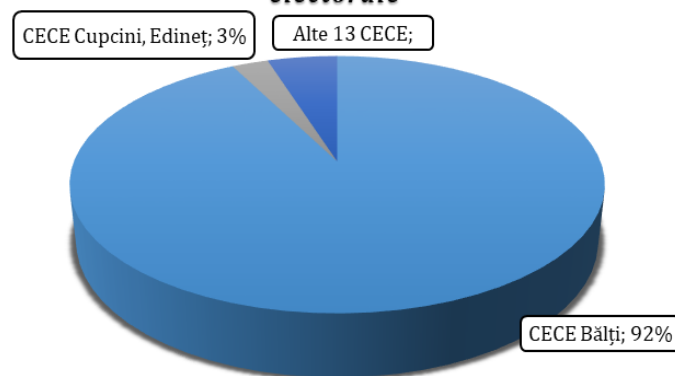


Prin urmare, constatăm că 81% din volumul total al cheltuielilor financiare declarate au fost efectuate pentru publicitate și materiale poligrafice și promoționale. *Constatarea privind predominarea în activitățile de promovare a concurenților electorali a utilizării publicității și materialelor promoționale este confirmată și de observatorii Promo-LEX, care au raportat aceeași tendință.*

În funcție de circumscripțiile electorale în care au fost raportate cheltuielile de campanie, constatăm că majoritatea cheltuielilor – 92% – au fost efectuate în competiția electorală pentru funcția de primar al mun. Bălți (graficul nr. 18). Menționăm că și această concluzie rezultată din analiza rapoartelor depuse la CEC/CECE a fost confirmată de observatorii Promo-LEX, care au raportat cele mai multe activități pentru mun. Bălți.

**Graficul nr. 18**

**Ponderea cheltuielilor raportate la CEC/CECE pe circumscripții electorale**



#### 9.4. Monitorizarea civică a finanțării campaniei electorale

În baza rapoartelor completate de observatorii Promo-LEX, au fost estimate cheltuielile concurenților electorali efectuate în perioada campaniei electorale. După estimarea acestora, cheltuielile respective au fost contrapuse cu cheltuielile declarate la CEC în rapoartele privind finanțarea campaniei electorale (inclusiv donațiile materiale declarate). Drept rezultat, au fost identificate mai multe categorii de cheltuieli în baza cărora estimările Promo-LEX diferă, pe alocuri semnificativ, de informația din rapoartele privind finanțarea campaniei electorale.

Drept repere metodologice pentru estimarea cheltuielilor au fost aplicate prețurile minime de piață identificate pentru serviciile, bunurile și lucrările utilizate de concurenți în scop de agitație electorală. Menționăm că prețurile respective au fost aplicate uniform pentru toți concurenții. În legătură cu acest aspect, considerăm că pot exista unele divergențe între costurile aplicate de Promo-LEX și cele indicate de concurenții electorali (atât la raportarea cheltuielilor financiare, cât și a cheltuielilor din donații materiale).

Astfel, pentru publicitatea în mijloacele de informare electronice au fost aplicate prețurile minime stabilite pentru publicitatea în rețelele de socializare<sup>96</sup>, pentru conferințele transmise<sup>97</sup>, pentru rularea publicității prin bannere online; pentru publicitatea stradală – prețurile minime pentru

<sup>96</sup> În cazul rețelei de socializare Facebook, proprietarii platformei elaborează sistematic rapoarte privind costurile suportate de solicitanți pentru publicitatea sponsorizată.

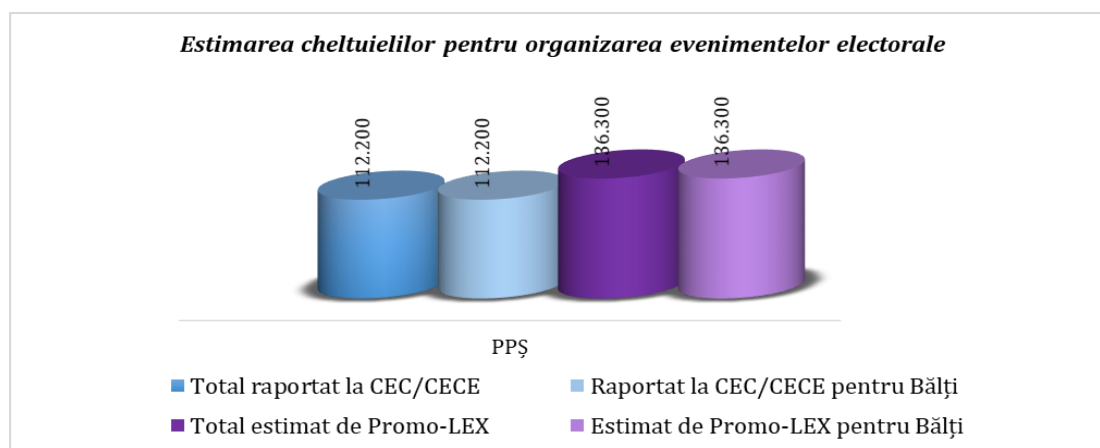
<sup>97</sup> Prețurile minime per minut stabilite pentru rulare de [www.privesc.eu](http://www.privesc.eu), IPN etc.

billboarduri, bannere, tipărirea corturilor etc.<sup>98</sup>; pentru materialele promoționale – prețul minim pentru tirajul și numărul total pentru fiecare tip de materiale raportate (ziare, afișe, postere, chipiuri, veste, genți cu logo etc.); pentru transport – costul minim al combustibilului, în funcție de mijloacele de transport utilizate, raportat la distanța total parcursă; pentru detașare/delegare de persoane – numărul de cazuri raportate cu implicarea a cel puțin unui agitator/observator/persoană cu drept de vot consultativ, tarifat cu salariul minim pe economie calculat pentru o zi de muncă<sup>99</sup>.

#### 9.4.1. Estimarea cheltuielilor pentru organizarea evenimentelor electorale

Observatorii Promo-LEX au raportat în campania electorală a concurenților electorali despre organizarea întrunirilor electorale, protestelor, activităților din ușă în ușă etc. În baza acestora, au fost estimate cheltuieli neraportate de un concurent electoral – PPȘ<sup>100</sup> – pentru activitățile electorale desfășurate în mun. Bălți în valoare de cel puțin **24 100 de lei** (graficul nr. 19).

**Graficul nr. 19**



În cazul cheltuielilor pentru organizarea evenimentelor electorale, menționăm că acestea au fost exclusiv estimate pentru mun. Bălți.

#### 9.4.2. Estimarea cheltuielilor pentru publicitatea prin intermediul mijloacelor de informare electronice

În campania electorală, observatorii Promo-LEX au raportat activități de campanie prin intermediul rețelelor de socializare: publicitate sponsorizată, editarea spoturilor video de promovare electorală, rularea bannerelor online, precum și organizarea conferințelor de presă. Drept rezultat, au fost estimate cheltuieli totale neraportate de un concurent electoral – PPȘ<sup>101</sup> – în valoare de cel puțin **114 646 de lei** (graficul nr. 20).

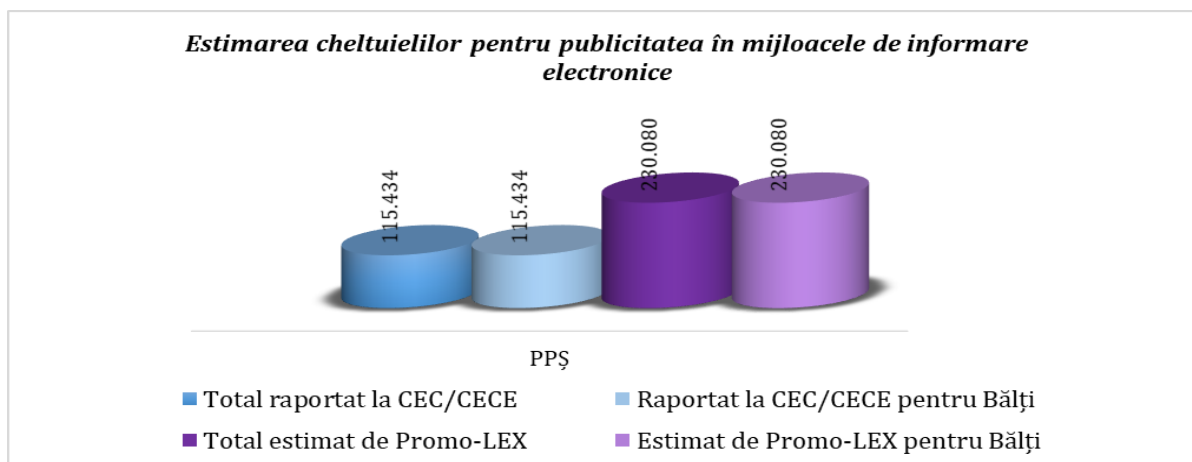
<sup>98</sup> Pentru billboarduri – minimum 350 de euro în Chișinău și, respectiv, 250 de euro în alte localități. Pentru bannere – 77 de lei pentru un metru pătrat.

<sup>99</sup> În anul 2021, cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real este de 2 935 de lei, iar o oră de lucru costă minimum 17,37 lei. Prin urmare, costul estimat aplicat pentru o zi de muncă este de 138,96 lei.

<sup>100</sup> În cazul celorlalți concurenți electorali, pentru organizarea evenimentelor electorale, cheltuielile estimate de Promo-LEX au fost mai mici decât sumele raportate de aceștia la CEC/CECE.

<sup>101</sup> În cazul celorlalți concurenți electorali, pentru publicitatea prin intermediul mijloacelor de informare electronice, cheltuielile estimate de Promo-LEX au fost mai mici decât cheltuielile raportate la CEC/CECE. În ceea ce privește PPȘ, au fost observate cel puțin 100 de postări sponsorizate pe rețelele de socializare, bannere online, cel puțin un spot video editat profesionist, precum și difuzarea live prin intermediul privesc.eu a cel puțin 7 evenimente/conferințe.

Graficul nr. 20

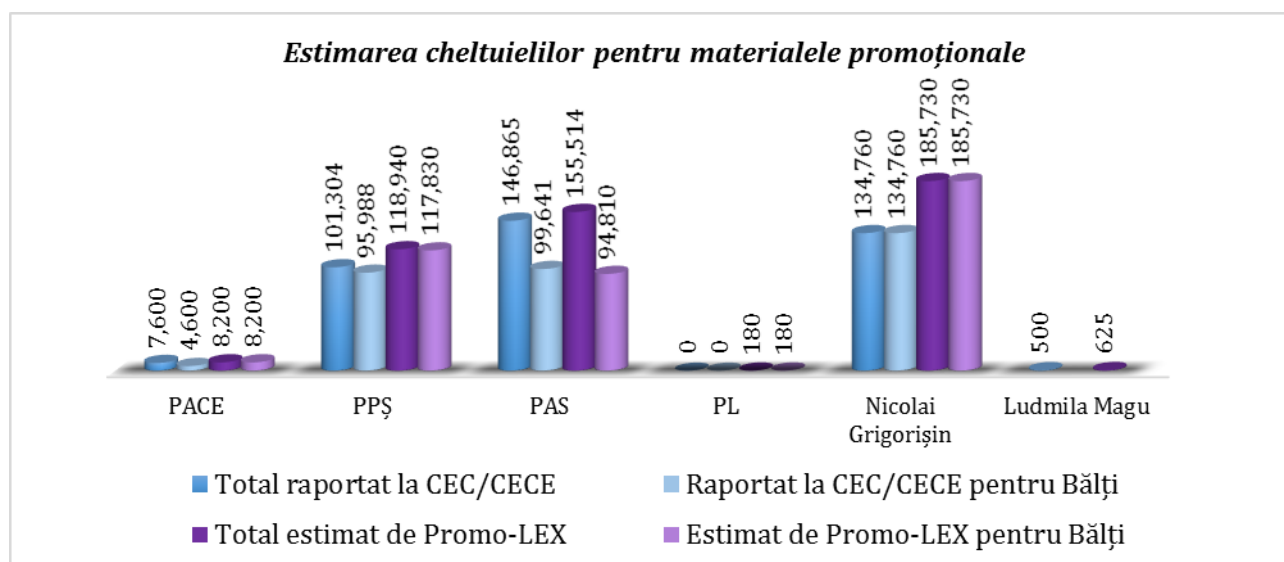


În cazul cheltuielilor pentru publicitatea prin intermediul mijloacelor de informare electronice, menționăm că acestea au fost estimate exclusiv pentru mun. Bălţi.

### 9.4.3. Estimarea cheltuielilor pentru materiale promoționale

În campania electorală, observatorii Promo-LEX au raportat activități de campanie prin distribuirea materialelor electorale (ziare, pliante, afișe) și utilizarea materialelor de vizibilitate (veste, chipiuri, tricouri). Ca rezultat, au fost estimate cheltuieli totale neraportate de 6 concurenți electorali în valoare de cel puțin **78 161 de lei** (graficul nr. 21).

Graficul nr. 21



Prin urmare, constatăm că cele mai multe cheltuieli neraportate pentru materialele poligrafice și promoționale au fost estimate pentru Nicolai Grigorișin (50 970 de lei)<sup>102</sup>, PPŞ (17 637 de lei)<sup>103</sup>, PAS (8 649 de lei)<sup>104</sup>, PACE (600 de lei), PL (180 de lei) și Ludmila Magu (125 de lei).

<sup>102</sup> În cazul CI Nicolai Grigorișin, au fost observate ziare cu un tiraj cumulativ de 110 000 de exemplare, flyere – tiraj de 12500 de exemplare, calendare – tiraj de 5 000 de exemplare.

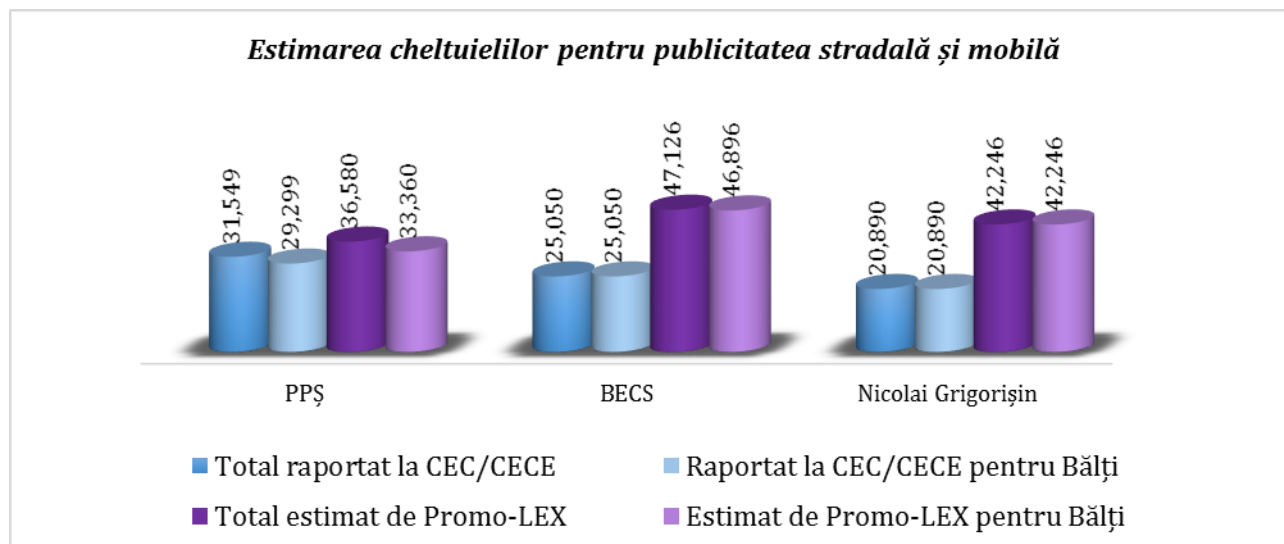
<sup>103</sup> În cazul PPŞ, au fost observate ziare cu un tiraj de 28 000 de exemplare, pliante cu un tiraj cumulativ de 48 000 de

Din totalul cheltuielilor estimate drept neraportate pentru materiale promoționale, menționăm că suma de 68 277 de lei a fost estimată pentru mun. Bălți (Nicolai Grigorișin – 50 970 de lei, PPȘ – 16 527 de lei, PACE – 600 de lei și PL – 180 de lei).

#### 9.4.4. Estimarea cheltuielilor pentru publicitatea stradală și mobilă

În campania electorală, MO Promo-LEX a raportat activități de campanie prin plasarea publicității stradale și mobile (billboarduri, corturi, bannere etc.). Drept rezultat, au fost estimate cheltuieli totale neraportate de 3 concurenți electorali în valoare de cel puțin **48 463 de lei** (graficul nr. 22).

Graficul nr. 22



Prin urmare, constatăm că cele mai multe cheltuieli neraportate pentru publicitatea stradală și mobilă au fost estimate pentru BECS (22 076 de lei)<sup>105</sup>, Nicolai Grigorișin (21 356 de lei)<sup>106</sup> și PPȘ (5 031 de lei)<sup>107</sup>.

Din totalul cheltuielilor estimate drept neraportate pentru publicitatea stradală și mobilă, menționăm că suma de 47 263 de lei a fost estimată pentru mun. Bălți (BECS – 21 846 de lei, Nicolai Grigorișin – 21 356 de lei și PPȘ – 4 061 de lei).

#### 9.4.5. Estimarea cheltuielilor pentru locațiunea sediilor și servicii de telecomunicații

În perioada campaniei electorale pentru alegerile locale noi, observatorii Promo-LEX au raportat utilizarea sediilor în scop electoral de către 5 concurenți electorali înscriși în cursa pentru funcția de primar al mun. Bălți (PAS, BECS, PPȘ și Nicolai Grigorișin). În scopul unei abordări uniforme în privința tuturor concurenților electorali, cheltuielile pentru sedii și serviciile de telecomunicații au fost estimate începând cu data înregistrării concurentului în cursa electorală.

Menționăm că în cazul PAS, BECS și al lui Nicolai Grigorișin a fost observată utilizarea a câte unui singur sediu de campanie. În cazul PPȘ însă, a fost observată utilizarea a 4 sedii în scop de campanie.

exemplare, calendare cu un tiraj cumulativ de 21 250 de exemplare.

<sup>104</sup> În cazul PAS, au fost observate ziare cu un tiraj cumulativ de 70 000 de exemplare, afișe cu un tiraj cumulativ de 25 600 de exemplare, flyere – 7 700 de exemplare, calendare cu un tiraj cumulativ de 27 000 de exemplare etc.

<sup>105</sup> În cazul BECS, au fost observate 12 bannere, 5 billboarduri și cel puțin 11 corturi.

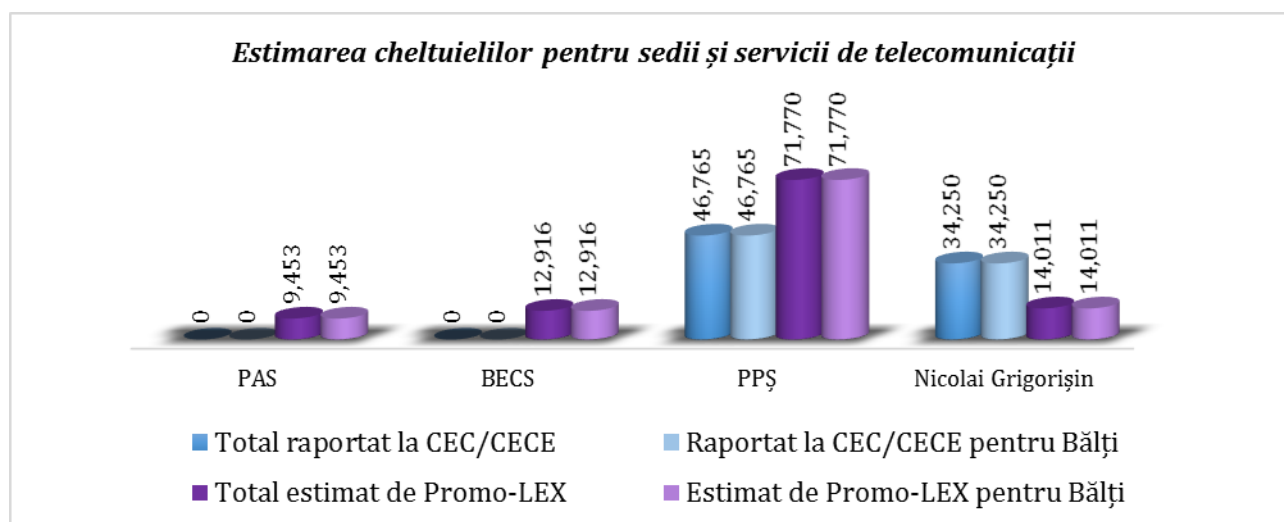
<sup>106</sup> În cazul CI Nicolai Grigorișin au fost observate 2 bannere, 6 billboarduri și cel puțin 5 corturi.

<sup>107</sup> În cazul PPȘ, au fost observate 23 de bannere, 3 billboarduri și cel puțin 12 corturi.

În contextul celor relatate, Promo-LEX a evaluat costurile suportate de concurenții electorali pentru sediile utilizate în campania electorală<sup>108</sup>, fiind estimate inclusiv cheltuielile pentru serviciile de telecomunicații<sup>109</sup> pentru fiecare sediu. Ca rezultat, au fost estimate cheltuieli totale neraportate de 3 concurenți electorali (exceptând CI N. Grigorisin, care a declarat mai mult decât a estimat Promo-LEX) în valoare de cel puțin **47 374 de lei** (graficul nr. 23).

Constatăm că cele mai multe cheltuieli neraportate pentru sediile de campanie și serviciile de telecomunicații au fost estimate pentru PPȘ (25 005 lei), BECS (12 916 lei) și PAS (9 453 de lei).

**Graficul nr. 23**



Suplimentar, cel puțin în perioada 30 octombrie – 5 noiembrie 2021 (7 zile), PPȘ a raportat la CEC 30 000 de lei pentru servicii de locațiune (cazare). Potrivit estimărilor Promo-LEX, serviciile de locațiune (cazare) au fost prestate de „Dumbrava Albă – Camping” SRL, unde costul minim de cazare ar fi de 100 de lei pentru o persoană per zi<sup>110</sup>. Conform contractului de donație prezentat de PPȘ la solicitarea CEC, acesta prevedea servicii de locațiune a încăperilor pentru 20 de persoane, nefiind însă clar dacă persoanele respective urmau a fi cazate zilnic în perioada 30 octombrie – 19 noiembrie 2021 sau doar la solicitarea acestora.

În pofida încercărilor Promo-LEX de a identifica numărul exact al agitatorilor presupuși a fi detașați din alte localități, numărul de camere/apartamente închiriate, precum și capacitatea maximă a acestora (numărul de locuri într-un apartament/o cameră) luate în locațiune de PPȘ în perioada campaniei electorale, nu a fost posibilă obținerea datelor exacte în scopul verificării faptului dacă costurile raportate de PPȘ pentru serviciile de cazare au fost sau nu raportate integral.

Totodată, menționăm că în baza sesizării depuse de IP Bălți<sup>111</sup> autoritatea electorală a estimat<sup>112</sup> cheltuieli neraportate pentru alimentarea agitatorilor cazați la „Dumbrava Albă – Camping” SRL<sup>113</sup>

<sup>108</sup> Estimarea costurilor a fost efectuată în baza tarifului minim pentru locațiunea unui metru pătrat în localitatea în care este amplasat sediul, înmulțit la suprafața totală a sediului respectiv. Concomitent, au fost estimate și cheltuielile pentru utilități per fiecare sediu (energie electrică, apă, gaz – 300 de lei/lunar).

<sup>109</sup> Pentru estimarea serviciilor de telecomunicații, pentru fiecare sediu a fost utilizat tariful minim pentru un abonament la internet – 200 de lei/lunar și tariful minim pentru telefonia fixă – 12 lei/lunar.

<sup>110</sup> Estimările au fost făcute în baza interviului cu un fost angajat al bazei de odihnă.

<sup>111</sup> [Sesizarea](#) IP Bălți depusă la CECEM Bălți și ulterior remisă de CECEM Bălți la CEC.

<sup>112</sup> [Hotărârea](#) CEC nr. 188 din 1 decembrie 2021 cu privire la controlul reflectării veniturilor și cheltuielilor concurentului electoral PPȘ în campania electorală aferentă alegerilor locale noi, pentru perioada de până la 30 noiembrie 2021.

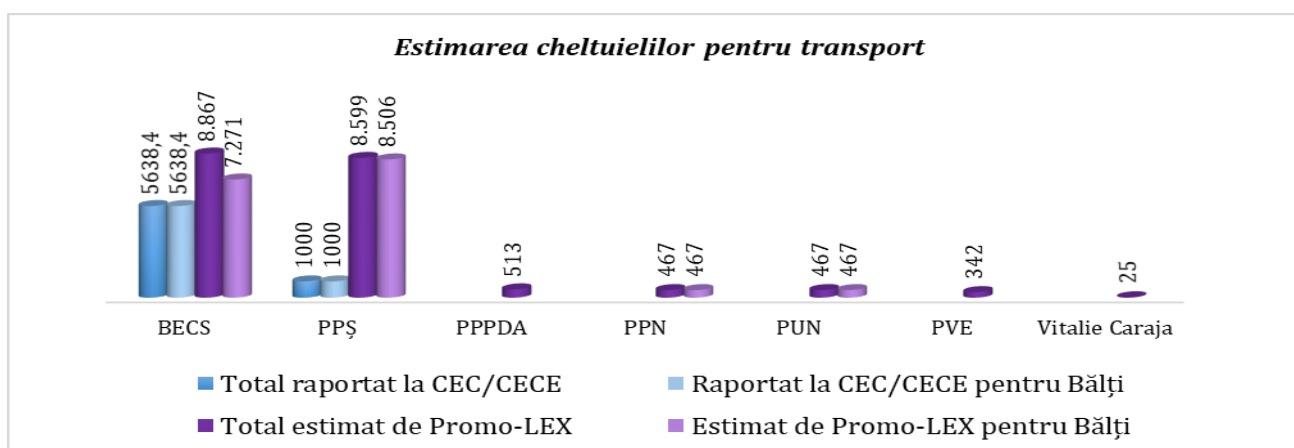
<sup>113</sup> Serviciile de catering (produse alimentare preparate) au fost prestate de compania „Credem-Eco” SRL. În plenul ședinței CEC din 1 decembrie 2021, reprezentanții prestatorului au declarat că nu au avut relații contractuale de prestare a serviciilor de catering cu PPȘ.

în valoare de minimum 34 260 de lei, iar în consecință depășirea plafonului maxim stabilit cu cel puțin 9 514 lei.

#### 9.4.6. Estimarea cheltuielilor pentru transport

În perioada monitorizată, observatorii Promo-LEX au raportat activități de campanie care au implicat deplasarea concurenților electorali sau a persoanelor detașate/delegate de aceștia atât în localitățile Moldovei, cât și peste hotare, ceea ce a implicat efectuarea cheltuielilor pentru transport (cel puțin pentru combustibil și/sau bilete de avion)<sup>114</sup>. Ca rezultat, au fost estimate cheltuieli totale neraportate de 7 concurenți electorali în valoare de cel puțin **12 640 de lei** (graficul nr. 24).

Graficul nr. 24



Prin urmare, constatăm că cele mai multe cheltuieli neraportate pentru transport au fost estimate pentru PPȘ (7 599 de lei), BECS (3 228 de lei), PPPDA (513 lei), PUN și PPN (câte 467 de lei), PVE (342 de lei) și Vitalie Caraja CI (25 de lei).

Din totalul cheltuielilor estimate drept neraportate pentru transport, menționăm că suma de 10 073 de lei a fost estimată pentru mun. Bălți (PPȘ – 7 506 lei, BECS – 1 633 de lei, PPN – 467 de lei și PUN – 467 de lei).

#### 9.4.7. Estimarea cheltuielilor pentru delegare/detașare de personal

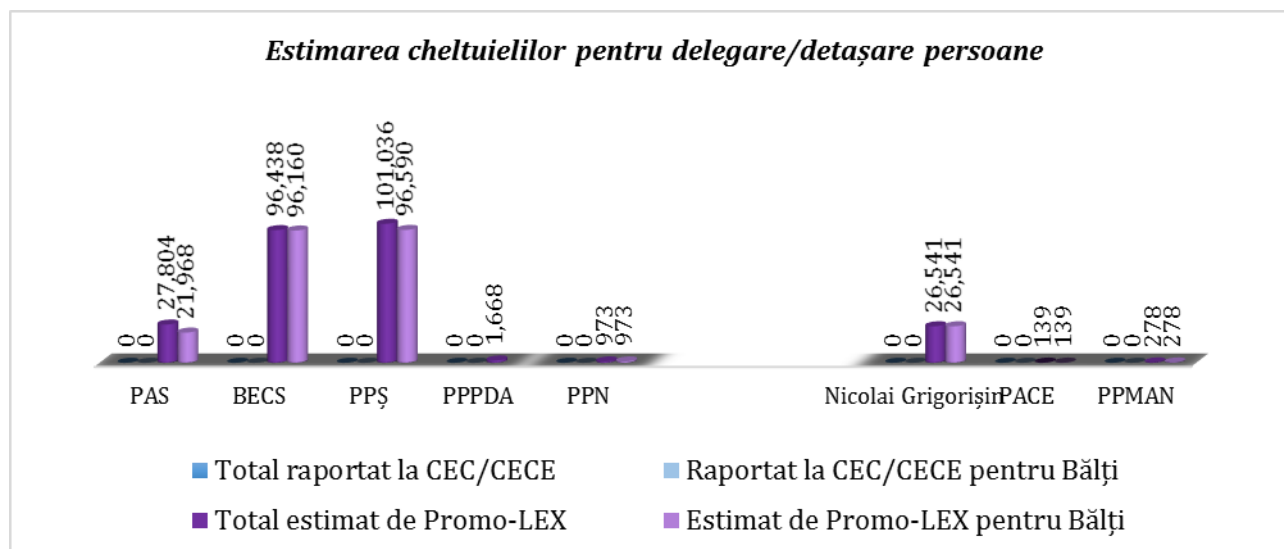
În campania electorală, observatorii Promo-LEX au raportat activități de campanie cu implicarea agitatorilor (distribuirea materialelor electorale) și a observatorilor în ziua alegerilor în cazul a 8 concurenți. Cheltuielile respective au fost estimate drept cheltuieli de delegare/detașare de persoane, efectuate în baza cazurilor raportate de observatori cu implicarea agitatorilor/observatorilor în activități de campanie electorală pentru un anumit concurent electoral (un agitator/o zi – un caz). Prețul minim de estimare a costurilor respective a fost stabilit în baza cuantumului minim garantat al salariului în sectorul real<sup>115</sup>. Astfel, menționăm că în anul 2021, salariul minim este de 2 935 de lei, iar o oră de lucru costă minimum 17,37 lei.

În contextul celor expuse, menționăm că pentru implicarea agitatorilor și observatorilor, au fost estimate cheltuieli neraportate de 8 concurenți electorali de cel puțin **254 877 de lei** (graficul nr. 25). Concurenții în cauză nu au raportat informația respectivă la CEC.

<sup>114</sup> Întruniri electorale peste hotare au avut PAS, PACE, BECS, PUN, PPDA și PPPDA.

<sup>115</sup> [Hotărârea](#) Guvernului nr. 165 din 9 martie 2010 cu privire la cuantumului minim garantat al salariului în sectorul real.

Graficul nr. 25

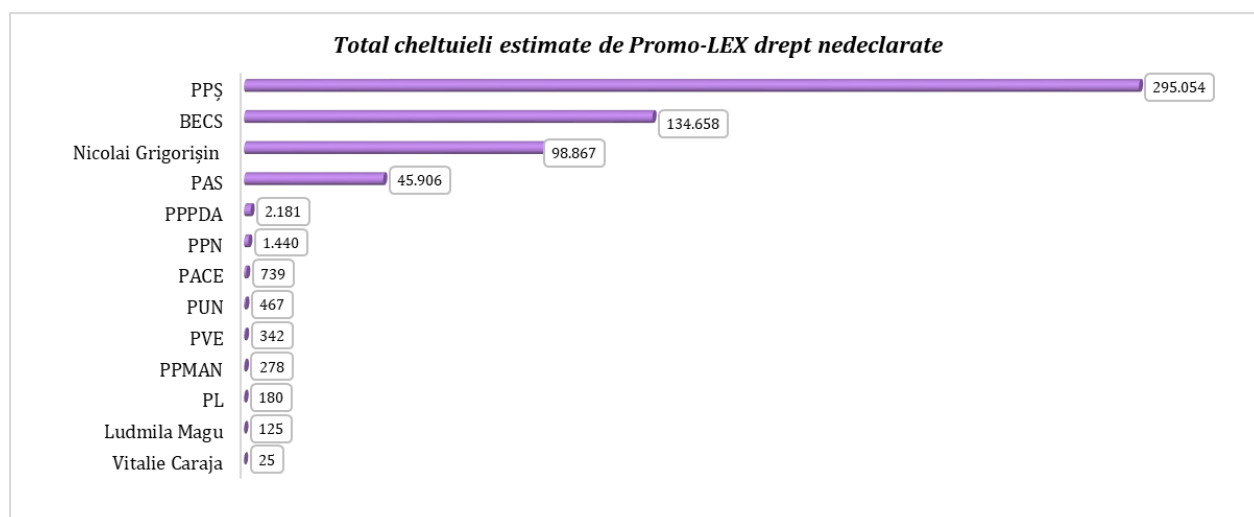


Din totalul cheltuielilor estimate drept neraportate pentru delegare/detaşare de personal, menţionăm că suma de 242 649 de lei a fost estimată pentru mun. Bălţi (PPŞ – 96 590 de lei, BECS – 96 160 de lei, Nicolai Grigorişin – 26 541 de lei, PAS – 21 968 de lei, PPN – 973 de lei, PPMAN – 278 de lei şi PACE – 139 de lei).

#### 9.4.8. Concluzii generale privind estimarea cheltuielilor concurenţilor electorali

În contextul celor relatate, în baza rapoartelor observatorilor Promo-LEX, pentru activităţile desfăşurate de 10 partide politice şi 3 CI<sup>116</sup> în campania electorală a fost estimată o sumă totală neraportată la CEC de cel puţin **580 261 de lei** (graficul nr. 26).

Graficul nr. 26

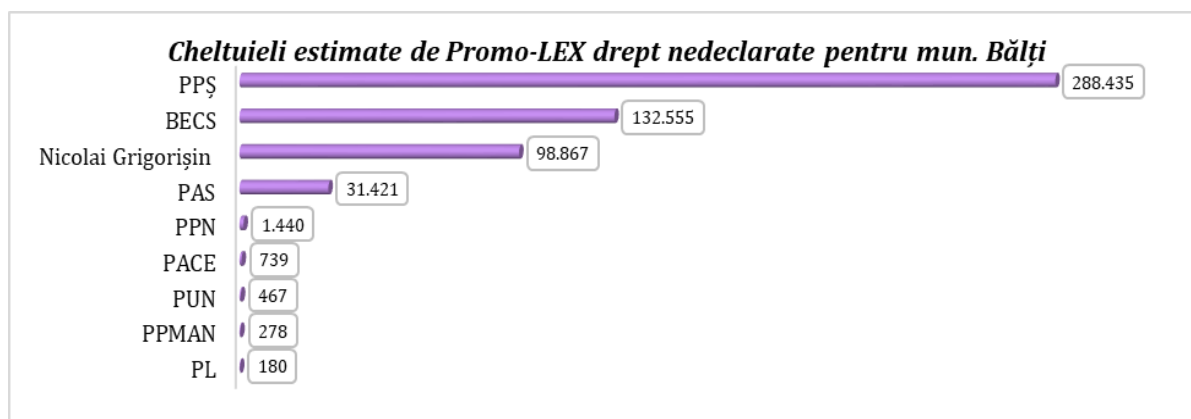


Astfel, din totalul cheltuielilor estimate de Promo-LEX în campania electorală drept neraportate la CEC, constatăm că 51% au fost pentru PPŞ, 23% – pentru BECS, 17% – pentru CI Nicolai Grigorişin şi 8% – pentru PAS.

<sup>116</sup> Avem în vedere concurenţii pentru care Promo-LEX a estimat cheltuieli nedeclarate.

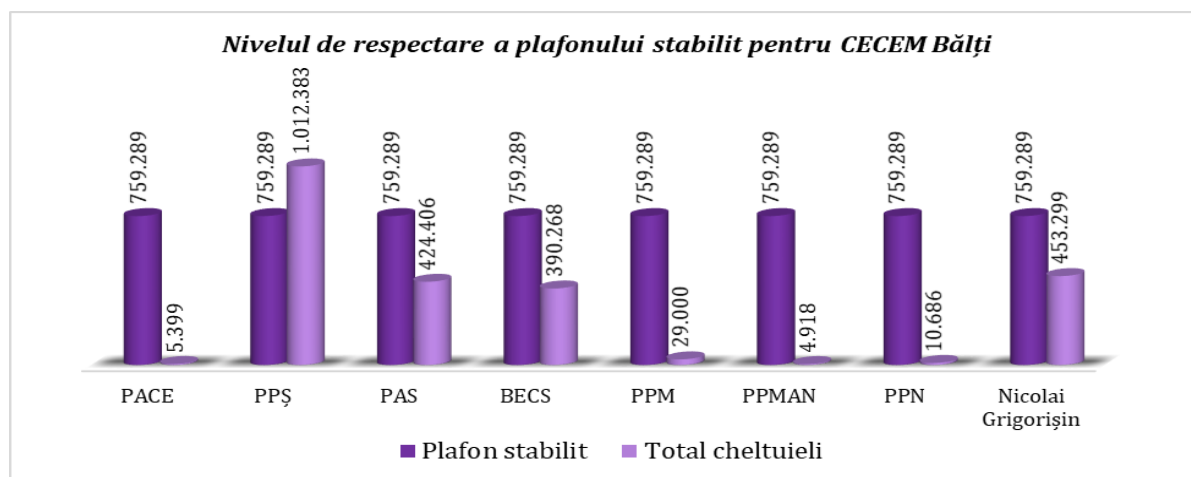
Din totalul cheltuielilor estimate de Promo-LEX drept neraportate, 95% (554 382 de lei) au fost pentru concurenții electorali înscriși în cursa electorală pentru funcția de primar al mun. Bălți (graficul nr. 27).

Graficul nr. 27



În scopul verificării conformității prevederilor legale privind cheltuielile de campanie ale concurenților, în special în ceea ce ține de încadrarea volumului de cheltuieli în limita plafonului stabilit de CEC pentru mun. Bălți, Promo-LEX a cumulat cheltuielile declarate de fiecare concurent cu cheltuielile estimate drept neraportate pentru fiecare concurent. Prin urmare, potrivit estimărilor Promo-LEX, în cazul PPȘ, au fost efectuate cheltuieli de campanie care au depășit limita plafonului legal aprobat cu aproximativ 253 093 de lei, contrar prevederilor art. 41 din Codul electoral (graficul nr. 28).

Graficul nr. 28



## X. EDUCAȚIA ȘI INFORMAREA ELECTORALĂ

### 10.1. Campania Promo-LEX de informare, educație electorală și mobilizare apolitică a cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot

În contextul alegerilor locale noi din 21 noiembrie 2021, Asociația Promo-LEX, în parteneriat cu postul de televiziune TV Bălți (BTV), a organizat 5 dezbateri electorale<sup>117</sup>. În cadrul dezbaterilor au participat candidații la funcția de primar al mun. Bălți înscriși în cursa electorală. Dezbaterile au fost transmise la postul de televiziune TV Bălți și promovate pe rețele de socializare.

De asemenea, în vederea promovării participării la vot a alegătorilor din mun. Bălți în cadrul alegerilor locale noi din 21 noiembrie 2021, Asociația Promo-LEX a oferit un grant RPPZ „Cerere și Ofertă” SRL. Astfel, în perioada campaniei electorale, RPPZ „Cerere și Ofertă” SRL a publicat 63 de știri<sup>118</sup> cu privire la campania electorală și concurenții electorali, inclusiv platformele acestora și neregulile înregistrate etc. De asemenea, RPPZ „Cerere și Ofertă” SRL a desfășurat 6 dezbateri<sup>119</sup> electorale cu participarea concurenților electorali. Dezbaterile au fost promovate pe rețele de socializare.

### 10.2. Activitățile de educație, informare și instruire organizate de CEC și CICDE

CICDE, în colaborare cu CEC, a organizat pe parcursul întregii perioade electorale un șir de instruiți destinate funcționarilor electorali și persoanelor implicate nemijlocit în procesul electoral. Astfel, au fost instruiți membrii CECE II, CECE I și BESV, contabilii și operatorii din cadrul CECE, operatorii BESV responsabili de introducerea informației privind prezența la vot în SIASA. Operatorii din cadrul CECE au fost instruiți privind utilizarea modulelor SIASA în contextul verificării listelor de subscripție ale candidaților independenți și în vederea înregistrării observatorilor naționali.

CICDE și CEC au instruit și alte categorii de participanți la procesul electoral: candidații independenți privitor la condițiile și modul de finanțare a campaniei electorale; trezorerii concurenților electorali referitor la modul de întocmire și prezentare a raportului privind finanțarea campaniei electorale; observatorii naționali și cei desemnați din partea concurenților electorali privind modalitatea de desfășurare a activității acestora.

---

<sup>117</sup> Dezbaterea din 16.11.2021, <https://www.facebook.com/100064728996502/videos/576431210107365>

<sup>118</sup> Articolul din 05.12.2021 „Alegeri la Bălți nu vor fi. CEC a anulat turul doi”, <https://esp.md/ro/sobytiya/2021/12/05/alegeri-la-balti-nu-vor-fi-cec-anulat-turul-doi?fbclid=IwAR2MtanZPDof9HVkoxFbExMQr2N48tlMMLwHTTrHkfyTZieCwk3UjgUMjtY>

<sup>119</sup> Dezbaterea din 17.11.2021, <https://esp.md/ru/interaktiv/2021/11/17/predvybornye-debaty-sp-v-pryamom-efire-mak-sim-burduzha-nikolay-grigorishin-i>

## XI. ZIUA ALEGERILOR

### 11.1. Deschiderea și închiderea secțiilor<sup>120</sup>

Votarea în cadrul alegerilor locale noi din 21 noiembrie 2021 s-a desfășurat pe parcursul a trei zile: 21 noiembrie, 5 și 19 decembrie 2021. Primul tur al alegerilor s-a realizat în toate cele 15 circumscripții în ziua de 21 noiembrie. Cât privește turul al doilea, în 5 circumscripții acesta a avut loc pe data de 5 decembrie, iar în circumscripția Bălți, pe 19 decembrie 2021. Amintim că în dimineața zilei alegerilor din 5 decembrie 2021, CEC a decis suspendarea desfășurării turului al doilea al scrutinului în circumscripția Bălți, în contextul procedurii de anulare a înregistrării unui concurent electoral.

În 14 circumscripții, exceptând mun. Bălți, MO Promo-LEX a delegat câte un OTS static, care a observat alegerile în fiecare din secțiile deschise pentru tururile întâi și al doilea. În mun. Bălți, în cazul ambelor tururi de scrutin, votarea a fost observată de patru echipe mobile, formate din câte doi observatori.

Deschiderea și închiderea secțiilor de votare observate, în ambele tururi de scrutin, s-a desfășurat regulamentar; doar în data de 21 noiembrie 2021 (primul tur), circa 18% din cele 88 SV constituite s-au deschis cu întâzieri ne semnificative. Votarea, în general, a fost organizată eficient și desfășurată calm. Totuși nu toate secțiile au fost asigurate cu agent termic în modul necesar.

Numărarea voturilor de către organele electorale a fost, în majoritatea absolută a cazurilor, rapidă și calmă. În primul tur, au existat cazuri izolate când membrii BESV au ignorat norma cu privire la obligativitatea prezentării buletinului de vot doar de către un singur membru al biroului. De asemenea, în turul al doilea al alegerilor din circumscripția Bălți a fost observat un caz când nu a fost întocmit inițial formularul special de numărare a voturilor.

### 11.2. Incidente constatate pe parcursul zilei alegerilor

În urma prelucrării finale a informației raportate de către observatorii Promo-LEX, în cele două tururi de scrutin au fost recepționate 23 de semnalări, dintre care au fost constatate 19 incidente (în primul tur – 14 și în al doilea – 5). În mod separat, atragem atenția asupra cazurilor de intimidare și influențare a observatorilor de către persoane publice.

**Tabelul nr. 4. Incidente raportate de către observatorii Promo-LEX în ziua alegerilor (tururile I și II)**

Nr.	Tip incident	Număr cazuri	Locația
1.	Intimidarea observatorului Promo-LEX	2	SV 17/12, Călinești, Fălești
2.	Prezența nejustificată a persoanelor neautorizate în incinta secției de votare sau în raza de 100 m	3	SV 16/9, Cupcini, Edineț SV 16/11, Cupcini, Edineț SV 17/12, Călinești, Fălești
3.	Încetarea/suspendarea nejustificată a procesului votării în secția de votare	1	SV 16/10, Cupcini, Edineț
4.	Înteruperea pe parcursul zilei votării a procesului de filmare a operațiunilor electorale	1	SV 11/26, Hârtop, Cimișlia

<sup>120</sup> Detalii privind desfășurarea votării sunt prezentate în Comunicatele Promo-LEX pentru zilele alegerilor: [Constatățile Misiunii de observare Promo-LEX](#) în contextul monitorizării Zilei Alegerilor Locale Noi din 21 noiembrie 2021; [Constatățile Misiunii Promo-LEX privind turul doi](#) al alegerilor locale noi din 21 noiembrie (5 decembrie) 2021; [Turul II al alegerilor locale noi din mun. Bălți](#) – antirecord al prezenței la vot.

5.	Prezența materialelor de publicitate, afișaje, panouri electorale în raza de 100 m a secției de votare	3	SV 2/41, 2/57, SV 2/32, mun. Bălți
6.	Urnele de vot nu au fost sigilate potrivit procedurilor legale /ruperea/deteriorarea sau absența sigiliilor pe urnele de vot	1	SV 16/9, Cupcini, Edineț
7.	Deficiențe în liste electorale	2	SV 16/9, Cupcini, Edineț SV 16/11, Cupcini, Edineț
8.	Fotografierea buletinelor de vot, alte încălcări ale secretului votului	2	SV 16/11, Cupcini, Edineț SV 11/26, Hârtop, Cimișlia
9.	Deficiențe în numărarea buletinelor de vot	1	SV 17/12, Călinești, Fălești
10.	Disfuncționalități nesemnificative în funcționarea „SIAS Alegeri”	2	SV 16/9, Cupcini, Edineț
11.	Implicarea unui observator în procesul de numărare a buletinelor	1	SV 2/45, Bălți
<b>Total</b>		<b>19</b>	

### 11.3. Prezența la vot și valabilitatea alegerilor

Potrivit art. 147 din Codul electoral, alegerile locale sunt considerate nevalabile în anumite circumscriptii dacă la ele au participat mai puțin de 1/4 din numărul persoanelor înscrise în listele electorale. Totodată, cu referire la turul al doilea, art. 145 stabilește că în al doilea tur de scrutin se consideră ales candidatul care a obținut cel mai mare număr de voturi, indiferent de numărul alegătorilor care au participat la alegeri.

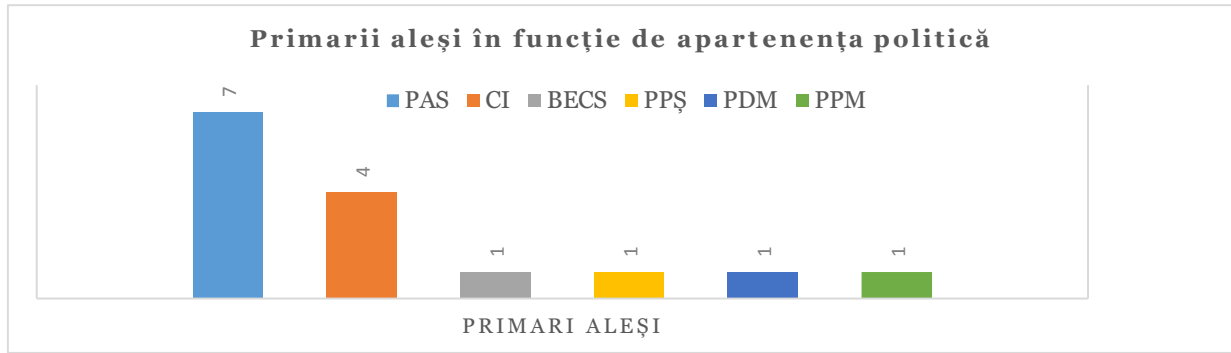
Dat fiind faptul că prezența la vot a depășit 1/4 din numărul alegătorilor înscrși în listele electorale în fiecare din cele 15 circumscriptii, alegerile au fost declarate valabile. În același timp, în turul al doilea al alegerilor din mun. Bălți prezența alegătorilor a fost de 9,98% (10 218), ceea ce pare a fi cea mai scăzută prezență la vot din istoria alegerilor din Republica Moldova.

### 11.4. Rezultatele finale ale numărării voturilor

MO Promo-LEX a efectuat numărarea în paralel a voturilor în fiecare tur de scrutin. Procesele-verbale din 14 circumscriptii (exceptând mun. Bălți) au fost obținute de către observatori direct de la președintele BESV. În cazul celor 60 de procese-verbale din circumscripția Bălți, în ambele tururi 8 PV au fost obținute în incinta secțiilor de votare de către observatori, iar 52 au fost recepționate de către observatorul pe termen lung al Promo-LEX în incinta CECE, în momentul prezentării acestora de către președinții BESV.

Rezultatele finale calculate de Promo-LEX confirmă rezultatele finale stabilite de CEC (Anexa nr. 3).

În funcție de apartenența politică, din 15 funcții de primar, 4 (27%) au fost ocupate de CI și, respectiv, 11 (73%) de reprezentanții a 5 formațiuni politice (graficul nr. 29).



Cei mai mulți primari aleși au fost desemnați de PAS – 7 (47%). Din totalul primarilor aleși, 7 (47%) sunt femei, ceea ce din perspectiva de gen este un rezultat bun, ori amintim că doar 29% din candidați înregistrați au fost femei.

## XII. PERIOADA POSTELECTORALĂ

Potrivit art. 146, alin. (1) și (2) Cod electoral, CECE I prezintă procesele-verbale cu privire la rezultatele alegerilor în judecătoriile de sector sau municipale corespunzătoare, iar cele de nivelul doi – în judecătoriile unde sunt situate consiliile electorale ale UAT de nivelul doi. Instanțele de judecată, în termen de 10 zile de la data primirii rapoartelor CECE, confirmă sau infirmă printr-o hotărâre legalitatea alegerilor din fiecare circumscripție electorală și o transmit, în termen de 24 de ore după adoptare, CEC și consiliilor electorale de circumscripție respective, care publică rezultatele definitive. *Evidențiem că normele în cauză nu au fost ajustate în urma aprobării Legii cu privire la reorganizarea instanțelor judecătorești din 21.04.2016.*

Potrivit observatorilor Promo-LEX, confirmarea legalității alegerilor și validarea mandatelor primarilor au avut loc în termene de 2-5 zile din ziua alegerilor. Astfel, în cazul primarilor care au fost aleși în urma turului I din 21 noiembrie (nouă localități<sup>121</sup>), confirmarea legalității și validarea mandatelor au avut loc în perioada 24 noiembrie – 26 noiembrie, iar al celor care au fost aleși după desfășurarea turului al II-lea (cinci localități<sup>122</sup>) din 5 decembrie 2021, în perioada 7 – 9 decembrie. Totodată, în cazul mun. Bălți, în urma turului al II-lea din 19 decembrie, legalitatea alegerilor a fost confirmată și mandatul a fost validat la 21 decembrie 2021.

Evidențiem că în cazul alegerilor locale nu există o practică uniformă privind confirmarea sau infirmarea legalității alegerilor. În majoritatea cazurilor instanțele de judecată pronunță o singură hotărâre de confirmare a legalității alegerilor – după ce a fost stabilit primarul ales. Totuși, în cazul com. Cneazevca, r. Leova<sup>123</sup> și com. Hârtop, r. Cimișlia<sup>124</sup>, instanța a pronunțat câte două hotărâri de confirmare a legalității alegerilor, după fiecare tur de scrutin în parte. *MO Promo-LEX consideră că atât organele electorale, cât și instanțele de judecată trebuie să aibă o practică uniformă în procesul de confirmare sau infirmare a legalității alegerilor.*

Conform observatorilor Promo-LEX, în urma desfășurării alegerilor locale noi nu au fost depuse cereri de renumărare a buletinelor de vot sau contestații împotriva hotărârii organului electoral cu privire la totalizarea rezultatelor alegerilor.

Potrivit art. 37, alin. (1) și (2) Cod electoral, consiliile și birourile electorale își încetează activitatea și sunt dizolvate, prin hotărâre a aceluși organ electoral care le-a constituit, de îndată ce Comisia Electorală Centrală (consiliul electoral de circumscripție respectiv) a adus la cunoștință publică rezultatele finale. De regulă, CECE și BESV încetează să mai activeze de îndată ce au prezentat documentele respective la CEC și, după caz, în instanța de judecată. Prin Hotărârea CEC nr. 210 din 15.12.2021<sup>125</sup>, a fost încetată activitatea și au fost considerate dizolvate 14 consilii electorale de circumscripție din cele 15 constituite, fiind considerate dizolvate și încetată activitatea a 20 de birouri electorale. La 28.12.2021, CEC a emis o hotărâre similară privind dizolvarea Consiliului electoral de circumscripție Bălți.

<sup>121</sup> Hlinaia, r. Edineț; Ișcălău, r. Fălești; Călinești, r. Fălești; Camenca, r. Glodeni; Negurenii Vechi, r. Ungheni; Ucraina, r. Căușeni; Palanca, r. Ștefan Vodă; Ștefănești, r. Ștefan Vodă.

<sup>122</sup> Cupcini, r. Edineț; Bălceana, r. Hâncești; Opaci, r. Căușeni; Cneazevca, r. Leova; Hârtop, r. Cimișlia.

<sup>123</sup> [Hotărârea](#) Judecătoria Cimișlia din 29 noiembrie 2021; [Hotărârea](#) Judecătoria Cimișlia din 9 decembrie 2021.

<sup>124</sup> [Hotărârea](#) Judecătoria Cimișlia din 29 noiembrie 2021; [Hotărârea](#) Judecătoria Cimișlia din 9 decembrie 2021.

<sup>125</sup> [Hotărârea](#) CEC nr. 210 din 15.12.2021 cu privire la dizolvarea unor consilii electorale de circumscripție.

## RECOMANDĂRI

### **Parlamentului Republicii Moldova:**

1. Modificarea art. 46, alin. (1) din Codul electoral în vederea extinderii perioadei de desemnare a candidaților în cazul alegerilor locale.
2. Modificarea noțiunii „perioadă electorală” ca perioadă de timp cuprinsă între ziua aducerii la cunoștința publică a datei desfășurării alegerilor și ziua în care rezultatele alegerilor sunt confirmate de către organele competente. În acest sens, optăm pentru extinderea termenului de 90 de zile, inclusiv cu menționarea autorității responsabile de fixarea acestui termen pornind de la specificul tipurilor de alegeri (parlamentare, prezidențiale, locale generale, locale noi, referendumuri etc.).
3. Modificarea art. 138 din Codul electoral prin racordarea la prevederile Codului bunelor practici în materie electorală, potrivit căroră „Legea nu trebuie să impună colectarea semnăturilor a mai mult de 1% din alegătorii circumscripției respective”.
4. Completarea art. 138, alin. (1) din Codul electoral cu prevederi ce ar permite crearea de condiții speciale pentru candidatele-femei la funcția de primar în procesul de colectare a semnăturilor, prin analogie cu prevederile speciale de la alegerile parlamentare.
5. Amendarea Codului electoral prin stabilirea expresă a normei potrivit căreia toate sesizările, cererile, contestațiile, indiferent de denumirea lor, depuse în perioada electorală, urmează a fi tratate drept contestații electorale, dacă invocă anumite încălcări ale procesului electoral.
6. Reglementarea exactă a termenului, a modului de depunere și de soluționare a contestațiilor electorale și a competenței materiale a organelor electorale sau a instanțelor de judecată după ziua alegerilor și pentru diferite tipuri de scrutin.
7. Identificarea soluțiilor optime pentru ajustarea normelor Codului electoral și Codului administrativ, astfel încât să asigure soluționarea eficientă a litigiilor electorale.
8. Reglementarea explicită a temeiurilor de refuz de deschidere a conturilor pentru concurenții electorali de către băncile comerciale, precum și a consecințelor legale asupra dreptului de a fi ales.
9. Modificarea Codului electoral prin completarea acestuia cu prevederi care să reglementeze condițiile de organizare și desfășurare a turului al doilea de scrutin.
10. Reglementarea explicită în Codul electoral a condițiilor speciale de organizare și desfășurare a turului al doilea de scrutin în cazul anulării înregistrării/retragerii unuia sau ambilor candidați ce au ajuns în turul al doilea.
11. Crearea condițiilor legale ce ar permite consolidarea capacităților CEC în domeniul instituirii unui mecanism de control și verificare/estimare eficient și operativ a cheltuielilor concurenților electorali.

**Comisiei Electorale Centrale și organelor electorale inferioare:**

12. Elucidarea aspectelor privind statutul juridic al cererilor/sesizărilor/demersurilor din perioada electorală, precum și termenele și modul de soluționare a acestora, inclusiv depuse de către *pretendenții* (potențiali candidați care încă nu sunt înregistrați) la o funcție electivă.

13. Elaborarea și aprobarea unei metodologii de lucru a organelor electorale privind asigurarea controlului reflectării veniturilor și cheltuielilor concurenților electorali, inclusiv a modului de estimare și calculare a costurilor.

14. Includerea valorii donațiilor materiale și a detaliilor tehnice despre acestea în compartimentul II al raportului – rulajul mijloacelor bănești, astfel încât acestea să fie luate în calcul atât la venituri, cât și la cheltuieli. De asemenea, considerăm necesară structurarea donațiilor materiale după formatul liniilor de cheltuieli din tabelul generalizator al raportului.

15. Completarea regulamentelor CEC cu prevederi care ar institui mecanisme de verificare și control al gradului de respectare de către realizatorii de sondaje a cerințelor normative privind înștiințarea organului electoral.

16. Organizarea de către CEC/CICDE a seminarelor de instruire pentru membrii CECE, precum și aprobarea instrucțiunilor de lucru/ghidurilor de activitate pentru membrii CECE pe subiectul controlului veniturilor și cheltuielilor raportate de concurenții electorali.

17. Respectarea de către toate BESV a prevederilor din Regulamentul privind activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare ce țin de procedura de numărare a voturilor (completarea formularului special, prezentarea buletinelor de vot în timpul numărării etc.).

**Administrațiilor publice locale:**

18. Respectarea pct. 17 din Regulamentul CEC cu privire la accesibilitatea procesului electoral pentru persoanele cu dizabilități ce ține de amplasarea rampelor la secțiile de votare în conformitate cu condițiile tehnice aprobate.

19. Respectarea pct. 7 din Instrucțiunea CEC cu privire la asigurarea infrastructurii secției de votare în partea ce ține de faptul că imobilele în care se amenajează spații destinate desfășurării votării trebuie să fie confortabile din punct de vedere termic.

**Concurenților electorali:**

20. Înregistrarea și implicarea activă în campania electorală a instituției „persoanelor de încredere” în calitate de persoane care îi ajută pe concurenți în organizarea campaniilor electorale, fac agitație în favoarea lor și le reprezintă interesele în relațiile cu autoritățile publice, cu alegătorii, cu consiliile și birourile electorale.

**Instanțelor de judecată:**

21. Aplicarea unei practici uniforme în procesul de confirmare sau infirmare a legalității alegerilor locale noi.

## ABREVIERI

**alin.** – alineatul  
**APL** – administrația publică locală  
**art.** – articolul  
**BECS** – Blocul electoral al Comuniștilor și Socialiștilor  
**BESV** – birou electoral al secției de votare  
**CALC** – Coaliția Civică pentru Alegeri Libere și Corecte  
**CEC** – Comisia Electorală Centrală  
**CECE I** – Consiliul electoral al circumscripției electorale de nivelul I  
**CECE II** – Consiliul electoral al circumscripției electorale de nivelul al II-lea  
**CI** – candidat independent  
**CICDE** – Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral  
**CIJADO** – Centrul pentru Investigatii Juridice și Apărarea Drepturilor Omului  
**com.** – comuna  
**CSJ** – Curtea Supremă de Justiție  
**GI** – grup de inițiativă  
**lit.** – litera  
**MAI** – Ministerul Afacerilor Interne  
**MF** – Ministerul Finanțelor  
**MO** – misiune(a) de observare  
**mun.** – municipiul  
**nr.** – numărul  
**or.** – orașul  
**OSCE** – Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa  
**OSCE/BIDDO** – Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului  
**OTL** – observator pe termen lung  
**OTS** – observator pe termen scurt  
**PACE** – Partidul Politic Partidul Acasă Construim Europa „PACE”  
**PAS** – Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”  
**pct.** – punct  
**PDM** – Partidul Democrat din Moldova  
**PL** – Partidul Liberal  
**POM** – Partidul Politic „Partidul Oamenilor Muncii”  
**PPM** – Partidul „Patrioții Moldovei”  
**PPMAN** – Partidul Politic Moldovenesc „Ai noștri”  
**PPN** – Partidul Politic „NOI”  
**PPPDA** – Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”  
**PPȘ** – Partidul Politic „Șor”  
**PPVP** – Partidul Politic „Voința Poporului”  
**PUN** – Partidul Politic „Partidul Unității Naționale”  
**PV** – procese-verbale  
**PVE** – Partidul Politic „Partidul Verde Ecologist”  
**RFE** – Registrul funcționarilor electorali  
**RSA** – Registrul de stat al alegătorilor  
**s.** – satul  
**SIASA** – Sistemul informațional automatizat de stat „Alegeri”  
**SV** – secție de votare  
**UAT** – unitate administrativ-teritorială  
**USAID** – Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională

## ANEXE

### ANEXA nr. 1. Stabilirea datei alegerilor de către CEC

Nr.	Localitatea	Data informării CEC despre apariția circumstanțelor	Data la care CEC a stabilit data alegerilor locale noi	Termenul în care CEC a stabilit data alegerilor locale noi (zile)
1.	Hârtop, r. Cimișlia	28/09/2020	14/10/2020	16
2.	Negurenii Vechi, r. Ungheni	31/12/2020	19/01/2021	19
3.	Camenca, r. Glodeni	02/03/2021	02/03/2021	0
4.	Ucrainca, r. Căușeni	23/03/2021	17/06/2021	86
5.	Ișcălău, r. Fălești	02/04/2021	17/06/2021	76
6.	Pârlița, r. Fălești	12/05/2021	17/06/2021	36
7.	Cupcini, r. Edineț	20/05/2021	17/06/2021	28
8.	Călinești, r. Fălești	28/07/2021	05/08/2021	8
9.	Palanca, r. Ștefan Vodă	18/08/2021	26/08/2021	8
10.	Ștefănești, r. Ștefan Vodă	21/08/2021	26/08/2021	5
11.	Bălceana, r. Hâncești	21/08/2021	26/08/2021	5
12.	Hlinaia, r. Edineț	25/08/2021	26/08/2021	1
13.	Bălți	03/09/2021	07/09/2021	4
14.	Opaci, r. Căușeni	07/09/2021	14/09/2021	7
15.	Cneazevca, r. Leova	09/09/2021	14/09/2021	5

## ANEXA nr. 2. Detalii ale cazurilor ce pot fi calificate drept utilizare a resurselor administrative și oferire a cadourilor cu tentă electorală

Tabelul nr. 2.1. Întrunirile electorale organizate în cadrul instituțiilor de stat, cu angajații instituțiilor respective, în timpul orelor de muncă ale acestora

Concurent	Nr.	Data	Localitate	Detalii
PPȘ	1	18.11.2021	Bălți	Întâlnire electorală cu angajații „Barza Albă” SA.
	2	18.11.2021	Bălți	Întâlnire electorală cu angajații „Centrala Electrică de Termoficare Nord” SA din Bălți.
	3	19.11.2021	Bălți	Întâlnire electorală cu angajații „Rețelele Electrice de Distribuție Nord” SA.
	4	26.11.2021	Bălți	Întâlnire electorală cu angajații ÎM „Direcția Reparații și Construcții Drumuri Bălți”.
PAS	1	28.10.2021	Bălți	Întâlnire electorală cu angajații Spitalului de Psihiatrie.
	2	12.11.2021	Bălți	Întâlnire electorală cu angajații „Rețelele Electrice de Distribuție Nord” SA.
	3	12.11.2021	Bălți	Întâlnire electorală cu angajații „Barza Albă” SA.
Nicolai Grigorișin	1	10.11.2021	Bălți	Întâlnire electorală cu angajații Spitalului Clinic Municipal Bălți.
	2	15.11.2021	Bălți	Întâlnire electorală cu angajații CET Nord Bălți SA.
	3	16.11.2021	Bălți	Întâlnire electorală cu angajații ÎS „Poșta Moldovei”.
	4	18.11.2021	Bălți	Întâlnire electorală cu angajații ÎM „Asociația Piețelor din Bălți”.
	5	30.11.2021	Bălți	Întâlnire electorală cu angajații ÎM Direcția Reparații și Construcții Drumuri Bălți.
	6	30.11.2021	Bălți	Întâlnire electorală cu angajații ÎM Gospodăria Locativ-Comunală din Bălți.
	7	02.12.2021	Bălți	Întâlnire electorală cu angajații ÎM Gospodăria Locativ-Comunală din Bălți.
BECS	1	11.11.2021	Ungheni, Negurenii	Întâlnire electorală cu participarea președintelui raionului Ungheni, Ghenadi Mitriuc.

Tabelul nr. 2.2. Cazurile calificate drept oferire de cadouri electorale

Concurent	Localitate	Data	Detalii	Cost estimativ (lei)
BECS	Ștefănești, Ștefan Vodă	18.11.2021	Pe pagina de Facebook a Gimnaziului Ștefănești a fost publicată informația precum că agentul economic Ruslan Bujorean, tot el și candidat la funcția de primar, a donat 2 unități de sticlă pentru a repara geamurile instituției.	700
	Ștefănești, Ștefan Vodă	17.11.2021	Agentul economic Ruslan Bujorean, tot el și candidat la funcția de primar, a oferit Gimnaziului Ștefănești 10 litri de motorină pentru transportarea gunoiului adunat în urma activităților de salubritate a curții instituției.	185
	Bălți	1.11.2021	Alexandr Nesterovschi, candidat la funcția de primar al mun. Bălți, a oferit o trotinetă electrică pentru un copil.	5.000

**ANEXA nr. 3. Rezultate finale ale alegerilor**  
*Tabelul nr. 3.1. Rezultatele alegerilor din 21 noiembrie 2021*

Nr.	Localitate	Primar ales	Rezultate CEC	Rezultate Promo-LEX	Diferența <sup>126</sup>
1.	s. Camenca, r. Glodeni	Postolachi Ala (PAS)	560 (70,00%)	560 (70,00%)	-
2.	s. Palanca, r. Ștefan Vodă	Cozlovschi Dumitru (PAS)	359 (53,50%)	359 (53,50%)	-
3.	s. Negurenii Vechi, r. Ungheni	Uscatu Galina (PDM)	359 (53,34%)	359 (53,34%)	-
4.	s. Hlinaia, r. Edineț	Ceban Tudor (PAS)	415 (55,18%)	415 (55,19%)	+0,01%
5.	s. Călinești, r. Fălești	Procopciuc Ala (CI)	495 (51,99%)	495 (52%)	+0,01%
6.	s. Pârlița, r. Fălești	Neagu Sergiu (PAS)	768 (77,65%)	768 (77,65%)	-
7.	com. Ucraina, r. Căușeni	Macovei Tamara (PAS)	427 (80,72%)	427 (80,72%)	-
8.	com. Ișcălău, r. Fălești	Boiciuc Alexandru (PPȘ)	609 (68,96%)	609 (68,97%)	+0,01%
9.	s. Ștefănești, r. Ștefan Vodă	Bujorean Ruslan (BECS)	271 (59,82%)	271 (59,82%)	-

*Tabelul nr. 3.2. Rezultatele alegerilor din 5 decembrie 2021*

Nr.	Localitate	Primar ales	Rezultate CEC	Rezultate Promo-LEX	Diferența
10.	s. Opaci, r. Căușeni	Pinteac Roman (CI)	544 (57,02%)	544 (57,02%)	-
11.	com. Hârtop, r. Cimișlia	Caraja Vitalie (CI)	399 (60,27%)	399 (60,27%)	-
12.	or. Cupcini, r. Edineț	Magu Ludmila (CI)	1162 (51,57%)	1162 (51,58%)	+0,01%
13.	s. Bălceana, r. Hâncești	Temciuc Aurelia (PAS)	302 (57,30%)	302 (57,31%)	+0,01%
14.	com. Cneazevca, r. Leova	Tomșa Larisa (PAS)	216 (53,33%)	216 (53,33%)	-

*Tabelul nr. 3.3. Rezultatele alegerilor din 19 decembrie 2021*

Nr.	Localitate	Candidați	Rezultate CEC	Rezultate Promo-LEX	Diferența
1.	mun. Bălți	Grigorișin Nicolai (CI)	7148 (84,77%)	7148 (84,77%)	-
2.		Chirilciuc Nicolae (PPM)	1284 (15,23%)	1284 (15,23%)	-

<sup>126</sup> Specificăm că pentru anumiți concurenți, chiar dacă numărul de voturi calculate de Promo-LEX coincide cu datele CEC, există diferențe între punctele procentuale.

## ANEXA nr. 4. Deschiderea conturilor bancare „Fond electoral”, desemnarea trezorerierilor și depunerea rapoartelor financiare la CEC/CECE

Nr.	Concurent electoral	Nr. candidați	Inregistrarea primului candidat	Trezorier	Raport partid la început de campanie	Deschidere cont „Fond electoral”	Raport încep. (3 zile)	08.10.2021	15.10.2021	22.10.2021	29.10.2021	05.11.2021	12.11.2021	19.11.2021	26.11.2021	03.12.2021	10.12.2021	17.12.2021
1	PAS	15	05.10.2021	08.10.2021	18.10.2021	30.09.2021	12.10.2021	08.10.2021	15.10.2021	22.10.2021	29.10.2021	05.11.2021	12.11.2021	19.11.2021	26.11.2021	03.12.2021	N/A	N/A
2	BECS	9	15.10.2021	19.10.2021	20.10.2021	26.10.2021	28.10.2021	N/A	Informație**	informație	29.10.2021	05.11.2021	12.11.2021	19.11.2021	26.11.2021	03.12.2021	N/A	N/A
3	PDM	3	14.10.2021	23.10.2021	21.10.2021	20.10.2021		N/A	informație	22.10.2021	29.10.2021	05.11.2021	12.11.2021	19.11.2021	N/A	N/A	N/A	N/A
4	PPȘ	2	21.10.2021	23.10.2021		10.11.2021	12.11.2021	N/A	N/A		29.10.2021	05.11.2021	12.11.2021	19.11.2021	26.11.2021	03.12.2021	N/A	N/A
5	PACE	2	08.10.2021	19.10.2021		09.11.2021	11.11.2021	N/A	informație	informație		informație	12.11.2021	19.11.2021	N/A	N/A	N/A	N/A
6	PPDA	2	14.10.2021	23.10.2021				N/A	informație	22.10.2021	29.10.2021	informație	12.11.2021	informație	informație	03.12.2021	N/A	N/A
7	PPMAN	1	25.10.2021	30.10.2021		03.11.2021		N/A	N/A	N/A	informație**	10.11.2021	12.11.2021	19.11.2021	N/A	N/A	N/A	N/A
8	PPN	1	26.10.2021			17.11.2021		N/A	N/A	N/A				19.11.2021	N/A	N/A	N/A	N/A
9	PUN	1	14.10.2021					N/A	informație**		informație**			informație	N/A	N/A	N/A	N/A
10	PPVP	1	22.10.2021					N/A	N/A		informație**	informație**	informație**	informație**	N/A	N/A	N/A	N/A
11	PL	1	20.10.2021	06.11.2021				N/A	N/A	informație**	informație**	informație	22.11.2021	22.11.2021	N/A	N/A	N/A	N/A
12	PVE	1	19.10.2021					N/A	N/A		02.11.2021	05.11.2021	informație	informație	N/A	N/A	N/A	N/A
13	POM	1	21.10.2021					N/A	N/A		01.11.2021			19.11.2021	N/A	N/A	N/A	N/A
14	PPM	1	21.10.2021	02.11.2021		03.11.2021		N/A	N/A	informație**	informație**	05.11.2021	12.11.2021	19.11.2021	N/A	N/A	10.12.2021	17.12.2021
15	Grigorișin Nicolai, Bălți	1	20.10.2021	20.10.2021	N/A	25.10.2021	27.10.2021	N/A	N/A	N/A	29.10.2021	N/A	12.11.2021	19.11.2021	N/A	03.12.2021	N/A	17.12.2021
16	Pinteac Roman, Opaci, Căușeni	1	23.10.2021		N/A			N/A	N/A	N/A	informație	N/A			N/A		N/A	N/A
17	Caraja Vitalie, Hârtop, Cimișlia	1	20.10.2021	27.10.2021	N/A	27.10.2021	29.10.2021	N/A	N/A	N/A	29.10.2021	N/A	12.11.2021	19.11.2021	N/A	03.12.2021	N/A	N/A
18	Corlăteanu Radu, Hârtop, Cimișlia	1	22.10.2021	26.10.2021	N/A	27.10.2021	30.10.2021	N/A	N/A	N/A		N/A	12.11.2021	19.11.2021	N/A	N/A	N/A	N/A
19	Magu Ludmila, Cupcini, Edineț	1	21.10.2021	03.11.2021	N/A	02.11.2021		N/A	N/A	N/A		N/A	11.11.2021	17.11.2021	N/A	02.12.2021	N/A	N/A
20	Russu Ghenadi, Cupcini, Edineț	1	25.10.2021		N/A			N/A	N/A	N/A	informație	N/A			N/A	N/A	N/A	N/A
21	Procopciuc Ala, Călinești, Fălești	1	20.10.2021		N/A			N/A	N/A	N/A	informație	N/A	informație**		N/A	N/A	N/A	N/A
22	Istrati Valeriu, Pârlița, Fălești	1	21.10.2021		N/A			N/A	N/A	N/A	informație	N/A			N/A	N/A	N/A	N/A
23	Guștiuc Nicolae, Bălceana, Hâncești	1	25.10.2021		N/A			N/A	N/A	N/A		N/A			N/A	N/A	N/A	N/A
24	Barbei Tatiana, Palanca, Ștefan Vodă	1	26.10.2021		N/A			N/A	N/A	N/A		N/A			N/A	N/A	N/A	N/A
25	Marlean Viorel, Palanca, Ștefan Vodă	1	26.10.2021		N/A			N/A	N/A	N/A		N/A			N/A	N/A	N/A	N/A
<b>Total</b>	<b>25</b>	<b>52</b>		<b>13/25</b>	<b>3/4*</b>	<b>12/14</b>	<b>4/25</b>	<b>1/1</b>	<b>6/6</b>	<b>7/12</b>	<b>18/25</b>	<b>11/14</b>	<b>16/25</b>	<b>18/25</b>	<b>4/4</b>	<b>8/8</b>	<b>1/1</b>	<b>2/2</b>

\* Raportul partidului la început de campanie urma a fi depus și de PACE, însă acesta nu a fost publicat pe pagina CEC.

\*\* Concurenții electorali au prezentat informația cu depășirea termenelor legale stabilite, în majoritatea cazurilor fiind sesizați de CEC să prezinte datele privind finanțarea campaniei.



# ***Promo - LEX***

*Promovarea democrației și a drepturilor omului*

**Asociația Promo-LEX**  
str. Mitropolit Petru Movilă 23/13,  
Chișinău, Moldova  
tel./fax: (+373 22) 45 00 24, 44 96 26  
info@promolex.md  
www.promolex.md